

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

GLOBALLEŞMENİN EKONOMİK BOYUTU ÜZERİNE ÜÇ DENEME

DOKTORA TEZİ

DENİZ SONGUR

TEZ DANIŐMANI
PROF. DR. JÜLİDE YALÇINKAYA KOYUNCU

BİLECİK, 2025
10720179

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI

GLOBALLEŞMENİN EKONOMİK BOYUTU ÜZERİNE ÜÇ DENEME

DOKTORA TEZİ

DENİZ SONGUR

TEZ DANIŐMANI
PROF. DR. JÜLİDE YALÇINKAYA KOYUNCU

BİLECİK, 2025
10720179

BEYAN

Globalleşmenin Ekonomik Boyutu Üzerine Üç Deneme adlı doktora tezimin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel araştırma ve etik kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmının Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Bu çalışmanın, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP), TÜBİTAK veya benzeri kuruluşlarca desteklenmesi durumunda; projenin ve destekleyen kurumun adı proje numarası ile birlikte, ETİK KURUL onayı alınması durumunda ise ETİK KURUL tarih karar ve sayı bilgilerinin beyan edilmesi gerekmektedir.			
DESTEK ALINMIŞTIR		DESTEK ALINMAMIŞTIR	X
Destek alındı ise;			
Destekleyen kurum;			
Desteğin Türü		Proje Numarası	
1- BAP (Bilimsel Araştırma Projesi)			
2- TÜBİTAK			
Diğer;.....			
ETİK KURUL onayı var ise;			
ETİK KURUL karar tarih/sayı:	/.....	

Deniz SONGUR

.....

Tarih

.....

İmza

.....

ÖN SÖZ

Tez çalışmam süresince bilgi ve birikimleriyle katkı sağlayan, tezimin her aşamasında desteğini, emeğini esirgemeyen ve bana yol gösteren değerli danışmanım Prof. Dr. Jülide YALÇINKAYA KOYUNCU hocama en içten şükranlarımı sunarım. Sabırlı yaklaşımı, yapıcı eleştirileri ve desteği ile her zaman yanımda oldu. İyi ki varsınız hocam.

Tez izleme komitemde yer alarak çalışmamın gelişimine katkıda bulunan ve akademik bakış açımı zenginleştiren Prof. Dr. Meral EROL FİDAN hocama teşekkür ederim. Tez aşamasında hem görüşlerinden yararlandığım hem de tez izleme komitesinde yer alarak beni yönlendiren Prof. Dr. Cüneyt KOYUNCU hocam olmasa ne olurdu, ya da ne olmazdı? Belki de bütün soru ve yanıtların ötesinde, az ve öz ‘hep var olsun demek’ en doğrusu olur. Kendisine gönülden teşekkür ederim.

Son olarak hayatım boyunca yanımda olan, sabrı ve sevgisiyle en büyük desteği veren canım anneme..Her koşulda gösterdiği fedakarlık için ne söylesem eksik kalır. Minnetle teşekkür ederim. Hayatta artık yanımda olmasada, bana bıraktığı değerler ile bu yolculuğun en güçlü dayanağı oldu. Onun yokluğunu derinden hissetsem de, varlığı hep kalbimde. Sevgili babama...Rahmet ve özlemler..

Deniz SONGUR

2025

ÖZET

GLOBALLEŞMENİN EKONOMİK BOYUTU ÜZERİNE ÜÇ DENEME

Globalleşme, tüm dünyada etkili olan, kapsamlı ve çok boyutlu bir olgudur. Farklı yönleriyle geniş bir tartışma alanı oluşturan bu kavram, özellikle ekonomik boyutuyla öne çıkmaktadır. Bu tez çalışmasında, globalleşmenin ekonomik yönü ele alınmakta ve bu çerçevede belirleyici unsurlar üzerine üç bağımsız deneme gerçekleştirilmiştir. Her bir deneme, globalleşmenin farklı ekonomik etkilerine odaklanmaktadır. Birinci denemede, globalleşme ile kamu harcamaları ve kamu gelirleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu kapsamda, dengesiz panel veri seti kullanılarak farklı kamu harcama türleri ile globalleşme arasındaki ilişki, "etkinlik" ve "telafi" hipotezleri bağlamında analiz edilmiştir. Çalışma, gelişmekte olan ekonomiler örneğinde, hiper-globalleşme dönemi olarak nitelendirilen 1989 sonrası dönemi kapsamaktadır. En geniş haliyle 1990–2019 yılları arasındaki veriler kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, büyük ölçüde istatistiksel olarak anlamlı pozitif katsayılar elde edilmiş ve bu doğrultuda ağırlıklı olarak telafi hipotezinin geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İkinci denemede, globalleşme ile turizm gelirleri ve harcamaları arasındaki ilişki ele alınmıştır. Bu bölümde; genel globalleşme, ekonomik globalleşme, ticari globalleşme, finansal globalleşme, sosyal globalleşme, kişilerarası globalleşme, bilgisel globalleşme, kültürel globalleşme ve politik globalleşme değişkenleri ile Türkiye'ye gelen turist sayısı arasındaki uzun dönem ilişkisi, ARDL (Autoregressive Distributed Lag) yöntemi ile 1995–2021 dönemi için analiz edilmiştir. Elde edilen ampirik bulgulara göre; genel globalleşme, ekonomik globalleşme ve politik globalleşme türleri açısından istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Üçüncü denemede ise globalleşmenin işsizlik üzerindeki etkisinin hem yönü hem de şiddetinin, işsizlik düzeyi (kantil), globalleşmenin boyutu ve ülkenin gelişmişlik seviyesiyle birlikte önemli ölçüde değiştiğini göstermektedir. Genel olarak, globalleşme değişkenleri (GLOB, EKGLB, TİCGLB) tek başlarına ele alındığında işsizlik üzerinde azaltıcı ve anlamlı etkiler ortaya koymuş; bu durum Ricardo'nun Karşılaştırmalı Üstünlükler teorisini destekler niteliktedir. Öte yandan, söz konusu değişkenlerin ekonomik gelişmişlik düzeyiyle olan etkileşimlerini temsil eden çarpım değişkenleri (GLOBGEL, EKGLBGEL, TİCGLBGEL), çoğu kantilde işsizliği artırıcı ve anlamlı etkiler sergilemiş ve bu bulgular da Heckscher-Ohlin teoremi çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: ARDL, Eş-Bütünleşme, Globalleşme, Durağanlık, Kantil Regresyon

ABSTRACT

THREE ESSAYS ON THE ECONOMIC DIMENSION OF GLOBALIZATION

Globalization is a comprehensive and multidimensional phenomenon that has a significant impact worldwide. This concept, which constitutes a broad field of discussion from various perspectives, particularly stands out in terms of its economic dimension. This thesis focuses on the economic aspect of globalization and, within this framework, presents three independent essays exploring the key determinants. Each essay focuses on different economic effects of globalization. In the first essay, the relationship between globalization and public expenditures and revenues is examined. In this context, using an unbalanced panel data set, the relationship between various types of public spending and globalization is analyzed within the framework of the "efficiency" and "compensation" hypotheses. The study focuses on the post-1989 period, known as the era of hyper-globalization, using data from developing economies for the period 1990–2019. The analysis largely reveals statistically significant positive coefficients, leading to the conclusion that the compensation hypothesis is predominantly valid. The second essay investigates the relationship between globalization and tourism revenues and expenditures. In this section, the long-term relationship between various dimensions of globalization—including overall globalization, economic globalization, trade globalization, financial globalization, social globalization, interpersonal globalization, informational globalization, cultural globalization, and political globalization—and the number of tourists visiting Turkey is analyzed using the ARDL (Autoregressive Distributed Lag) method for the period 1995–2021. Empirical findings reveal statistically significant relationships particularly in terms of overall globalization, economic globalization, and political globalization. The third essay shows that both the direction and intensity of the impact of globalization on unemployment significantly vary depending on the level of unemployment (quantile), the dimension of globalization, and the level of a country's economic development. Generally, when globalization variables (GLOB, EKGLB, TİCGLB) are considered independently, they exhibit statistically significant unemployment-reducing effects, which align with Ricardo's theory of comparative advantage. However, interaction terms representing the interplay between these variables and the level of economic development (GLOBGEL, EKGLBGEL, TİCGLBGEL) mostly show significant unemployment-increasing effects across many quantiles. These findings are interpreted within the framework of the Heckscher-Ohlin theorem.

Keywords: ARDL, Cointegration, Globalization, Stationarity, Quatile Regression

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖN SÖZ	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GLOBALLEŞME İLE KAMU HARCAMALARI VE GELİRLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

1. Giriş	1
2. Literatür Çalışması	3
2.1. Globalleşme- Kamu Harcamaları İlişisini İnceleyen Ampirik Çalışmalara Ait Literatür Özeti	9
3. Veri ve Model	10
3.1. Yöntem ve Uygulama	10
4. Tahmin Sonuçları	15
4.1. Genel Globalleşme İndeksi için Tahmin Sonuçları	16
4.2. Ekonomik Globalleşme İndeksi için Tahmin Sonuçları	17
4.3. Ticari Globalleşme İndeksi için Tahmin Sonuçları	19
4.4. Finansal Globalleşme için Tahmin Sonuçları	21
4.5. Sosyal Globalleşme İndeksi için Tahmin Sonuçları	23
4.6. Kişilerarası Globalleşme İndeksi için Tahmin Sonuçları	25
4.7. Enformasyon Globalleşmesi için Tahmin Sonuçları	27
4.8. Kültürel Globalleşme İndeksi için Tahmin Sonuçları	29
4.9. Politik Globalleşme İndeksi için Tahmin Sonuçları	31
4.10. Fiili Ticari ve Finansal Globalleşme için Tahmin Sonuçları	33
4.11. Yasal Ticari ve Finansal Globalleşme için Tahmin Sonuçları	34
5. Sonuç	37

İKİNCİ BÖLÜM

GLOBALLEŞME İLE TURİZİM GELİRLERİ VE HARCAMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

1. Giriş	40
2. Literatür Çalışması	42
2.1. Globalleşme- Turizm Harcamaları ve Gelirleri İlişkisini İnceleyen Ampirik Çalışmalara Ait Literatür Özeti	50
3. Veri ve Model	51
3.1. Yöntem ve Uygulama	51
4. Tahmin Sonuçları	54
4.1. Genel Globalleşme Tahmin Sonucu	54
4.2. Fiili Genel Globalleşme Tahmin Sonucu	57
4.3. Yasal Genel Globalleşme Tahmin Sonucu	60
4.4. Ekonomik Globalleşme Tahmin Sonucu	63
4.5. Fiili Ekonomik Globalleşme Tahmin Sonucu	66
4.6. Yasal Ekonomik Globalleşme Tahmin Sonucu	69
4.7. Politik Globalleşme Tahmin Sonucu	72
4.8. Fiili Politik Globalleşme Tahmin Sonucu	75
5. Sonuç	78

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GLOBALLEŞME İLE İSTİHDAM VE İŞSİZLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ

1. Giriş	82
2. Literatür Çalışması	84
2.1. Globalleşme- İşgücü İlişkisini İnceleyen Ampirik Çalışmalara Ait Literatür Özeti	94
3. Veri ve Model	95
3.1. Yöntem ve Uygulama	97
4. Tahmin Sonuçları	99
4.1. Genel Globalleşme İndeksi Tahmin Sonucu.....	100
4.2. Ekonomik Globalleşme İndeksi Tahmin Sonucu	103
4.3. Ticari Globalleşme İndeksi Tahmin Sonucu	106
5. Sonuç	108
SONUÇ	110
KAYNAKÇA	112

TABLULAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1.1. Pozitif Etki Bulguları	9
Tablo 1.2. Negatif Etki Bulguları	10
Tablo 1.3. Kamu Harcaması Bağımlı Değişkenlerinin Tanımlamaları ve Kaynakları	11
Tablo 1.4. Globalleşme Değişkenlerinin Tanımlamaları ve Kaynakları	12
Tablo 1.5. Kontrol Değişkenlerinin Tanımlamaları ve Kaynakları	12
Tablo 1.6. Panel Birim Kök Test Sonuçları	15
Tablo 1.7. Genel Globalleşme İçin Tahmin Sonuçları	17
Tablo 1.8. Ekonomik Globalleşme İçin Tahmin Sonuçları	19
Tablo 1.9. Ticari Globalleşme için Tahmin Sonuçları	21
Tablo 1.10. Finansal Globalleşme için Tahmin Sonuçları	23
Tablo 1.11. Sosyal Globalleşme İçin Tahmin Sonuçları	25
Tablo 1.12. Kişilerarası Globalleşme için Tahmin Sonuçları	27
Tablo 1.13. Enformasyon Globalleşmesi için Tahmin Sonuçları	29
Tablo 1.14. Kültürel Globalleşme İçin Tahmin Sonuçları	31
Tablo 1.15. Politik Globalleşme İçin Tahmin Sonuçları	32
Tablo 1.16. Fiili Ticari ve Finansal Globalleşme için Tahmin Sonuçları	34
Tablo 1.17: Yasal Ticari ve Finansal Globalleşme için Tahmin Sonuçları	36
Tablo 1.18. Ana Şablon	36
Tablo 2.1. Pozitif Etki Bulguları	50
Tablo 2.2. Negatif Etki Bulguları	51
Tablo 2.3: KPSS Birim Kök Test Sonuçları	53
Tablo 2.4. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş bütünleşme Testi Sonucu)	54
Tablo 2.5. Genel Globalleşme Uzun Dönem Sonuçları	55
Tablo 2.6. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi	55

Tablo 2.7. Değişen Varyans Testi Harvey	56
Tablo 2.8. Ramsey RESET Testi	56
Tablo 2.9. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş bütünleşme Testi Sonucu)	57
Tablo 2.10. Fiili Genel Globalleşme Uzun Dönem Sonuçları	58
Tablo 2.11. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi	59
Tablo 2.12. Harvey Değişen Varyans Testi	59
Tablo 2.13. Ramsey Reset Testi	59
Tablo 2.14. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş bütünleşme Testi Sonucu)	60
Tablo 2.15. Yasal Genel Globalleşme Uzun Dönem Sonuçları	61
Tablo 2.16. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi	62
Tablo 2.17. Harvey Değişen Varyans Testi	62
Tablo 2.18. Ramsey Reset Testi	62
Tablo 2.19. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş bütünleşme Testi Sonucu)	63
Tablo 2.20. Ekonomik Globalleşme Uzun Dönem Sonuçları	64
Tablo 2.21. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi	65
Tablo 2.22. Değişen Varyans Testi Harvey	65
Tablo 2.23. Ramsey RESET Testi	65
Tablo 2.24. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş Bütünleşme Testi Sonucu)	67
Tablo 2.25. Fiili Ekonomik Globalleşme Uzun Dönem Sonuçları	67
Tablo 2.26. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi	68
Tablo 2.27. Değişen Varyans Testi Harvey	68
Tablo 2.28. Ramsey RESET Testi	68
Tablo 2.29. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş bütünleşme Testi Sonucu)	70
Tablo 2.30. Yasal Ekonomik Globalleşme Uzun Dönem Sonuçları	70
Tablo 2.31. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi	71
Tablo 2.32. Değişen Varyans Testi Harvey	71

Tablo 2.33. Ramsey RESET Testi	71
Tablo 2.34. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş bütünleşme Testi Sonucu)	73
Tablo 2.35. Politik Globalleşme Uzun Dönem Sonucu	73
Tablo 2.36. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi	74
Tablo 2.37. Değişen Varyans Testi Harvey	74
Tablo 2.38. Ramsey RESET Test	74
Tablo 2.39. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş bütünleşme Testi Sonucu)	76
Tablo 2.40. Fiili Politik Globalleşme Uzun Dönem Sonuçları	76
Tablo 2.41. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi	77
Tablo 2.42. Değişen Varyans Testi Harvey	77
Tablo 2.43. Ramsey RESET Testi	77
Tablo 3.1. Negatif Etki Bulguları	94
Tablo 3.2. Pozitif Etki Bulguları	95
Tablo 3.3. Değişkenler ve Tanımlamaları	96
Tablo 3.4. Shapiro–Wilk Normallik Testi	98
Tablo 3.5. Shapiro–Francia Normallik Testi	98
Tablo 3.6. Fisher Panel Birim Kök Testi (Düzeyde)	99
Tablo 3.7. (1)'nolu Denklem İçin Kantil Regresyon Sonuçları	100
Tablo 3.8. (2)'nolu Denklem İçin Kantil Regresyon Sonuçları	103
Tablo 3.9. (3) nolu Deneklem Kantil Regresyon Sonucu	106

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1. Akaike Bilgi Kriteri	54
Şekil 2.2. Jargue-Bera Testi	55
Şekil 2.3. CUSUM Testi	56
Şekil 2.4. Akaike Bilgi Kriteri	57
Şekil 2.5. Jargue-Bera Testi	58
Şekil 2.6. CUSUM Testi	59
Şekil 2.7. Akaike Bilgi Kriteri	60
Şekil 2.8. Jargue-Bera Testi	61
Şekil 2.9. CUSUM Testi	63
Şekil 2.10. Akaike Bilgi Kriteri	63
Şekil 2.11. Jargue-Bera Testi	64
Şekil 2.12. CUSUM Testi	66
Şekil 2.13. Akaike Bilgi Kriteri	66
Şekil 2.14. Jargue-Bera Testi	68
Şekil 2.15. CUSUM Testi	69
Şekil 2.16. Akaike Bilgi Kriteri	69
Şekil 2.17. Jargue-Bera Testi	71
Şekil 2.18. CUSUM Testi	72
Şekil 2.19. Akaike Bilgi Kriteri	72
Şekil 2.20. Jargue-Bera Testi	74
Şekil 2.21. CUSUM Testi	75
Şekil 2.22. ARDL Modeli	75
Şekil 2.23. Jargue-Bera Testi	77
Şekil 2.24. CUSUM Testi	78

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AMG	Augmented Mean Group
ARDL	The Autoregressive Distributed Lag
ASEAN	Güneydoğu Asya Uluslar Birliği
CCEMG	Common Correlated Effects Mean Group
DCCE	Dinamik Ortak Korelasyonlu Etkiler
PMG	Pooled Mean Group
EKK	En Küçük Kareler Yöntemi
FEM	Fixed Effects Mode
FGLS	Feasible Generalized Least Squares
FMOLS	Fully Modified Ordinary Least Squares
GMM	Generalized Method of Moments
GSYH	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
GSYİHRKB	Reel Kişi Başına Düşen Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
HRC	Harcama
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
OIC	İslam İş birliği Teşkilatı
HO	Heckscher-Ohlin
OLS	Ordinary Least Squares
KNT	Kent
REM	Rassal Etkiler Modeli
TR	Turizm Geliri
TA	Uluslararası turist sayısı
VAR	Vector Autoregression

BİRİNCİ BÖLÜM

GLOBALLEŞME İLE KAMU HARCAMALARI VE GELİRLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

1. Giriş

Globalleşme, (globalization) dünya genelinde ekonomik, teknolojik, toplumsal, kültürel, siyasal alanlarda meydana gelen bütünleşmeyi ifade eden ve uluslararası düzeyde karşılıklı bağımlılık ilişkilerini oluşturan çok yönlü bir süreçtir. Bu sürecin ayırt edici yönleri arasında iş gücünün hareketliliği, sermayenin serbest dolaşımı ve bilgi ile iletişim ağlarının yaygın bir şekilde kullanılması yer almaktadır (Garret, 1998: 139).

Küreselleşme (globalization) terimi, Anglo-Sakson kökenli olup İngilizce’de “yerküre” anlamına gelen “globe” kelimesinden türemiştir. Başka bir ifade ile, dünya genelinde bir bütünleşme ya da evrensel bir dönüşümü ifade etmektedir (Lubbers, 1996: 1). “Globalization” veya “globalizm” kavramlarının Türkçede doğrudan karşılık geldiği, üzerinde uzlaşmaya varılmış tek bir tanımı bulunmamaktadır. (Olgun, 2006: 142). Kavramın genişliği ve çok boyutlu yapısı nedeniye, farklı bilgi disiplinleri arasında ortak bir tanım yapılması zordur (Solmaz, 2014: 105). Bu nedenle globalleşme kavramı, belirli görüşlerin, politikaların, olayların, kurumların ve teknolojilerin dünya çapında yaygınlaşması; ulusal kimliklerin, sınırların ve ekonomilerin giderek çözülmesi; toplumsal yapının önemli ölçüde global süreçler tarafından şekillendirilmesi; iktisadi birliklerin oluşması ve toplumlar arasında benzeşmenin artması gibi çok boyutlu bir olgu olarak ifade edilmektedir (Stiglitz, 2017: 131). Globalleşme olgusu, çeşitli alanlarda etkisini göstereceği, en belirgin etkisi ekonomik globalleşme çerçevesinde ortaya çıkmaktadır. Ekonomi, globalleşme sürecinin oluşumunda ve gelişiminde temel bir rol oynamaktadır. Globalleşmenin yalnızca ulusal ekonomik birimler ve yapılar üzerinde etkili olduğu şeklinde tanımlanması eksik bir yaklaşım olacaktır; nitekim globalleşme aynı zamanda kamu politikalarının yönünü yeniden belirlemektedir (Busemeyer, 2009: 457).

Globalleşmenin kamu harcamaları üzerindeki etkisini inceleyen yaklaşımların en önemli olanı, ülkeler arasında yaşanan vergi rekabetinin ülkelerin refah seviyesi ile kamusal harcamalar üzerinde yarattığı etkidir. Globalleşme ve kamu maliyesi arasındaki ilişkiyi açıklayan iki temel teorik yaklaşım; etkinlik hipotezi ve telafi hipotezidir. Telafi (tazminat) hipotezi ile etkinlik (verimlilik) hipotezinin ortaya çıkış nedenleri arasında, finansal piyasalarda

meydana gelen dalgalanmalar, ekonomik belirsizlikler ve gelir paylaşımındaki dengesizlikler ön plana çıkmaktadır. Bu çerçevede, üreticiler ve bireyler; hem mevcut ekonomik kayıplarının hem de gelecekte karşılaşılabilecekleri belirsizliklerin giderilmesinde devletten telafi edici bir rol üstlenmesini beklemektedir. Telafi (tazminat) hipotezi, küreselleşmenin beraberinde getirdiği dışsal ekonomik riskleri azaltmak amacıyla devletin kamu harcamalarını artırarak dengeleyici bir politika izlemesi gerektiğini savunur (Garret ve Mitchell, 2001: 146). Literatürde Cameron (1978) çalışmasının ardından bu alandaki en kapsamlı çalışmalardan biri Rodrik (1998) tarafından gerçekleştirilmiştir. D. Rodrik'in (1998) bulgularına göre, küresel ekonomiye entegrasyon, kamu harcamalarının artışını beraberinde getirmekte ve bu artış, dışa açıklığın neden olduğu refah kayıplarını telafi etme amacı taşımaktadır.

Verimlilik ya da etkinlik hipotezi, ekonomik küreselleşmenin derinleşmesiyle birlikte devletin ekonomik alandaki etkinliğinin azalması gerektiğini savunur. Bu yaklaşıma göre, refah devletinin daraltılması, kamu harcamalarının sınırlandırılması ve vergi oranlarının düşürülmesi, uluslararası rekabet açısından önemlidir. Özellikle savunma harcamaları ve mülkiyet haklarını güvence altına alan kamu harcamalarının, yerli üreticilerin küresel pazarda rekabet gücünü zayıflatabileceği öne sürülmektedir. Bu nedenle etkinlik hipotezi, dışa açıklığın kamu harcamaları üzerinde olumsuz yönde bir baskı oluşturduğunu iddia eder. Bu görüş, telafi hipotezinden farklı olarak, küreselleşmenin devletin sosyal harcama kapasitesini genişletmek yerine daralttığını ileri sürmektedir (Garret, 2001: 5). Etkinlik (verimlilik) hipotezi, dış ticaret hacmindeki artışın kamu harcamaları üzerinde baskı yaratarak bu harcamalarda azalmaya yol açabileceğini ileri sürmektedir. Bu yaklaşım, küresel ölçekte artan vergi rekabetinin devletlerin vergi gelirlerini düşüreceğini ve bu durumun kamu harcamalarını sınırlayıcı bir etki yaratacağını öngörür. Hipotez, kamu gelirlerinin büyük ölçüde vergi toplama ve borçlanma yoluyla elde edilmesi nedeniyle, artan borçlanmanın makroekonomik dengeleri bozabileceğini ve özellikle yatırım kararları üzerinde olumsuz etkiler doğurabileceğini savunmaktadır. Buna karşılık, telafi hipotezi kamu harcamalarının artırılması gerektiğini savunur ve dışa açıklığın bu harcamalar üzerinde sınırlayıcı bir etkisi olacağı görüşüne katılmaz (Tütüncü ve Zengin, 2018: 82). Bir başka ifade ile küreselleşmenin (globalleşmenin) devletlerin kamu harcamalarını azaltma yönünde baskı altında kalması, neoliberal ekonomi anlayışıyla örtüşmektedir. Bu bakış açısına göre, hükümetler, mali ve ekonomik politikalarını uluslararası rekabet gücüne öncelik verecek şekilde biçimlendirmek zorunda kalmakta; bu da politika oluşturma alanlarını daraltmaktadır. Fakat buna karşıt olarak öne sürülen ikinci görüş ise, küreselleşmenin kamu harcamaları üzerinde genişletici bir etkisi olduğunu iddia etmektedir. Bu yaklaşım, piyasa

entegrasyonunun neden olduğu işsizlik ve gelir eşitsizliği gibi sosyal sorunların, küreselleşmeden olumsuz etkilenen birey ve grupların desteklenmesi amacıyla kamu harcamalarının artırılması yönünde hükümetler üzerinde zorlayıcı bir etki yarattığı ileri sürülmektedir (Sagarik, 2014: 48).

2. Literatür Çalışması

Globalleşmenin kamu harcamaları ve kamu gelirleri üzerindeki etkileri, çoğunlukla iki temel kavram kapsamında incelenmektedir. Bahsedilen kavramlar, etkinlik hipotezi ve telafi hipotezi olarak tanımlanmaktadır. Globalleşme ile kamu harcamaları arasındaki ilişkiye dair literatürde oldukça kapsamlı çalışmalar bulunmaktadır.

S. Abizadeh (2005); 1960-2000 dönemini kapsayan Mısır, ABD, Kore, Singapur, Kanada ve Uruguay ülke ekonomileri örnekleminde, kamu harcamaları, kişi başına düşen gayrisafi yurt içi hasıla ile dış ticaret açıklığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Analizde, zaman serisi verileri kullanılmış ve iki aşamalı en küçük kareler (2SLS) yöntemi uygulanmıştır. Elde edilen analiz bulgularına göre, dış ticaret açıklığının artmasıyla birlikte hükümetin ekonomik rolünün azaldığını ve bu değişkenler arasında negatif bir ilişki bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Gadea vd., (2013); İspanya ekonomisi için 1960-2000 yılları arasını ele alan çalışmada, kamu harcamaları ile dışa açıklık arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Analizde Johansen eşbütünleşme yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, kamu harcamaları ile hem dışa açıklık düzeyi hem de çeşitli koruma değişkenleri arasında uzun vadeli bir ilişki içinde olduğunu ortaya koymuştur.

Mr. Busemeyer (2009); 21 OECD ülkesini ele alan çalışmada 1980-2004 yıllarına ait kamu harcamaları ile globalleşme (küreselleşme) arasındaki ilişki panel hata düzeltme modeli (ECM) yöntemiyle incelenmiştir. Analiz bulguları, küreselleşmenin kamu harcamaları üzerinde negatif yönlü bir etkide bulunduğunu ortaya koymaktadır

Kueh vd., (2008); 1974-2006 dönemine ilişkin veriler kullanılarak Filipinler, Malezya, Singapur ve Tayland ekonomilerinde kamu harcamaları ile dışa açıklık arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Analizde ARDL (Autoregressive Distributed Lag) modeli tercih edilmiş olup, elde edilen sonuçlar söz konusu değişkenler arasında uzun vadede pozitif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

D. Acemoglu vd. (2010); 1985–2005 dönemi verileri kullanılarak Amerika ekonomisi özelinde sosyal nitelikli kamu harcamaları ile küreselleşme arasındaki ilişki panel veri analizi (OLS) yöntemiyle değerlendirilmiştir. Analiz bulguları, değişkenler arasında negatif korelasyon bulunduğunu göstermektedir.

Borghi (2009); toplam kamu harcamaları ile dış ticaret açıklığı ve doğrudan yabancı sermaye yatırımları arasındaki ilişki incelenmiştir. 1980–2003 yıllarını kapsayan analiz, 20 OECD ülkesine ait veriler kullanılarak panel sabit etkiler modeli (FEM) ile gerçekleştirilmiştir. Bulgular, dış ticaret açıklığının kamu harcamaları üzerinde pozitif, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ise negatif etkili olduğunu ortaya koymuştur. Genel anlamda, ticari açıklığın ve daha geniş ölçekte küreselleşmenin iş güvencesizliğini ve gelir eşitsizliğini artırabileceği; bu durumda hükümetlerin işgücü piyasası politikalarına yönelik harcamaları artırarak telafi edici bir rol üstlenebileceği öne sürülmektedir (telafi hipotezi). Diğer yandan, global arenada artan rekabet gücü, kamu harcamalarını artırma kabiliyetini kısıtlar (verimlilik hipotezi).

Kaufman ve Ubierno (2001); 14 Latin Amerika ülkesine ait 1973–1997 dönemine odaklanan çalışmalarında, sosyal harcamalar (güvenlik, sağlık, eğitim ve sosyal yardım), dış ticarete açıklık, sermaye serbestisi ve küreselleşme arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Panel veri regresyon analizine dayalı elde edilen sonuçlar, küreselleşmenin sosyal güvenlik harcamaları üzerinde negatif bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, sermaye liberalizasyonunun sağlık ve eğitim harcamalarıyla pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir

G. Garrett ve D. Mitchell (2001); 1961–1993 dönemini ele alan çalışmalarında, 18 OECD ülkesinde kamu harcamalarının bileşenleri olan kamu tüketim harcamaları ve sosyal koruma harcamaları ile dış ticaret açıklığı ve yurtdışına yönelen doğrudan yabancı yatırımlar arasındaki ilişkileri araştırmışlardır. Panel regresyon (OLS) yöntemiyle yapılan analiz sonucunda, genel olarak negatif bir ilişki saptanmıştır. Ancak doğrudan yabancı yatırımların kamu harcamaları üzerinde bir etkisi gözlemlenmemiştir.

Adsera ve Boix (2002); 1950-1990 yıllarını kapsayan 65 ülke ekonomisi için dış ticaret açıklığı ile kamu hacmi arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Bu çalışmada sabit etkiler, rassal etkiler ve havuzlanmış veri panel regresyon modelleri kullanılmıştır. Bulgulara göre, dış ticaret açıklığı, kamu hacmi üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir.

Liberati (2007); 1970–2003 dönemini kapsayan çalışmada, kamu harcamaları ile ticari ve finansal (sermaye) açıklık arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 18 OECD ülkesine ait verilerle gerçekleştirilen analizde dinamik panel veri yaklaşımı çerçevesinde OLS (En Küçük

Kareler) yöntemi uygulanmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, özellikle sermaye açıklığının kamu harcamalarıyla anlamlı ve negatif bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, genel olarak etkinlik hipotezinin öngörülerini destekler niteliktedir.

Petrou, K. (2014); 1976–2010 yılları arasını inceleyen ve 102 ülkeyi içeren çalışmasında, kamu borçlanması ve küreselleşme ile devletin büyüklüğü arasındaki ilişkiyi Bayes Ortalama Tahmin modeliyle araştırmıştır. Sonuçlara göre, genel anlamda küreselleşmenin kamu sektörünün büyüklüğünü ve kamu borcunu azalttığını, değişkenler arasında negatif yönlü bir ilişki bulunduğunu göstermektedir.

Samimi ve Jenatabadi (2014); çalışmasında 1980-2008 dönemini kapsayan 33 ülke için, globalleşmenin (küreselleşmenin) gayrisafi yurt içi hasıla üzerindeki etkisini değerlendirmiştir. Dinamik panel veri analizine dayanan sonuçlar, küreselleşmenin yüksek ve orta düzey gelir grubundaki ülkelerde etkilerin pozitif yönde seyrettiği belirlenirken, düşük gelir düzeyi grubundaki ülkelerde ise negatif etkiler yarattığını ortaya koymuştur.

Rodrik (1997); 1966–1991 dönemine ilişkin 19 OECD ülkesini kapsayan çalışmasında, dış ticaret açıklığı ve sermaye hesabı serbestisi ile kamu harcamaları arasındaki ilişkiyi panel veri analiz yöntemiyle değerlendirmiştir. Sonuçlara göre, globalleşme göstergelerinin gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı üzerinde negatif bir etki yarattığı tespit edilmiştir

Benarroch ve Pandey (2012); sabit etkiler analiz yöntemini kullanarak 119 ülke (düşük ve yüksek gelir grubu ülkeler) için 1972-2000 dönemini devlet büyüklüğü ve ticari açıklık arasındaki ilişkiyi ele alarak incelemiştir. Analiz sonucuna göre, düşük gelir grubundaki ülkelerde dış ticaret açıklığının eğitim harcamalarını etkileyebileceği tespit edilirken, yüksek gelir grubundaki ülkelerde devlet büyüklüğü ile ticaret arasında negatif bir ilişki olduğu belirtilmiştir.

Ferris vd., (2008); Kanada ekonomisine odaklanan çalışmalarında 1870–2000 dönemine ait verilerle kamu harcamalarının dış ticaret açığı üzerindeki etkisi Johansen eşbütünleşme analiziyle incelemiştir. Elde edilen bulgular, değişkenler arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu ve bu sonuçların etkinlik hipotezini desteklediğini göstermektedir

Islam (2004); ABD, Kanada, İsveç, Avustralya, İngiltere ve Norveç ekonomilerine ilişkin 1929–1997 dönemi verileriyle yürüttüğü çalışmada, kamu harcamaları ile dış ticaret açıklığı, ticaret oynaklığı ve ticaret hadleri riski arasındaki ilişkiyi ARDL ve FMOLS analiz yöntemleriyle incelemiştir. ARDL sonuçlarına göre, dış ticaret açıklığı ABD'de negatif,

Kanada'da ise pozitif bir ilişki göstermiştir. FMOLS analizine göre ise ABD için ilişki negatifken; Kanada, İngiltere ve Norveç için pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Figlio ve Blonigen (2000); 1980-1995 dönemini kapsayan Güney Karolina'daki 46 ilin beş yıllık ortalama verisi ile globalleşmenin eğitim harcamaları, kamu güvenliği ve ulaşım harcamaları arasındaki ilişkisi incelenmiştir. Çalışmada panel regresyon modeli yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonucuna göre, kamu güvenliği ve ulaşım harcamalarını pozitif olarak etkilenirken, globalleşmenin ise kişi başına düşen eğitim harcamalarını negatif etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Hansson ve Olofsdotter (2008); çalışmalarında 1970–2002 dönemine ait 20 OECD ülkesi için toplam kamu harcamaları ve transfer harcamalarının dış ticaret açıklığı ve doğrudan yabancı sermaye yatırımları ile ilişkisini panel sabit etkiler (FEM) ve FGLS yöntemleriyle incelemiştir. Sonuçlar, dış ticaret açıklığı ve yabancı sermaye yatırımlarının kamu harcamaları üzerinde negatif etkili olduğunu; transfer harcamaları üzerinde ise anlamlı bir etkisinin bulunmadığını göstermiştir.

Swank (2001); 1964–1993 dönemini kapsayan çalışmasında, 16 ülkenin kamu harcamaları ile sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesi (liberalizasyonu) arasındaki ilişkiyi panel veri çerçevesinde OLS yöntemi ile analiz etmiştir. Analiz sonuçları, iki değişken arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Winner (2012); 1980–2000 yılları arasında 18 OECD ülkesine ait verileri kullanarak toplam kamu harcamaları ile mali rekabet arasındaki ilişkiyi GMM tahmincisi yöntemiyle incelemiştir. Elde edilen bulgular, aralarında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Fedeli (2015); İtalya ülkesi için 1982–2009 döneminde ekonomik büyüme ile sağlık harcamaları arasındaki ilişkiyi Granger nedensellik testi ile değerlendirmiştir. Analiz sonucunda, iki değişken arasında pozitif yönlü bir nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir

M. Pickup (2006); 1981–1999 yılları arasındaki verilerle Kanada'daki eyalet düzeyinde gerçekleştirdiği çalışmasında, globalleşmenin kamu harcamaları üzerindeki etkisini panel sabit etkiler modeli kullanarak incelemiştir. Elde edilen sonuçlar, dış ticaret açıklığı ile hem kamu tüketim harcamaları hem de transfer harcamaları arasında pozitif yönlü ilişkiler bulunduğunu ortaya koymuştur.

P. Mourao (2007); 1947–2002 dönemine ilişkin Portekiz ekonomisine ait verilerle dış ticaretin cari kamu harcamaları üzerindeki etkisini analiz etmiştir. Hata düzeltme modeli ve dinamik en küçük kareler yöntemi kullanılarak yapılan çalışmada, dış ticaret açıklığının cari harcamalar üzerinde pozitif etkisi olduğu belirlenmiştir.

Bretscher ve Hettich (2002); 1967–1996 döneminde 14 OECD ülkesini kapsayan çalışmalarında, vergi yükü, sosyal kamu harcamaları ve dış ticaret açıklığı arasındaki ilişkiyi panel düzeltmeli standart hata tahmini yöntemiyle ele almıştır. Analiz sonucuna göre, sosyal kamu harcamalarının GSYH içindeki payı ile dışa açıklık arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular, etkinlik ve telafi hipotezlerinin eşzamanlı olarak geçerli olabileceğini öne sürmektedir.

Blum vd., (2021); 151 ülkeye ait 2000–2015 dönemi verileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada, yerleşik demokrasilerde kamu sağlık harcamalarıyla olan ilişkiyi OLS yöntemiyle incelemiştir. Analiz sonuçları, söz konusu değişkenler arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Sagarik (2014), 2002–2011 yıllarını kapsayan analizinde, ASEAN ülkelerinde kamu sağlık harcamaları ile dış ticaret açıklığı arasındaki ilişkiyi çoklu regresyon modeli aracılığıyla incelemiştir. Elde edilen bulgular, iki değişken arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Wacziarg (2001), 1970–1989 döneminde 57 ülkeye ilişkin verilerle gerçekleştirdiği çalışmasında, ekonomik büyüme ile dış ticaret açıklığı arasındaki ilişkiyi üç aşamalı en küçük kareler yöntemiyle analiz etmiştir. Sonuçlar, bu iki değişken arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

Aghion vd., (2009); ABD ülkesi için 1942–1972 doğumlu bireyleri kapsayan veriler aracılığıyla, ekonomik büyüme ile eğitim harcamaları arasındaki ilişkiyi panel veri analizine dayalı EKK yöntemiyle incelemiştir. Analiz sonucuna göre, eğitim harcamalarının büyüme üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Bernauer ve Achini (2000), 1960–1994 dönemine ait veriler ile globalleşmenin kamu harcamaları üzerindeki etkisini 23 OECD ülkesi ve 89 OECD dışı ülkeyi kapsayan yatay kesit analiz yöntemiyle incelemiştir. Sonuçlar, kamu harcamaları ile dış ticaret açıklığı arasında pozitif bir ilişki olduğunu; buna karşın finansal açıklık ve ilgili göstergelerle kamu harcamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını ortaya koymuştur.

Dreger ve Reimers (2005); 1975–2001 döneminde 21 OECD ülkesine ait verilerle gerçekleştirdikleri çalışmada, sağlık harcamaları ile ekonomik büyüme, yaşam beklentisi, bebek ölüm oranı ve yaşlı nüfus arasındaki ilişkiyi panel eşbütünleşme yöntemi ile analiz etmişlerdir. Bulgular, değişkenler arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Yun ve Yusoff (2019), 1982–2016 yılları arasında Malezya ekonomisinde kamu eğitim harcamaları ile reel GSYH, işsizlik, enflasyon, vergi oranı, kamu borcu ve nüfus gibi makroekonomik değişkenler arasındaki ilişkiyi ARDL ve hata düzeltme modeli kullanarak incelemiştir. Elde edilen sonuçlar, kısa vadede pozitif; uzun vadede ise negatif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Zortuk ve Beşer (2014); 1990–2011 dönemini kapsayan analizlerinde 24 geçiş ekonomisi ülkesinde kamu sektörü büyüklüğü ile kişi başına GSYH, ticari oynaklık ve dışa açıklık arasındaki ilişkileri panel veri analiz teknikleriyle (panel regresyon, Kao ve Johansen eşbütünleşme) değerlendirmiştir. Sonuçlar, kamu kesimi büyüklüğü ile dış risk arasında pozitif bir ilişki olduğunu; bu ilişkinin ticari açıklıktan bağımsız olarak geliştiğini göstermektedir.

Kimakova (2009); 1976–2003 dönemine ilişkin 87 ülkeyi kapsayan çalışmasında kamu harcamaları ile dış ticaret açıklığı ve uluslararası sermaye hareketleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sabit ve rassal etkiler modelleriyle yapılan analiz, uluslararası sermaye hareketlerine açıklığın devletin büyüklüğüyle pozitif ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Balle ve Vaidya (2002), ABD'nin 48 eyaletine ait 1995–1997 dönemine ilişkin verilerle yürüttükleri çalışmada, dış ticaret açıklığı ile kamu harcamalarının alt bileşenleri arasındaki ilişkiyi yatay kesit analiz yöntemiyle değerlendirmiştir. Sonuçlar, sağlık ve sosyal refah harcamaları ile dış ticaret açıklığı arasında pozitif ilişki olduğunu; ancak toplam kamu harcamaları açısından anlamlı bir ilişki saptanmadığını ortaya koymuştur.

Sanz ve Velázquez (2003), 1970–1997 döneminde 26 OECD ülkesine ait verilerle gerçekleştirdikleri analizde, küreselleşmenin hem kamu harcamalarının bileşimi hem de genel kamu büyüklüğü üzerindeki etkilerini üç aşamalı en küçük kareler yöntemiyle incelemiştir. Analiz bulguları, değişkenler arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir.

Epifani ve Gancia (2009), 1950–2000 dönemini kapsayan 143 ülkeye ait panel veriler üzerinden, dışa açıklık ile kamu büyüklüğü arasındaki ilişkiyi analiz etmiştir. Panel regresyon yöntemine dayanan çalışma, iki değişken arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur.

2.1. Globalleşme- Kamu Harcamaları İlişisini İnceleyen Ampirik Çalışmalara Ait Literatür Özeti

Tablo 1.1. Pozitif Etki Bulguları

Yazar (Yıl)	Ülke/Kapsam	Dönem	Yöntem	Sonuç
Kueh vd. (2008)	Malezya, Singapur, Tayland, Filipinler	1974–2006	ARDL	Uzun dönemde kamu harcamaları ile dış ticaret açıklığı ile pozitif yönlü ilişki.
Borghesi (2009)	20 OECD ülkesi	1980–2003	Panel FEM	Ticaret açıklığı ile pozitif, DYSY ile negatif ilişki vardır.
Adsera & Boix (2002)	65 ülke	1950–1990	Panel sabit/rassal etkiler	Ticaret açıklığı kamu hacmini artırır.
Zortuk & Beşer (2014)	24 geçiş ekonomisi	1990–2011	Panel regresyon eşbütünleşme	Kamu kesimi büyüklüğü dış risk ile pozitif ilişkilidir.
Pickup (2006)	Kanada eyaletleri	1981–1999	Panel sabit etkiler	Dış ticaret açıklığı kamu tüketim ve transfer harcamalarını artırır.
Swank (2001)	16 ülke	1964–1993	OLS	Sermaye liberalizasyonu kamu harcamalarını artırır.
Winner (2012)	18 OECD ülkesi	1980–2000	GMM	Mali rekabet kamu harcamaları üzerinde pozitif etkilidir.
Mourao (2007)	Portekiz	1947–2002	Hata düzeltme modeli, dinamik EKK	Dış ticaret cari kamu harcamalarını pozitif etkiler.
Bretschler & Hettich (2002)	14 OECD ülkesi	1967–1996	Panel tahmin	Sosyal kamu harcamaları ile dış ticaret açıklığı arasındaki ilişki pozitif bulunmuştur.
Blum vd. (2021)	151 ülke	2000–2015	OLS	Demokrasi düzeyi kamu sağlık harcamalarını artırır.
Sagarik (2014)	ASEAN ülkeleri	2002–2011	Çoklu regresyon	Dış ticaret sağlık harcamaları üzerinde pozitif etkilidir.
Wacziarg (2001)	57 ülke	1970–1989	3 Aşamalı EKK	Ekonomik büyüme ile dış açıklık arasında pozitif ilişki vardır.
Aghion vd. (2009)	ABD	1942–1972 doğumlu bireyler	Panel EKK	Eğitim harcamaları büyüme üzerinde pozitif etki vardır.
Bernauer & Achini (2000)	23 OECD + 89 diğer ülke	1960–1994	Yatay kesit	Ticaret açıklığı ile kamu harcamaları pozitif ilişkilidir.
Dritsakis & Adamopoulos (2004)	Yunanistan	1960–2000	VAR	Finansal açıklık ve büyüme arasında pozitif ilişkilidir.
Dreger & Reimers (2005)	21 OECD ülkesi	1975–2001	Panel eşbütünleşme	Sağlık harcamaları ile büyüme arasında pozitif ilişki vardır.
Ram (2009)	154 ülke	1960–2000	OLS, sabit etkiler	Ticaret açıklığı kamu harcamaları ile pozitif ilişkilidir.
Kimakova (2009)	87 ülke	1976–2003	Sabit & Rassal etkiler	Uluslararası sermaye akışları kamu büyüklüğünü artırır.
Balle & Vaidya (2002)	ABD'de 48 eyalet	1995–1997	Yatay kesit	Sağlık ve refah harcamaları dış ticaret açıklığı ile pozitif ilişkilidir.
Sanz & Velázquez (2003)	26 OECD ülkesi	1970–1997	3 Aşamalı EKK	Globalleşme kamu harcamaları bileşimini pozitif etkiler.
Epifani & Gancia (2009)	143 ülke	1950–2000	Panel regresyon	Dış açıklık ile kamu büyüklüğü pozitif ilişkilidir.

Tablo 1.2. Negatif Etki Bulguları

Yazar (Yıl)	Ülke/Kapsam	Dönem	Yöntem	Sonuç
Abizadeh (2005)	Kanada, ABD, Kore, Singapur, Mısır, Uruguay	1960–2000	2 Aşamalı EKK	Dış ticaret açıklığı kamu rolünü azaltır.
Busemeyer (2009)	21 OECD ülkesi	1980–2004	Panel ECM	Globalleşme kamu harcamalarını azaltır.
Acemoglu & Yared (2010)	ABD	1985–2005	Panel OLS	Globalleşme sosyal kamu harcamalarını azaltır.
Kaufman & Ubiergo (2001)	14 Latin Amerika ülkesi	1973–1997	Panel regresyon	Globalleşme sosyal güvenlik harcamalarını azaltır.
Garrett & Mitchell (2001)	18 OECD ülkesi	1961–1993	Panel OLS	Ticaret açıklığı kamu harcamalarını azaltır.
Liberati (2007)	18 OECD ülkesi	1970–2003	OLS dinamik panel	Sermaye açıklığı kamu harcamaları ile negatif ilişkili.
Petrou (2014)	102 ülke	1976–2010	Bayes Ortalama Tahmin	Globalleşme devlet büyüklüğü ve borcunu azaltır.
Rodrik (1997)	19 OECD ülkesi	1966–1991	Panel regresyon	Globalleşme kamu harcamalarının GSYH payını azaltır.
Benarroch & Pandey (2012)	119 ülke	1972–2000	Sabit etkiler	Yüksek gelirli ülkelerde ticaret açıklığı devlet büyüklüğünü azaltır.
Ferris vd. (2008)	Kanada	1870–2000	Johansen eşbütünleşme	Etkinlik hipotezi desteklenmiş, negatif ilişki
Islam (2004)	ABD, Kanada, Avustralya, İngiltere, Norveç, İsveç	1929–1997	ARDL, FMOLS	ABD’de negatif, diğerlerinde karışık.
Figlio & Blonigen (2000)	Güney Karolina	1980–1995	Panel regresyon	Globalleşme eğitim harcamalarını negatif etkiler.
Hansson & Olofsdotter (2008)	20 OECD ülkesi	1970–2002	Panel FEM, FGLS	Ticaret açıklığı ve DYSY kamu harcamalarını negatif etkiler.
Yun & Yusoff (2019)	Malezya	1982–2016	ARDL	Uzun vadede kamu eğitim harcamaları ile büyüme arasında negatif ilişki

3. Veri ve Model

Çalışmada dengesiz (unbalanced) panel veri seti kullanılarak, farklı kamu harcaması türleri ile globalleşme (küreselleşme) arasındaki ilişkiyi etkinlik ve telafi hipotezleri çerçevesinde analiz etmektedir. Araştırma, gelişmekte olan ülkelere ait örnekleme, hiperküreselleşme dönemi olarak nitelendirilen 1989 sonrası sürece odaklanmakta ve bu kapsamda 1990–2019 yılları arasındaki dönem incelenmektedir. Örnekleme dâhil edilen ülke ve yıl sayısı, veri erişilebilirliği ile sınırlı tutulmuştur.

3.1. Yöntem ve Uygulama

Bu çalışmada bağımlı değişkeni 12 (on iki) farklı kamu harcaması kalemi oluşturmaktadır. Söz konusu harcama türlerine ilişkin tanımlar ve veri kaynakları, aşağıda yer alan Tablo 1.3'te sunulmaktadır.

Tablo 1.3. Kamu Harcaması Bağımlı Değişkenlerinin Tanımlamaları ve Kaynakları

Değişken	Tanımlama	Kaynak
HRC1	Toplam kamu harcamaları (GSYİH'daki yüzdesel payı)	SPEED veritabanı
HRC2	Tüketim harcamaları (GSYİH'daki yüzdesel payı)	PWT
HRC3	Sağlık harcamaları (GSYİH'daki yüzdesel payı)	SPEED veritabanı
HRC4	Eğitim harcamaları (GSYİH'daki yüzdesel payı)	SPEED veritabanı
HRC5	Sosyal koruma harcamaları (GSYİH'daki yüzdesel payı)	SPEED veritabanı
HRC6	Savunma harcamaları (GSYİH'daki yüzdesel payı)	SPEED veritabanı
HRC7	Tarım harcamaları (GSYİH'daki yüzdesel payı)	SPEED veritabanı
HRC8	Madencilik harcamaları (GSYİH'daki yüzdesel payı)	SPEED veritabanı
HRC9	Yakıt harcamaları (GSYİH 'daki yüzdesel payı)	SPEED veritabanı
HRC10	Taşımacılık harcamaları (GSYİH'daki yüzdesel payı)	SPEED veritabanı
HRC11	İletişim harcamaları (GSYİH'daki yüzdesel payı)	SPEED veritabanı
HRC12	Taşımacılık ve iletişim harcamaları (GSYİH'daki yüzdesel payı)	SPEED veritabanı

Bu çalışmada globalleşmeyi temsilen 13 (on üç) farklı globalleşme indeksine ait değerler kullanılmıştır. İlgili globalleşme değişkenlerinin tanımları ve ilgili veri kaynakları aşağıda Tablo 1.4'te gösterilmektedir.

Tablo 1.4. Globalleşme Değişkenlerinin Tanımlamaları ve Kaynakları

Değişken	Tanımlama	Kaynak
GLOBAL1	Genel globalleşme indeksi	(Gygli, Haelg, Potrafke, & Sturm, 2019)
GLOBAL2	Ekonomik globalleşme indeksi	(Gygli, Haelg, Potrafke, & Sturm, 2019)
GLOBAL3	Ticari globalleşme indeksi	(Gygli, Haelg, Potrafke, & Sturm, 2019)
GLOBAL4	Finansal globalleşme indeksi	(Gygli, Haelg, Potrafke, & Sturm, 2019)
GLOBAL5	Sosyal globalleşme indeksi	(Gygli, Haelg, Potrafke, & Sturm, 2019)
GLOBAL6	Kişilerarası globalleşme indeksi	(Gygli, Haelg, Potrafke, & Sturm, 2019)
GLOBAL7	Enformasyon globalleşme indeksi	(Gygli, Haelg, Potrafke, & Sturm, 2019)
GLOBAL8	Kültürel globalleşme indeksi	(Gygli, Haelg, Potrafke, & Sturm, 2019)
GLOBAL9	Politik globalleşme indeksi	(Gygli, Haelg, Potrafke, & Sturm, 2019)
GLOBAL10	Fiili ticari globalleşme	(Gygli, Haelg, Potrafke, & Sturm, 2019)
GLOBAL11	Yasal ticari globalleşme	(Gygli, Haelg, Potrafke, & Sturm, 2019)
GLOBAL12	Fiili Finansal globalleşme	(Gygli, Haelg, Potrafke, & Sturm, 2019)
GLOBAL13	Yasal finansal globalleşme	(Gygli, Haelg, Potrafke, & Sturm, 2019)

Bu çalışmada, modelleme sürecinde Anderson ve Obeng (2021) tarafından kullanılan iki yönlü sabit etkiler modeli ile birlikte, söz konusu çalışmada yer alan temel kontrol değişkenlerinden de yararlanılmıştır. Bu değişkenler; kişi başına reel GSYİH (GSYİHRKB), bağımlılık oranı (BAĞIM.), kentleşme düzeyi (KNT), toplam nüfus (NFS) ve fiyat rasyosudur (FYT). Bu kontrol değişkenlerine ilişkin katsayı işaret beklentileri literatürde genel olarak şu şekilde ifade edilmektedir: GSYİHRKB için negatif veya pozitif; BAĞIM. (bağımlılık) için pozitif; KNT, NFS ve FYT değişkenleri için ise hem negatif hem de pozitif yönlü etkiler beklenebilmektedir. Kontrol değişkenlerinin tanımları ve veri kaynakları aşağıda Tablo 1.5'te gösterilmiştir.

Tablo 1.5. Kontrol Değişkenlerinin Tanımlamaları ve Kaynakları

Değişken	Tanımlama	Kaynak
GSYİHRKB	Reel kişi başı GSYİH (Harcama-yönlü reel GSYİH'nın toplam nüfusa oranı)	PWT
BAĞIM.	Yaşlı ve genç nüfus bağımlılık oranı (65 yaş ve üstü nüfusun toplam nüfustaki oranı ile 0-14 nüfusun toplam nüfustaki oranının toplamı)	WDI
KNT	Kentleşme oranı (kentsel nüfusun toplam nüfus içindeki payı)	WDI
NFS	Toplam nüfus	PWT
FYT	Kamu tüketiminin fiyat düzeyinin hanehalkı tüketiminin fiyat düzeyine oranı	PWT

Anderson ve Obeng (2021) tarafından geliştirilen iki yönlü sabit etkiler modelinden yararlanılarak, 12 (on iki) farklı kamu harcaması kalemine yönelik aşağıdaki model tahminleri gerçekleştirilmiştir.

$$HRC1_{it} = \beta_0 + \beta_1 GLOBAL_{it_1} + \beta_2 RKBGSYİH_{it} + \beta_3 BAĞIMLILIK_{it} + \beta_4 KENT_{it} + \beta_5 NÜFUS_{it} + \beta_6 FİYAT_{it} + \lambda_t + \mu_i + u_{it} \quad (1)$$

$$HRC2_{it} = \beta_0 + \beta_1 GLOBAL_{it_1} + \beta_2 RKBGSYİH_{it} + \beta_3 BAĞIMLILIK_{it} + \beta_4 KENT_{it} + \beta_5 NÜFUS_{it} + \beta_6 FİYAT_{it} + \lambda_t + \mu_i + u_{it} \quad (2)$$

$$HRC3_{it} = \beta_0 + \beta_1 GLOBAL_{it_1} + \beta_2 RKBGSYİH_{it} + \beta_3 BAĞIMLILIK_{it} + \beta_4 KENT_{it} + \beta_5 NÜFUS_{it} + \beta_6 FİYAT_{it} + \lambda_t + \mu_i + u_{it} \quad (3)$$

$$HRC4_{it} = \beta_0 + \beta_1 GLOBAL_{it_1} + \beta_2 RKBGSYİH_{it} + \beta_3 BAĞIMLILIK_{it} + \beta_4 KENT_{it} + \beta_5 NÜFUS_{it} + \beta_6 FİYAT_{it} + \lambda_t + \mu_i + u_{it} \quad (4)$$

$$HRCM5_{it} = \beta_0 + \beta_1 GLOBAL_{it_1} + \beta_2 RKBGSYİH_{it} + \beta_3 BAĞIMLILIK_{it} + \beta_4 KENT_{it} + \beta_5 NÜFUS_{it} + \beta_6 FİYAT_{it} + \lambda_t + \mu_i + u_{it} \quad (5)$$

$$HRC6_{it} = \beta_0 + \beta_1 GLOBAL_{it_1} + \beta_2 RKBGSYİH_{it} + \beta_3 BAĞIMLILIK_{it} + \beta_4 KENT_{it} + \beta_5 NÜFUS_{it} + \beta_6 FİYAT_{it} + \lambda_t + \mu_i + u_{it} \quad (6)$$

$$HRC7_{it} = \beta_0 + \beta_1 GLOBAL_{it_1} + \beta_2 RKBGSYİH_{it} + \beta_3 BAĞIMLILIK_{it} + \beta_4 KENT_{it} + \beta_5 NÜFUS_{it} + \beta_6 FİYAT_{it} + \lambda_t + \mu_i + u_{it} \quad (7)$$

$$HRC8_{it} = \beta_0 + \beta_1 GLOBAL_{it_1} + \beta_2 RKBGSYİH_{it} + \beta_3 BAĞIMLILIK_{it} + \beta_4 KENT_{it} + \beta_5 NÜFUS_{it} + \beta_6 FİYAT_{it} + \lambda_t + \mu_i + u_{it} \quad (8)$$

$$HRC9_{it} = \beta_0 + \beta_1 GLOBAL_{it_1} + \beta_2 RKBGSYİH_{it} + \beta_3 BAĞIMLILIK_{it} + \beta_4 KENT_{it} + \beta_5 NÜFUS_{it} + \beta_6 FİYAT_{it} + \lambda_t + \mu_i + u_{it} \quad (9)$$

$$HRC10_{it} = \beta_0 + \beta_1 GLOBAL_{it_1} + \beta_2 RKBGSYİH_{it} + \beta_3 BAĞIMLILIK_{it} + \beta_4 KENT_{it} + \beta_5 NÜFUS_{it} + \beta_6 FİYAT_{it} + \lambda_t + \mu_i + u_{it} \quad (10)$$

$$HRC11_{it} = \beta_0 + \beta_1 GLOBAL_{it_1} + \beta_2 RKBGSYİH_{it} + \beta_3 BAĞIMLILIK_{it} + \beta_4 KENT_{it} + \beta_5 NÜFUS_{it} + \beta_6 FİYAT_{it} + \lambda_t + \mu_i + u_{it} \quad (11)$$

$$HRC12_{it} = \beta_0 + \beta_1 GLOBAL_{it_1} + \beta_2 RKBGSYİH_{it} + \beta_3 BAĞIMLILIK_{it} + \beta_4 KENT_{it} + \beta_5 NÜFUS_{it} + \beta_6 FİYAT_{it} + \lambda_t + \mu_i + u_{it} \quad (12)$$

Yukarıda yer alan eşitliklerde it alt indisi $i.ci$ ülkenin t yılındaki gözlem değerini belirtmektedir. λ_t ve μ_i notasyonları iki-yönlü etkinin sırasıyla zaman etki ve ülke spesifik etki boyutlarını temsil etmektedir. u_{it} notasyonu regresyon modelinin hata terimini temsil etmektedir. Genel globalleşme indeksi diğer globalleşme indekslerinden ağırlıklandırılmış bir biçimde elde edilmiş olduğundan dolayı tüm globalleşme indekslerinin tek bir modelde kullanılması çoklu doğrusal bağlantı sorunu ile bizi karşı karşıya bırakabilir. Çoklu doğrusal bağlantı sorunundan sakınma amacıyla her bir globalleşme indeksi ayrı ayrı modellerde analiz edilmiştir. Modelde karşılaşılabilecek potansiyel içsellik sorununu önlemek amacıyla, GLOBAL değişkeninin bir periyot gecikmeli değeri kullanılmıştır. Ayrıca, modelde yer alan tüm değişkenlerin logaritmik dönüşümleri alınmış olup, böylece tahmin edilen her model tam

logaritmik formdadır ve elde edilen katsayılar doğrudan esneklikleri ifade etmektedir.

Bir modelde kullanılan değişkenlerin durağan olmaması durumunda, sahte regresyon (spurious regression) problemi ortaya çıkabilir. Bu nedenle, modelde yer alan tüm değişkenlerin durağanlıkları panel birim kök testleri ile sınanmış ve sonuçlar Tablo 1.6'da raporlanmıştır. Uygulanan panel birim kök testleri arasında Levin, Lin & Chu testi (H_0 : ortak birim kök) ve ADF-Fisher testi (H_0 : bireysel birim kök) bulunmaktadır.

Bir seri, bu iki testten herhangi birine göre düzeyde durağan çıkarsa, o seri durağan olarak kabul edilmiştir. Tablo 1.6'da yer alan sonuçlara göre, sadece GSYİHRKB değişkeni her iki test sonucunda düzeyde durağan bulunmamış ancak birinci farkında durağanlığı sağlamıştır. Bu nedenle, tüm modellerde GSYİHRKB değişkeninin birinci farkları (durağan hali) kullanılmıştır.

Diğer geriye kalan tüm değişkenler en az bir panel birim kök test sonucuna göre düzeyde durağan olduklarından dolayı söz konusu değişkenlerin düzeyde durağan oldukları kabul edilip bu değişkenlerin yalın halleri modellerde kullanılmıştır. Böylece tahmin edilen modellerde sahte regresyon sorunu ile karşılaşma olasılığı bertaraf edilmiştir.

Tablo 1.6. Panel Birim Kök Test Sonuçları

Değişken	Levin, Lin & Chu testi		ADF - Fisher testi	
	Düzy	1. fark	Düzy	1. fark
HRC7	-8.11286 (%1)	-	379.963 (%1)	-
HRC11	-48.8862 (%1)	-	188.750 (%1)	-
HRC6	-3.35508 (%1)	-	219.204 (%1)	-
HRC4	-7.07136 (%1)	-	353.233 (%1)	-
HRC9	-20.4007 (%1)	-	243.988 (%1)	-
HRC3	-4.18422 (%1)	-	308.833 (%1)	-
HRC8	-6.58785 (%1)	-	266.004 (%1)	-
HRC5	-9.43265 (%1)	-	231.108 (%1)	-
HRC12	-4.30580 (%1)	-	180.728 (%1)	-
HRC1	-6.85619 (%1)	-	435.258 (%1)	-
HRC10	-3.35644 (%1)	-	216.243 (%1)	-
HRC2	-5.64576 (%1)	-	385.843 (%1)	-
GLOBAL1	-23.9874 (%1)	-	577.165 (%1)	-
GLOBAL2	-11.652 (%1)	-	393.087 (%1)	-
GLOBAL3	-10.3470 (%1)	-	375.813 (%1)	-
GLOBAL4	-10.9729 (%1)	-	402.952 (%1)	-
GLOBAL5	-8.30376 (%1)	-	147.741	1885.57 (%1)
GLOBAL6	-5.29346 (%1)	-	122	1631.03 (%1)
GLOBAL7	-6.19318 (%1)	-	113.597	1922.27 (%1)
GLOBAL8	-8.30172 (%1)	-	388.402 (%1)	-
GLOBAL9	-27.1377 (%1)	-	778.614 (%1)	-
GLOBAL10	-9.53325 (%1)	-	427.277 (%1)	-
GLOBAL12	-8.81001 (%1)	-	352.221 (%1)	-
GLOBAL11	-6.98663 (%1)	-	291.159 (%5)	-
GLOBAL13	-10.2839 (%1)	-	447.483 (%1)	-
GSYİHRKB	2.98011	-34.4012 (%1)	117.958	1500.72 (%1)
BAĞIM.	8.9286	4.09102	343.207 (%1)	-
KNT	-93.7662 (%1)	-	1505.39 (%1)	-
NFS	-54.0473 (%1)	-	1481.52 (%1)	-
FYT	-0.36907	-39.8687 (%1)	265.753 (%5)	-

Not: %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeylerini göstermektedir.

4. Tahmin Sonuçları

Etkinlik ve telafi hipotezleri çerçevesinde, 13 (on üç) farklı globalleşme indeksi ile 12 (on iki) kamu harcaması türü arasındaki ilişkiyi inceleyen analizlere ilişkin tahmin sonuçları ve bu sonuçların yorumu, izleyen bölümde detaylı olarak sunulmaktadır.

4.1. Genel Globalleşme İndeksi için Tahmin Sonuçları

Genel küreselleşme indeksinin kamu harcamaları üzerindeki etkilerine yönelik tahmin sonuçları Tablo 1.7'de gösterilmektedir. Bulgular, GLOBAL1 değişkeninin incelenen on iki kamu harcaması kaleminden 9 (dokuzunda) (HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC9, HRC10, HRC11, HRC12) en az yüzde on (%10) düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bu 9 (dokuz) harcama kaleminden yalnızca 2'sinde (HRC2, HRC12) katsayı işareti ters yönlüdür (negatiftir). Bu durum, etkinlik hipotezini desteklemektedir. Diğer 7 (yedi) kalemde (HRC1, HRC3, HRC4, HRC5, HRC9, HRC10, HRC11) ise katsayılar aynı yönlü olup, telafi hipotezine yönelik kanıt sunmaktadır.

En güçlü negatif etki, HRC12 kalemi üzerinde gözlemlenmiş olmakla birlikte, küreselleşme endeksindeki %1'lik artış, bu kalemin GSYİH içindeki payını %3,07 oranında azaltmıştır. Öte yandan, en yüksek pozitif etki HRC11 için bulunmuş; %1'lik artış, bu harcama türünün GSYİH içindeki payını %4 oranında artırmıştır. En düşük pozitif etki ise HRC1 üzerinde gerçekleşmiş; %1'lik küreselleşme artışı, bu harcamanın GSYİH içindeki payını yalnızca %0,37 oranında yükseltmiştir.

Kişi başına düşen reel GSYİH (GSYİHRKB), 4 modelde (HRC1, HRC2, HRC7, HRC9) anlamlı bulunmuştur. Bu değişken yalnızca HRC7 modelinde pozitif etki gösterirken, diğer 3 modelde negatif (ters) yönlü katsayılar elde edilmiştir.

Bağımlılık oranı (BAĞIM.), 6 modelde (HRC1, HRC4, HRC5, HRC7, HRC8, HRC12) anlamlıdır. Bu modellerden 3'ünde (HRC4, HRC7, HRC12) pozitif, diğer 3'ünde ise (HRC1, HRC5, HRC8) negatif etkiler tespit edilmiştir.

Kentleşme oranı (KNT), 7 modelde (HRC1, HRC2, HRC4, HRC6, HRC9, HRC10, HRC12) anlamlıdır. 5 modelde ise (HRC1, HRC2, HRC4, HRC6, HRC12) pozitif, kalan ikisinde (HRC9, HRC10) ters yönlü etkiler belirlenmiştir.

Toplam nüfus (NFS) değişkeni, 7 modelde (HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC6, HRC9, HRC10) anlamlı bulunmuştur. Sadece HRC9 modelinde pozitif, diğer 6 modelde negatif etkiler gözlenmiştir.

Fiyat endeksi (FYT) değişkeni ise 9 modelde (HRC1, HRC2, HRC4, HRC5, HRC6, HRC7, HRC8, HRC10, HRC12) anlamlıdır. Bu modellerden yalnızca HRC4 ve HRC7'de pozitif etkiler görülürken; 7 tanesinde negatif yönlü ilişki saptanmıştır. Modellerin açıklayıcılık

düzeyini gösteren R-kare değerleri incelendiğinde, en düşük değer HRC11 modelinde (0.5064), en yüksek değer ise HRC2 modelinde (0.8037) olduğu görülmektedir. Ayrıca, tüm modellerin F-istatistikleri %1 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu durum, kurulan 12 modelin tamamının istatistiksel olarak anlamlı ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 1.7. Genel Globalleşme İçin Tahmin Sonuçları

Bağımlı değişken⇒	HRC 1	HRC 2	HRC 3	HRC 4	HRC 5	HRC 6	HRC 7	HRC 8	HRC 9	HRC 10	HRC 11	HRC 12
Sabit Terim	15,1383	1,2496	7,3653	3,6031	10,7234	3,7907	-4,5030	28,0510	-33,6936	14,0801	-13,4354	6,3606
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0269	0,1888	0,0925	0,1958	0,2783	0,0075	0,0040	0,0216	0,5975	0,4801
GLOBAL1	0,3755	-0,0207	0,5821	0,9613	1,1705	0,0639	0,4291	-0,9634	2,3001	1,5880	4,0089	-3,0795
P-değeri	0,0511	0,0000	0,0073	0,0000	0,0042	0,7423	0,1386	0,1385	0,0017	0,0000	0,0135	0,0000
GSYİHRKB	-0,8314	-0,0172	0,2259	0,1869	-0,4455	0,1086	1,1136	-0,1970	-1,1272	0,1091	0,2175	0,4104
P-değeri	0,0000	0,0000	0,2216	0,1936	0,2004	0,5064	0,0000	0,7362	0,0713	0,7500	0,8270	0,2871
BAĞIM.	-1,0401	0,0035	0,9359	0,8769	-1,5889	-0,1825	0,7481	-3,6126	-0,3381	-0,1035	2,6437	2,4595
P-değeri	0,0004	0,5024	0,9359	0,0008	0,0091	0,5160	0,0883	0,0005	0,7392	0,8496	0,1857	0,0027
KNT	0,3496	0,0247	0,0548	0,3086	-0,0163	0,6803	-0,2681	-0,2329	-3,2131	-0,9683	0,3221	1,5449
P-değeri	0,0518	0,0000	0,7772	0,0271	0,9650	0,0003	0,3211	0,6899	0,0000	0,0036	0,8778	0,0380
NFS	-0,6737	-0,0158	-0,7818	-0,6424	-0,5535	-0,3283	0,0419	-0,7617	2,2265	-0,9936	-1,0188	-0,5557
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,1097	0,0405	0,8655	0,1599	0,0001	0,0013	0,4110	0,3051
FYT	-0,2241	-0,0387	-0,0388	0,1189	-0,2150	-0,1234	0,2194	-0,2333	-0,1116	-0,1984	-0,0560	-0,2923
P-değeri	0,0000	0,0000	0,3560	0,0006	0,0078	0,0009	0,0003	0,0849	0,4685	0,0148	0,8758	0,0038
Period Sayısı	28	30	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
Birim Sayısı	101	113	85	85	85	81	93	80	64	77	54	69
Göz. Sayısı	2284	3359	1660	1676	1619	1546	2015	1279	1046	1326	555	796
R-kare	0,5953	0,8037	0,7215	0,7761	0,7464	0,7782	0,6200	0,5984	0,5662	0,5810	0,5064	0,6138
F Test. İstatistik	23,7832	89,4543	34,1391	46,1633	37,7654	44,4645	24,6612	15,5131	12,9028	15,4697	5,5819	10,9225
F-istatistik için P değ.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

4.2. Ekonomik Globalleşme İndeksi için Tahmin Sonuçları

GLOBAL2 bağımsız değişkeni ile kamu harcamaları arasındaki ilişkiye yönelik analiz sonuçları Tablo 1.8’de sunulmuştur. Söz konusu değişken, incelenen 12 kamu harcaması kaleminden 7’sinde (HRC1, HRC2, HRC4, HRC8, HRC9, HRC10, HRC12) en az yüzde on (%10) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu 7 modelden 3’ü (HRC2, HRC8, HRC12) negatif işaret olarak etkinlik hipotezini desteklerken; 4 modelde (HRC1, HRC4, HRC9, HRC10) pozitif işaret elde edilmiş ve telafi hipotezine yönelik kanıtlar sunulmuştur. En güçlü negatif etki HRC12 modelinde görülmüş; ekonomik küreselleşme indeksindeki %1’lik artış, bu kalemin GSYİH içindeki payını %1,56 oranında azaltmıştır. En yüksek pozitif etki ise HRC9 modelinde tespit edilmiş; %1’lik artışın yakıt harcamalarının payını %0,78 oranında artırdığı belirlenmiştir. En düşük pozitif etkinin ise HRC4 modelinde gerçekleştiği, %1’lik artışın bu kalemin payını %0,22 oranında yükselttiği görülmektedir.

Kontrol değişkenlerinden kiři başına dűřen reel GSYİH (GSYİHRKB), yalnızca 3 kamu harcaması modeli (HRC1, HRC2, HRC7) için yüzde bir (%1) anlamlılık düzeyinde anlamlıdır. Bu değişken HRC7’de pozitif, HRC1 ve HRC2’de negatif işaret göstermektedir.

Bağımlılık oranı (BAĞİM.), 7 kamu harcaması modeli (HRC1, HRC3, HRC4, HRC5, HRC7, HRC8, HRC12) için anlamlı bulunmuş; bunlardan 4’ü modelde (HRC3, HRC4, HRC7, HRC12) pozitif, 3’ü ise (HRC1, HRC5, HRC8) ise negatif değer almıştır.

Kentleşme oranı (KNT), 7 modelde (HRC1, HRC2, HRC4, HRC6, HRC9, HRC10, HRC12) anlamlıdır. Bu modellerin 5’inde (HRC1, HRC2, HRC4, HRC6, HRC12) pozitif, ikisinde (HRC9, HRC10) negatif ilişki gözlenmiştir.

Nüfus değişkeni (NFS), 10 kamu harcaması modeli (HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6, HRC8, HRC9, HRC10, HRC12) için anlamlıdır. Sadece HRC9’da pozitif, diğerlerinde negatif etkiler tespit edilmiştir.

Fiyat rasyosu (FYT), 8 kamu harcaması modelinde (HRC1, HRC2, HRC4, HRC5, HRC6, HRC7, HRC10, HRC12) anlamlı bulunmuştur. Bunlardan yalnızca HRC4 ve HRC7 modellerinde pozitif, diğer 6 (altı) modelde negatif ilişki belirlenmiştir.

Modellerin açıklayıcılık düzeyine ilişkin R-kare istatistiklerine göre, en düşük değer HRC11 modelinde (0.5004), en yüksek değer ise HRC2 modelinde (0.8023) gözlemlenmiştir. Tüm modeller için uygulanan F-testi sonuçlarına göre, her bir modelin %1 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görölmektedir.

Tablo 1.8. Ekonomik Globalleşme İçin Tahmin Sonuçları

Bağımlı değişken⇒	HRC 1	HRC 2	HRC 3	HRC 4	HRC 5	HRC 6	HRC 7	HRC 8	HRC 9	HRC 10	HRC 11	HRC 12
Sabit Terim	13,5227	1,2004	10,3689	7,9034	16,2822	5,5494	-3,9523	35,6862	-23,7173	21,0943	8,3336	8,4330
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0014	0,0031	0,0087	0,0515	0,3317	0,0003	0,0324	0,0003	0,7410	0,3597
GLOBAL2	0,3922	-0,0073	0,0719	0,2206	0,2251	-0,1394	0,2063	-1,4044	0,7833	0,4529	0,5869	-1,5624
P-değeri	0,0002	0,0005	0,5363	0,0229	0,3241	0,1750	0,1859	0,0000	0,0537	0,0216	0,4863	0,0000
GSYİHRKB	-0,8625	-0,0180	0,2730	0,2370	-0,3674	0,1330	1,1193	-0,0713	-0,9616	0,2083	0,1562	0,4038
P-değeri	0,0000	0,0000	0,1396	0,1015	0,2916	0,4145	0,0000	0,9019	0,1230	0,5441	0,8761	0,2963
BAĞIM.	-0,9251	0,0029	0,8752	0,8020	-1,7016	-0,2382	0,7843	-3,9365	-0,7083	-0,3189	1,8622	2,2009
P-değeri	0,0017	0,5854	0,0058	0,0024	0,0054	0,3979	0,0764	0,0001	0,4832	0,5595	0,3531	0,0076
KNT	0,4033	0,0226	0,1059	0,3692	0,0878	0,6969	-0,2152	-0,3761	-3,1513	-0,9017	1,5106	1,2715
P-değeri	0,0234	0,0000	0,5833	0,0085	0,8132	0,0002	0,4235	0,5170	0,0000	0,0070	0,4650	0,0846
NFS	-0,6155	-0,0154	-0,8409	-0,7244	-0,6650	-0,3783	0,0415	-1,0214	2,0482	-1,1157	-1,6141	-0,9312
P-değeri	0,0002	0,0000	0,0000	0,0000	0,0561	0,0187	0,8670	0,0583	0,0003	0,0003	0,2094	0,0936
FYT	-0,2372	-0,0388	-0,0306	0,1266	-0,2047	-0,1169	0,2167	-0,1879	-0,1032	-0,1853	-0,1727	-0,3036
P-değeri	0,0000	0,0000	0,4668	0,0003	0,0115	0,0016	0,0004	0,1635	0,5042	0,0236	0,6292	0,0027
Period Sayısı	28	30	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
Birim Sayısı	101	113	85	85	85	81	93	80	64	77	54	69
Göz. Sayısı	2284	3359	1660	1676	1619	1546	2015	1279	1046	1326	555	796
R-kare	0,5972	0,8023	0,7202	0,7726	0,7452	0,7785	0,6200	0,6035	0,563409	0,5765	0,5004	0,6114
F test. İstatistik	23,9698	88,6357	33,9304	45,2495	37,5220	44,5337	24,6518	15,8468	12,75687	15,1872	5,4503	10,8129
F-istatistik için p değ.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

4.3. Ticari Globalleşme İndeksi İçin Tahmin Sonuçları

Ticari küreselleşme indeksinin kamu harcamaları üzerindeki etkilerin sonuçları Tablo 1.9’da yer almaktadır. GLOBAL3 bağımsız değişkeni incelendiğinde, 12 kamu harcaması türünden beşinde (HRC1, HRC6, HRC8, HRC10, HRC12) yüzde on (%10) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu 5 modelden 3’ünde (HRC6, HRC8, HRC12) negatif işaret elde edilerek etkinlik hipotezine yönelik kanıt sunulurken; 2 modelde (HRC1, HRC10) pozitif işaret belirlenmiş ve telafi hipotezine destek sağlanmıştır. En güçlü pozitif etkinin HRC10 modelinde gözlemlendiği ve ticari küreselleşme indeksinde %1’lik bir artışın bu harcama türünün GSYİH içindeki payını %0,34 oranında artırdığı tespit edilmiştir. En düşük pozitif etki ise HRC1 modelinde gözlemlenmiş olup, aynı artışın bu kalemin payını %0,14 oranında yükselttiği belirlenmiştir. Öte yandan, en büyük negatif etki HRC8 modelinde ortaya çıkmış; ticari küreselleşme indeksindeki %1’lik artışın, bu kalemin GSYİH içindeki payını %1,06 oranında azalttığı saptanmıştır.

Kişi başına düşen reel GSYİH (GSYİHRKB) değişkeni, yalnızca 4 modelde (HRC1, HRC2, HRC4, HRC7) istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu modellerden HRC4 ve HRC7 pozitif işaret alırken; HRC1 ve HRC2 negatif katsayılarla sonuçlanmıştır.

Bağımlılık oranı (BAĞIM.), 6 modelde (HRC1, HRC3, HRC4, HRC5, HRC8, HRC12) anlamlı bulunmuştur. Bu modellerin yarısında (HRC3, HRC4, HRC12) aynı yönlü (pozitif); diğer yarısında (HRC1, HRC5, HRC8) ters yönlü (negatif) ilişki tespit edilmiştir.

Kentleşme değişkeni (KNT), 6 kamu harcaması modelinde (HRC1, HRC2, HRC4, HRC6, HRC9, HRC10) anlamlı bulunmuştur. Bu modellerin 2'sinde (HRC9, HRC10) negatif; diğer 4'ünde (HRC1, HRC2, HRC4, HRC6) pozitif yönlü etkiler saptanmıştır.

Nüfus değişkeni (NFS), 8 modelde (HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6, HRC9, HRC10) anlamlıdır. Bu modellerin 7'sinde (HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6, HRC10) negatif; yalnızca birinde (HRC9) pozitif işaret alınmıştır.

Fiyat rasyosu değişkeni (FYT), 8 kamu harcaması modelinde anlamlıdır. Bu modellerin 6'sında (HRC1, HRC2, HRC5, HRC6, HRC10, HRC12) negatif; HRC4 ve HRC7 modellerinde ise pozitif etki gözlemlenmiştir.

Modellerin açıklayıcılık gücünü ifade eden R-kare değerleri incelendiğinde, en düşük değer HRC11 modelinde (0.5016), en yüksek değer ise HRC2 modelinde (0.7993) olduğu görülmektedir. F-testi sonuçları, on iki modelin tamamının %1 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 1.9. Ticari Globalleşme için Tahmin Sonuçları

Bağımlı değişken⇒	HRC 1	HRC 2	HRC 3	HRC 4	HRC 5	HRC 6	HRC 7	HRC 8	HRC 9	HRC 10	HRC 11	HRC 12
Sabit Terim	16,4783	1,1390	11,5013	9,4240	18,8509	5,1835	-2,6337	25,8420	-15,4688	24,2251	9,6698	-1,0397
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0002	0,0002	0,0014	0,0559	0,4936	0,0054	0,1244	0,0000	0,6761	0,9080
GLOBAL3	0,1498	-0,0017	-0,0755	0,1277	-0,0646	-0,1714	0,1352	-1,0676	0,2292	0,3446	0,8577	-0,8518
P-değeri	0,0805	0,3281	0,4335	0,1106	0,7299	0,0448	0,2909	0,0001	0,4351	0,0277	0,2039	0,0032
GSYİHRKB	-0,8214	-0,0203	0,2916	0,2566	-0,3227	0,1301	1,1325	-0,2284	-0,8420	0,2430	0,0150	0,4105
P-değeri	0,0000	0,0000	0,1135	0,0756	0,3529	0,4235	0,0000	0,6918	0,1749	0,4776	0,9881	0,2948
BAĞIM.	-1,0855	0,0043	0,8481	0,7330	-1,7726	-0,2072	0,6953	-3,2069	-1,1216	-0,5373	1,7720	2,4696
P-değeri	0,0002	0,4126	0,0070	0,0052	0,0035	0,4587	0,1120	0,0014	0,2574	0,3205	0,3671	0,0030
KNT	0,3904	0,0222	0,1160	0,3606	0,1047	0,7196	-0,2289	-0,1546	-3,2632	-0,9915	1,2547	0,8853
P-değeri	0,0286	0,0000	0,5485	0,0103	0,7783	0,0001	0,3945	0,7899	0,0000	0,0031	0,5432	0,2319
NFS	-0,7002	-0,0131	-0,8716	-0,7773	-0,7417	-0,3613	0,0013	-0,7165	1,7912	-1,2109	-1,6770	-0,4995
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0302	0,0224	0,9958	0,1776	0,0010	0,0001	0,1646	0,3646
FYT	-0,2272	-0,0390	-0,0236	0,1266	-0,1948	-0,1126	0,2175	-0,1874	-0,0991	-0,1807	-0,1783	-0,2883
P-değeri	0,0000	0,0000	0,5760	0,0003	0,0165	0,0024	0,0004	0,1650	0,5220	0,0271	0,6163	0,0053
Period Sayısı	28	30	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
Birim Sayısı	101	112	85	85	85	81	93	80	64	77	54	69
Göz. Sayısı	2284	3331	1660	1676	1619	1546	2015	1279	1046	1326	555	796
R-kare	0,5952	0,7993	0,7203	0,7722	0,7451	0,7788	0,6198	0,6031	0,5620	0,5764	0,5016	0,6025
F test İstatistik	23,7693	86,8401	33,9375	45,1506	37,4934	44,6211	24,6385	15,8222	12,6827	15,1780	5,4766	10,4144
F-istatistik için p değ.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

4.4. Finansal Globalleşme İçin Tahmin Sonuçları

Finansal küreselleşme endeksi (GLOBAL4) ile kamu harcamaları arasındaki ilişkiye dair ampirik bulgular Tablo 1.10’da sunulmaktadır. GLOBAL4 bağımsız değişkeni, 12 kamu harcaması türünden altısında (HRC1, HRC2, HRC4, HRC8, HRC9, HRC12) en az yüzde on (%10’da) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu 6 modelden 3’ü (HRC2, HRC8, HRC12) negatif işaret alarak etkinlik hipotezini desteklemekte; diğer 3’ü (HRC1, HRC4, HRC9) ise pozitif işaret ile telafi hipotezine kanıt sunmaktadır.

En yüksek düzeyde negatif ilişki HRC12 modelinde gözlenmiş olup, finansal küreselleşme indeksindeki %1’lik artış bu harcamanın GSYİH içindeki payını %1,01 oranında azaltmaktadır. En büyük pozitif etki ise HRC9 modelinde ortaya çıkmış; %1’lik artışın yakıt harcamalarının payını %7 oranında artırdığı tespit edilmiştir. En küçük pozitif etki ise HRC4 modelinde gözlenmiş ve bu değişkene %1’lik artışın %1 oranında katkı sağladığı belirlenmiştir.

GSYİHRKB değişkeni, 5 kamu harcaması modelinde anlamlı bulunmuştur. Bu modellerden HRC1, HRC2 ve HRC9 negatif; HRC4 ve HRC7 pozitif işaret göstermektedir.

Bağımlılık oranı (BAĞİM.) 7 modelde anlamlıdır; bunlardan HRC1, HRC5 ve HRC8 negatif; HRC3, HRC4, HRC7 ve HRC12 pozitif etkiye sahiptir.

Kentleşme değişkeni (KNT), 6 kamu harcaması modelinde anlamlı bulunmuş; bu modellerden HRC9 ve HRC10 negatif, HRC1, HRC2, HRC4 ve HRC6 ise pozitif yönlü etkiler göstermektedir.

Nüfus değişkeni (NFS) 9 kamu harcaması modeli için anlamlı bulunmuş; bunların 8'inde (HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6, HRC10, HRC12) negatif, yalnızca birinde (HRC9) pozitif işaret tespit edilmiştir.

Fiyat rasyosu (FYT), 9 kamu harcaması modelinde %1 düzeyinde anlamlıdır. Bu modellerin 7'sinde negatif (HRC1, HRC2, HRC3, HRC5, HRC6, HRC10, HRC12); ikisinde (HRC4, HRC7) ise pozitif işaret gözlemlenmiştir.

Model açıklayıcılığına ilişkin R-kare değerleri incelendiğinde, en yüksek değer HRC2 modelinde 0.8037; en düşük değer ise HRC11 modelinde 0.4999 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, F testi bulguları, tüm modellerin yüzde bir (%1) düzeyinde anlamlılık taşıdığını ve istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 1.10. Finansal Globalleşme için Tahmin Sonuçları

Bağımlı değişken=>	HRC 1	HRC 2	HRC 3	HRC 4	HRC 5	HRC 6	HRC 7	HRC 8	HRC 9	HRC 10	HRC 11	HRC 12
Sabit Terim	12,0768	1,2641	9,1889	7,9373	15,1205	4,7796	-3,4255	28,1259	-29,4240	21,7493	13,7989	8,3837
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0053	0,0036	0,0163	0,0982	0,4125	0,0061	0,0115	0,0003	0,5900	0,3664
GLOBAL4	0,3626	-0,0092	0,1258	0,1405	0,2256	-0,0402	0,0960	-0,4287	0,7730	0,2287	0,1113	-1,0184
P-değeri	0,0000	0,0000	0,1416	0,0487	0,1749	0,5944	0,4211	0,0959	0,0125	0,1226	0,8481	0,0000
GSYİHRKB	-0,8728	-0,0170	0,2564	0,2395	-0,3798	0,1224	1,1353	-0,1894	-1,0537	0,2290	0,1883	0,3471
P-değeri	0,0000	0,0000	0,1653	0,0984	0,2753	0,4536	0,0000	0,7457	0,0920	0,5056	0,8512	0,3700
BAĞIM.	-0,7925	-0,0009	0,9378	0,8249	-1,6202	-0,2171	0,7788	-3,7163	-0,2025	-0,2796	1,6697	2,1187
P-değeri	0,0078	0,8699	0,0034	0,0020	0,0087	0,4448	0,0834	0,0004	0,8473	0,6177	0,4114	0,0106
KNT	0,4320	0,0217	0,1173	0,3857	0,1088	0,6845	-0,2111	-0,3716	-2,9399	-0,8667	1,7854	0,9641
P-değeri	0,0151	0,0000	0,5435	0,0060	0,7695	0,0002	0,4335	0,5270	0,0000	0,0102	0,3793	0,1858
NFS	-0,5571	-0,0178	-0,7986	-0,7168	-0,6177	-0,3568	0,0351	-0,8400	2,2403	-1,1198	-1,8565	-0,9654
P-değeri	0,0008	0,0000	0,0000	0,0000	0,0789	0,0279	0,8885	0,1263	0,0001	0,0004	0,1534	0,0847
FYT	-0,2312	-0,0390	-0,0303	0,1322	-0,2013	-0,1214	0,2242	-0,2347	-0,0978	-0,1757	-0,1862	-0,3525
P-değeri	0,0000	0,0000	0,4693	0,0002	0,0127	0,0010	0,0002	0,0825	0,5259	0,0317	0,6062	0,0005
Period Sayısı	28	30	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
Birim Sayısı	101	113	85	85	85	81	93	80	64	77	54	69
Göz. Sayısı	2284	3359	1660	1676	1619	1546	2015	1279	1046	1326	555	796
R-kare	0,5985	0,8037	0,7206	0,7724	0,7454	0,7782	0,6197	0,5986	0,5646	0,5755	0,4999	0,6098
F Test İstatistik	24,1000	89,4313	33,9848	45,2011	37,5512	44,4715	24,6286	15,5260	12,8170	15,1246	5,4398	10,7388
F-istatistik için p değ.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

4.5. Sosyal Globalleşme İndeksi için Tahmin Sonuçları

GLOBAL5 bağımsız değişkeni ile kamu harcamaları arasındaki ilişkiye ait analiz sonuçları Tablo 1.11’de raporlanmıştır. GLOBAL5 değişkeni, on iki kamu harcaması türünden dokuzunda (HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC7, HRC8, HRC10, HRC11, HRC12) en az yüzde beş (%5) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu 9 (dokuz) kamu harcamasından yalnızca biri (HRC12) negatif işaret almakta ve etkinlik hipotezini desteklemektedir. Diğer 8 (sekiz) modelde (HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC7, HRC8, HRC10, HRC11) pozitif işaret tespit edilmiş ve telafi hipotezine destek sağlanmıştır.

En büyük negatif etkinin HRC12 modelinde gerçekleştiği, sosyal küreselleşme indeksinde %1’lik bir artışın bu harcamanın GSYİH içindeki payını %1,65 oranında azalttığı belirlenmiştir. Diğer taraftan en güçlü pozitif etki HRC11 modelinde gözlenmiş; %1’lik artışın, bu harcamanın payını %6,22 oranında artırdığı tespit edilmiştir. En düşük pozitif etki ise HRC2 modelinde görülmüş; %1’lik artışın yalnızca %0,01 oranında artış sağladığı saptanmıştır.

RKBGSYİH değişkeni, yalnızca 4 (dört) kamu harcaması modeli (HRC1, HRC2, HRC4, HRC7) için yüzde on (%10) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu modellerden HRC4 ve HRC7 pozitif; HRC1 ve HRC2 ise negatif işaret almıştır.

BAĞIM. değişkeni, 6 kamu harcaması modelinde (HRC1, HRC3, HRC4, HRC5, HRC8, HRC12) yüzde beş (%5) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu modellerin 3'ünde (HRC3, HRC4, HRC12) pozitif; diğer 3'ünde (HRC1, HRC5, HRC8) negatif yönlü etkiler tespit edilmiştir.

KNT değişkeni, 8 kamu harcaması modeli (HRC1, HRC2, HRC4, HRC6, HRC7, HRC9, HRC10, HRC12) için anlamlıdır. Bu modellerin 5'inde (HRC1, HRC2, HRC4, HRC6, HRC12) pozitif; 3'ünde (HRC7, HRC9, HRC10) negatif katsayılar elde edilmiştir.

NFS değişkeni, 9 kamu harcaması modelinde (HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6, HRC9, HRC10, HRC11) anlamlı bulunmuştur. Bu modellerin 8'inde (HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6, HRC10, HRC11) negatif; sadece birinde (HRC9) pozitif etki gözlemlenmiştir.

FYT değişkeni kamu harcaması modelinde (HRC1, HRC2, HRC4, HRC5, HRC6, HRC7, HRC8, HRC10, HRC12) istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. HRC4 ve HRC7 modelleri pozitif; diğer 7 model (HRC1, HRC2, HRC5, HRC6, HRC8, HRC10, HRC12) negatif katsayılar ile sonuçlanmıştır.

Modellerin açıklayıcılık düzeyini yansıtan R-kare değerlerine bakıldığında, en düşük değerin HRC11 modelinde (0.5346), en yüksek değerin ise HRC2 modelinde (0.8042) olduğu görülmektedir. F-testi sonuçları, tüm modellerin F-istatistiklerine ait p-değerlerinin yüzde bir (%1) düzeyinde anlamlı olduğunu ortaya koymakta ve 12 modelin tamamının istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir

Tablo 1.11. Sosyal Globalleşme İçin Tahmin Sonuçları

Bağımlı değişken⇒	HRC 1	HRC 2	HRC 3	HRC 4	HRC 5	HRC 6	HRC 7	HRC 8	HRC 9	HRC 10	HRC 11	HRC 12
Sabit Terim	17,2697	1,1635	10,9311	9,8429	17,9913	4,2232	-1,6851	18,5915	-15,2151	23,7288	18,1706	-17,0170
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0003	0,0001	0,0019	0,1136	0,6565	0,0450	0,1318	0,0000	0,4054	0,0608
GLOBAL5	0,0600	0,0158	0,3153	0,3018	0,6757	-0,0649	0,7343	0,9394	0,2772	0,6438	6,2272	-1,6519
P-değeri	0,6043	0,0000	0,0098	0,0024	0,0044	0,5521	0,0000	0,0147	0,5654	0,0047	0,0000	0,0000
GSYİHRKB	-0,8035	-0,0194	0,2725	0,2694	-0,3426	0,1171	1,1210	-0,3436	-0,8349	0,2951	0,0696	0,4561
P-değeri	0,0000	0,0000	0,1379	0,0612	0,3215	0,4714	0,0000	0,5525	0,1785	0,3873	0,9426	0,2400
BAĞIM.	-1,1093	-0,0004	0,7527	0,6426	-1,9423	-0,1753	0,4269	-3,2295	-1,1293	-0,5734	-0,1529	3,7309
P-değeri	0,0002	0,9329	0,0173	0,0146	0,0014	0,5329	0,3319	0,0014	0,2544	0,2888	0,9363	0,0000
KNT	0,3652	0,0154	-0,0501	0,2553	-0,2487	0,7271	-0,5642	-0,5962	-3,3051	-1,1508	-3,2055	1,6000
P-değeri	0,0510	0,0000	0,8043	0,0789	0,5236	0,0002	0,0432	0,3196	0,0000	0,0008	0,1318	0,0353
NFS	-0,7166	-0,0160	-0,8658	-0,7964	-0,7369	-0,3372	-0,0513	-0,6291	1,7778	-1,2022	-1,9894	0,1998
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0304	0,0328	0,8337	0,2381	0,0011	0,0001	0,0828	0,7188
FYT	-0,2174	-0,0397	-0,0264	0,1359	-0,1950	-0,1232	0,2251	-0,2284	-0,0896	-0,1581	-0,2371	-0,2375
P-değeri	0,0000	0,0000	0,5282	0,0001	0,0155	0,0008	0,0002	0,0906	0,5631	0,0520	0,4902	0,0214
Period Sayısı	28	30	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
Birim Sayısı	101	113	85	85	85	81	93	80	64	77	54	69
Göz. Sayısı	2284	3359	1660	1676	1619	1546	2015	1279	1046	1326	555	796
R-kare	0,5947	0,8042	0,7214	0,7732	0,7464	0,7782	0,6233	0,5997	0,5618	0,5775	0,5346	0,6099
F test istatistik	23,7175	89,7065	34,1229	45,4025	37,7627	44,4743	25,0013	15,5968	12,6761	15,2464	6,2502	10,7417
F-istatistik için p değ.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

4.6. Kişilerarası Globalleşme İndeksi İçin Tahmin Sonuçları

GLOBAL6 değişkeninin kamu harcamaları üzerindeki etkisi Tablo 1.12’de yer almaktadır. GLOBAL6 değişkeni, 12 kamu harcaması kaleminden 9’unda (HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC7, HRC8, HRC10, HRC11, HRC12) yüzde on (%10) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu anlamlı bulunan 9 modelin 8’inde (HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC7, HRC8, HRC10, HRC11) pozitif katsayı değerleri elde edilmiştir ve bu sonuç telafi hipotezinin geçerliliğine işaret etmektedir. Sadece bir modelde (HRC12) negatif işaret gözlenmiş olup, bu bulgu etkinlik hipotezini desteklemektedir.

GLOBAL6 indeksinde meydana gelecek %1’lik bir artışın HRC12 kalemini %0,7 oranında azalttığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, söz konusu harcama kaleminin kişilerarası küreselleşmeden olumsuz yönde etkilendiğini göstermektedir. Diğer yandan, en yüksek pozitif etkinin HRC11 modelinde olduğu ve %1’lik artışın bu harcamaların GSYİH içindeki payını %4,7 oranında artırdığı belirlenmiştir. Bu, kişilerarası küreselleşmenin iletişim altyapısına olan kamu yatırımlarını artırıcı etkisini ortaya koymaktadır.

GLOBAL6 değişkeninin etkisinin en düşük düzeyde pozitif olduğu model ise HRC2 olarak saptanmıştır. Bu modelde %1'lik bir artışın tüketim harcamalarının GSYİH içindeki payını sadece %0,01 oranında artırdığı görölmüştür.

GSYİHRKB değişkeni yalnızca 4 kamu harcaması modeli (HRC1, HRC2, HRC4, HRC7) için en az yüzde on (%10) düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu değişken HRC1 ve HRC2 modellerinde negatif; HRC4 ve HRC7 modellerinde ise pozitif katsayı almıştır. BAĞIM. Değişkeni 6 modelde anlamlı bulunmuş olup, bu modellerden HRC1, HRC5 ve HRC8 negatif; HRC3, HRC4 ve HRC12 ise pozitif işaret göstermektedir. KNT değişkeni 6 kamu harcaması modelinde anlamlıdır. Bu değişken HRC9 ve HRC10 modellerinde negatif; HRC1, HRC2, HRC4 ve HRC6 modellerinde pozitif katsayılar almıştır.

NFS değişkeni 8 kamu harcaması modeli için anlamlı bulunmuş; HRC9 modeli pozitif, HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6 ve HRC10 modelleri ise negatif işaret almıştır. FYT değişkeni 9 kamu harcaması modeli için anlamlı bulunmuş olup, bunlardan yalnızca HRC4 ve HRC7 modellerinde pozitif; diğer 7'sinde (HRC1, HRC2, HRC5, HRC6, HRC8, HRC10, HRC12) negatif katsayılar elde edilmiştir.

Model açıklayıcılık düzeyine ilişkin R-kare istatistiklerine göre, en düşük değer HRC11 modelinde (0.5419), en yüksek değer ise HRC2 modelinde (0.8052) gözlemlenmiştir. F-testi sonuçları, her bir modelin %1 düzeyinde anlamlı olduğunu ve kurulan 12 modelin tamamının istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 1.12. Kişilerarası Globalleşme için Tahmin Sonuçları

Bağımlı değişken=>	HRC 1	HRC 2	HRC 3	HRC 4	HRC 5	HRC 6	HRC 7	HRC 8	HRC 9	HRC 10	HRC 11	HRC 12
Sabit Terim	16,7203	1,1088	9,9427	9,0144	14,6490	3,9372	-3,2699	17,9318	-11,2087	24,2290	21,3301	-6,7397
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0012	0,0003	0,0123	0,1449	0,3930	0,0524	0,2666	0,0000	0,3252	0,4470
GLOBAL6	0,1803	0,0177	0,2957	0,2712	0,8857	0,0628	0,4342	1,2467	-0,7243	0,3872	4,7040	-0,7267
P-değeri	0,1032	0,0000	0,0119	0,0052	0,0001	0,5484	0,0085	0,0005	0,1186	0,0748	0,0000	0,0124
GSYİHRKB	-0,8091	-0,0194	0,2608	0,2569	-0,3290	0,1097	1,1385	-0,3256	-0,7991	0,2926	-0,0782	0,4490
P-değeri	0,0000	0,0000	0,1560	0,0745	0,3400	0,5000	0,0000	0,5724	0,1973	0,3922	0,9350	0,2550
BAĞIM.	-1,1382	0,0012	0,7744	0,6650	-1,9252	-0,2010	0,5659	-3,4317	-0,9805	-0,5951	-0,8356	2,9567
P-değeri	0,0001	0,8217	0,0141	0,0114	0,0015	0,4733	0,1979	0,0007	0,3233	0,2736	0,6621	0,0005
KNT	0,3258	0,0151	-0,0063	0,2810	-0,2539	0,6540	-0,3831	-0,5405	-3,0186	-1,0249	-3,3215	0,9875
P-değeri	0,0754	0,0000	0,9747	0,0509	0,5051	0,0008	0,1635	0,3569	0,0000	0,0024	0,1115	0,1918
NFS	-0,6940	-0,0133	-0,8156	-0,7496	-0,5819	-0,3257	0,0397	-0,6229	1,6615	-1,1978	-1,6265	-0,3209
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0888	0,0406	0,8716	0,2414	0,0023	0,0001	0,1531	0,5590
FYT	-0,2189	-0,0397	-0,0268	0,1354	-0,2044	-0,1219	0,2212	-0,2751	-0,0629	-0,1769	-0,2964	-0,3424
P-değeri	0,0000	0,0000	0,5209	0,0001	0,0110	0,0010	0,0002	0,0409	0,6862	0,0305	0,3851	0,0008
Period Sayısı	28	30	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
Birim Sayısı	101	113	85	85	85	81	93	80	64	77	54	69
Göz. Sayısı	2284	3359	1660	1676	1619	1546	2015	1279	1046	1326	555	796
R-kare	0,5951	0,8052	0,7213	0,7730	0,7475	0,7782	0,6210	0,6019	0,5628	0,5758	0,5419	0,6011
F test İstatistik	23,7619	90,2855	34,1126	45,3485	37,9787	44,4746	24,7609	15,7374	12,7262	15,1417	6,4381	10,3530
F-istatistik için p değ.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

4.7. Enformasyon Globalleşmesi İçin Tahmin Sonuçları

Enformasyon küreselleşme indeksinin (GLOBAL7) kamu harcamaları üzerindeki etkilerine ilişkin bulgular Tablo 1.13’de sunulmaktadır. GLOBAL7 bağımsız değişkeni, toplam 12 kamu harcaması kategorisinden 8’inde (HRC2, HRC5, HRC6, HRC7, HRC8, HRC10, HRC11, HRC12) en az yüzde on (%10) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar vermiştir. Bu anlamlı sonuçların 6’sında (altısında) ilişkinin pozitif yönlü olması, GLOBAL7 değişkeni bağlamında telafi hipotezinin geçerliliğini desteklemektedir. Bu pozitif değer alan kamu harcamaları şunlardır: HRC2, HRC5, HRC7, HRC8, HRC10 ve HRC11. İki ise negatif değer olarak etkinlik hipotezini desteklemektedir (HRC6 ve HRC12).

En büyük ters etki HRC12 değişkeni almaktadır. Enformasyon küreselleşme indeksinde %1’lik bir artış, taşımacılık ve iletişim harcamaları GSYİH içindeki payı %1.5 oranında azaltmaktadır. En büyük pozitif etki ise HRC11 değişkeninde görülmektedir. GLOBAL7 değişkeninde %1’lik artış, taşımacılık harcamalarının GSYİH içindeki payını %4.45 oranında artırmaktadır. En küçük pozitif etki ise HRC2 değişkeninde gözlemlenmiştir. GLOBAL7

değişkenindeki %1'lik artış, tüketim harcamalarının GSYİH içindeki payını yalnızca %0.0083 oranında artırmaktadır.

GSYİHRKB değişkeni, yalnızca 4 kamu harcaması kategorisinde en az yüzde on (%10) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu değişken, HRC1 ve HRC2 modellerinde negatif yönde etkiler üretirken, HRC4 ve HRC7 modellerinde pozitif yönde ilişki sergilemiştir.

BAGİM. değişkeni, 6 kamu harcaması kategorisinde (HRC1, HRC3, HRC4, HRC5, HRC8, HRC12) en az yüzde on (%10) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu harcamalardan HRC1, HRC5 ve HRC8 modellerinde değişkenin etkisi ters yönde olurken; HRC3, HRC4 ve HRC12 modellerinde aynı yönde ilişki gözlemlenmiştir.

KNT değişkeni, 7 kamu harcamasında en azından yüzde on (%10) düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu yedi kamu harcamasından 2'si negatif değer (HRC9 ve HRC10), 5' ise pozitif değer almıştır (HRC1, HRC2, HRC4, HRC6 ve HRC12).

NFS değişkeni, 9 kamu harcamasında en azından yüzde on (%10) düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu harcamalardan yalnızca HRC9 modeli pozitif değer alırken; HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6, HRC10 ve HRC11 modelleri negatif değer almıştır.

FYT değişkeni ise kamu harcamasında en azından yüzde on (%10) düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu 7 kamu harcamasından ikisi pozitif (HRC4 ve HRC7), beşi ise negatif değer almıştır (HRC1, HRC2, HRC5, HRC6 ve HRC12).

R² değerlerine bakıldığında, en yüksek değer 0.8032 ile HRC2 değişkenine aittir. En düşük R² değeri ise 0.5288 ile HRC11 modelinde görülmektedir.

Modelin anlamlılık sınavına ilişkin F testi sonuçları incelendiğinde, on iki modelin tamamında P değerlerinin %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 1.13. Enformasyon Globalleşmesi için Tahmin Sonuçları

Bağımlı değişken=>	HRC 1	HRC 2	HRC 3	HRC 4	HRC 5	HRC 6	HRC7	HRC 8	HRC 9	HRC 10	HRC 11	HRC 12
Sabit Terim	17,2339	1,1758	11,0322	10,1661	18,9663	3,9982	-0,9957	19,8392	-14,8012	24,2314	27,7925	-24,7634
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0003	0,0000	0,0011	0,1339	0,7941	0,0321	0,1386	0,0000	0,2083	0,0077
GLOBAL7	0,0046	0,0083	-0,0288	0,0458	0,2766	-0,1327	0,3256	0,4654	0,1539	0,4120	4,4500	-1,5352
P-değeri	0,9517	0,0000	0,7182	0,4830	0,0702	0,0621	0,0039	0,0555	0,5807	0,0041	0,0000	0,0000
GSYİHRKB	-0,8016	-0,0194	0,2832	0,2719	-0,3389	0,1164	1,1459	-0,3412	-0,8262	0,2907	0,2139	0,2805
P-değeri	0,0000	0,0000	0,1238	0,0597	0,3276	0,4734	0,0000	0,5557	0,1829	0,3943	0,8259	0,4652
BAĞIM.	-1,0888	0,0015	0,8589	0,7169	-1,8343	-0,1707	0,5706	-3,1648	-1,0871	-0,4611	0,5088	3,9559
P-değeri	0,0002	0,7802	0,0065	0,0064	0,0026	0,5416	0,1934	0,0018	0,2728	0,3932	0,7903	0,0000
KNT	0,3913	0,0174	0,1276	0,3496	-0,0967	0,8012	-0,4274	-0,4868	-3,2702	-1,1149	-2,4919	1,8962
P-değeri	0,0352	0,0000	0,5248	0,0158	0,8023	0,0000	0,1231	0,4136	0,0000	0,0010	0,2396	0,0122
NFS	-0,7126	-0,0160	-0,8592	-0,7971	-0,7659	-0,3263	-0,0674	-0,6379	1,7632	-1,2116	-2,4892	0,5298
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0249	0,0388	0,7841	0,2320	0,0012	0,0001	0,0318	0,3431
FYT	-0,2171	-0,0394	-0,0290	0,1358	-0,1857	-0,1284	0,2360	-0,2069	-0,0802	-0,1343	-0,1267	-0,1916
P-değeri	0,0000	0,0000	0,4899	0,0001	0,0218	0,0005	0,0001	0,1300	0,6086	0,1015	0,7141	0,0634
Period Sayısı	28	30	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
Birim Sayısı	101	113	85	85	85	81	93	80	64	77	54	69
Göz. Sayısı	2284	3359	1660	1676	1619	1546	2015	1279	1046	1326	555	796
R-kare	0,5946	0,8032	0,7202	0,7719	0,7456	0,7787	0,6213	0,5989	0,5618	0,5775	0,5288	0,6162
F test istatistik	23,7126	89,1423	33,9227	45,0736	37,5995	44,5993	24,7907	15,5458	12,6755	15,2517	6,1063	11,0323
F-istatistik için p değ.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

4.8. Kültürel Globalleşme İndeksi için Tahmin Sonuçları

GLOBAL8 değişkeni aracılığıyla ölçülen kültürel küreselleşme indeksinin kamu harcamaları üzerindeki etkilerine ilişkin bulgular Tablo 1.14'te raporlanmıştır. GLOBAL8, toplam 12 kamu harcaması modelinden beşinde (HRC2, HRC3, HRC4, HRC7, HRC10) yüzde beş (%5) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar vermiştir. Bu 5 modelin tamamında katsayılar pozitif işaretli olup, bu durum telafi hipotezinin geçerliliğine işaret etmektedir. En güçlü pozitif etki HRC7 modelinde gözlemlenmiş; kültürel küreselleşme endeksinde meydana gelen %1'lik bir artış, tarım harcamalarının GSYİH içindeki payını %0,60 oranında artırmıştır. En düşük pozitif etki ise HRC2 modelinde tespit edilmiş olup, bu endeksteki %1'lik bir artış tüketim harcamalarının GSYİH içindeki payını yalnızca %0,005 oranında artırmaktadır.

GSYİHRKB değişkeni, yalnızca 4 kamu harcaması (HRC1, HRC2, HRC4, HRC7) için en azından (yüzde on) %10 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu değişken, HRC4 ve HRC7 modellerinde pozitif işaret alırken; HRC1 ve HRC2 modellerinde ters yönlü (negatif) işaret almıştır.

BAĞIM. değişkeni, 6 (altı) kamu harcaması modelinde (HRC1, HRC3, HRC4, HRC5, HRC8, HRC12) en az yüzde beş (%5) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu modellerden HRC3, HRC4 ve HRC12’de değişkenin etkisi pozitif; HRC1, HRC5 ve HRC8’de ise ters yönlüdür.

KNT değişkeni, 7 (yedi) kamu harcaması modelinde (HRC1, HRC2, HRC4, HRC6, HRC7, HRC9, HRC10) en az yüzde on (%10) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu modellerin 4 tanesinde (HRC1, HRC2, HRC4, HRC6) değişkenin etkisi aynı yönlü, üç tanesinde (HRC7, HRC9, HRC10) ise negatif işaretlidir.

NFS değişkeni, 8 (sekiz) kamu harcaması modelinde (HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6, HRC9, HRC10) en az yüzde beş (%5) anlamlılık düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu modellerden yalnızca HRC9’da pozitif yönlü bir ilişki gözlenmiş; diğer modellerde (HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6, HRC10) değişkenin etkisi ters yönlü olmuştur.

FYT değişkeni, 9 (dokuz) kamu harcaması modelinde (HRC1, HRC2, HRC4, HRC5, HRC6, HRC7, HRC8, HRC10, HRC12) en az yüzde on (%10) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu modellerden HRC4 ve HRC7’de aynı yönlü etkiler gözlemlenirken, HRC1, HRC2, HRC5, HRC6, HRC8, HRC10 ve HRC12’de negatif işaretli etkiler tespit edilmiştir.

Modellerin açıklayıcılık düzeyini gösteren R^2 değerleri incelendiğinde, en düşük değer 0.5010 ile HRC11 modelinde; en yüksek değer ise 0.8021 ile HRC2 modelinde gözlemlenmiştir.

Modelin genel anlamlılığını test etmek amacıyla kullanılan F testi sonuçları, tüm modellerde F-istatistiklerine karşılık gelen P değerlerinin %1 düzeyinde anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, on iki modelin tamamının istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 1.14. Kültürel Globalleşme İçin Tahmin Sonuçları

Bağımlı değişken=>	HRC 1	HRC 2	HRC 3	HRC 4	HRC 5	HRC 6	HRC 7	HRC 8	HRC 9	HRC 10	HRC 11	HRC 12
Sabit Terim	17,2133	1,1317	11,1172	10,0153	18,4684	4,2151	-2,4132	20,8510	-15,2604	24,8210	13,2099	-6,7741
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0002	0,0001	0,0014	0,1141	0,5240	0,0254	0,1257	0,0000	0,5620	0,4499
GLOBAL8	-0,0398	0,0055	0,4356	0,3036	0,1261	0,1032	0,6054	-0,0291	0,4232	0,4116	0,9044	-0,1865
P-değeri	0,6606	0,0020	0,0000	0,0002	0,5255	0,2571	0,0000	0,9307	0,2463	0,0298	0,3114	0,4864
GSYİHRKB	-0,8002	-0,0193	0,2648	0,2669	-0,3338	0,1092	1,1121	-0,3175	-0,8609	0,2841	0,1342	0,3433
P-değeri	0,0000	0,0000	0,1478	0,0632	0,3353	0,5016	0,0000	0,5839	0,1656	0,4058	0,8934	0,3832
BAĞIM.	-1,0727	0,0024	0,6632	0,6047	-1,8213	-0,2386	0,4782	-3,2387	-1,2278	-0,6008	1,4635	2,7327
P-değeri	0,0003	0,6411	0,0357	0,0217	0,0030	0,3990	0,2749	0,0014	0,2172	0,2682	0,4556	0,0014
KNT	0,4104	0,0200	-0,0891	0,2768	0,0406	0,6444	-0,4733	-0,2443	-3,3905	-1,0873	1,5404	0,5719
P-değeri	0,0243	0,0000	0,6517	0,0517	0,9155	0,0007	0,0832	0,6822	0,0000	0,0015	0,4491	0,4413
NFS	-0,7096	-0,0134	-0,8741	-0,8031	-0,7358	-0,3408	-0,0076	-0,6268	1,7901	-1,2236	-1,9019	-0,2952
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0311	0,0310	0,9750	0,2412	0,0010	0,0001	0,1096	0,5943
FYT	-0,2163	-0,0394	-0,0339	0,1292	-0,2003	-0,1234	0,2158	-0,2501	-0,0903	-0,1648	-0,2200	-0,3157
P-değeri	0,0000	0,0000	0,4163	0,0002	0,0132	0,0008	0,0003	0,0640	0,5591	0,0430	0,5370	0,0029
Period Sayısı	28	30	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
Birim Sayısı	101	113	85	85	85	81	93	80	64	77	54	69
Göz. Sayısı	2284	3359	1660	1676	1619	1546	2015	1279	1046	1326	555	796
R-kare	0,5947	0,8021	0,7235	0,7738	0,7451	0,7784	0,6236	0,5977	0,5623	0,5763	0,5010	0,5977
F test istatistik	23,7161	88,5451	34,4831	45,5627	37,5029	44,5115	25,0341	15,4645	12,7002	15,1752	5,4628	10,2105
F-istatistik için p değ.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

4.9. Politik Globalleşme İndeksi için Tahmin Sonuçları

PGLOBAL9 değişkeni, politik küreselleşme düzeyinin kamu harcamaları üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla kullanılmış ve bulgular Tablo 1.15'te sunulmuştur. Söz konusu değişken, toplam on iki kamu harcaması modelinden sekizinde (HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6, HRC9, HRC10, HRC12) en az yüzde on (%10) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu sonuçlar, politik küreselleşmenin çok sayıda kamu harcaması kategorisinde anlamlı etkiler oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Bu anlamlı olduğu 8 kamu harcamasından ikisi (HRC2, HRC12) negatif işaret olarak etkinlik hipotezini desteklerken, diğer altısı (HRC3, HRC4, HRC5, HRC6, HRC9, HRC10) pozitif işaret olarak telafi hipotezini desteklemektedir. En büyük negatif etki HRC12 değişkeninde gözlemlenmiş olup, politik küreselleşme indeksinde meydana gelecek %1'lik bir artış, taşımacılık ve iletişim harcamalarının GSYİH içindeki payını %1,17 oranında azaltmaktadır. Diğer taraftan, en büyük pozitif etki HRC9 değişkeninde görülmekte olup, politik küreselleşme indeksindeki %1'lik bir artış, yakıt harcamalarının GSYİH içindeki payını %1,27 oranında artırmaktadır. En küçük pozitif etki ise HRC3 değişkeninde olup, %1'lik bir artış, sağlık harcamalarının GSYİH içindeki payını %0,26 oranında artırmaktadır.

GSYİHRKB değişkeni yalnızca 4 kamu harcaması (HRC1, HRC2, HRC7, HRC9) için en azından yüzde on (%10) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu değişken, HRC7 modelinde pozitif işaret alırken; HRC1, HRC2 ve HRC9 modellerinde ters yönlü (negative) işaret almıştır. BAĞIM. değişkeni, 6 kamu harcaması (HRC1, HRC3, HRC4,

HRC5, HRC8, HRC12) için yüzde bir (%1) düzeyinde anlamlılık göstermektedir. Söz konusu modellerin üçünde (HRC3, HRC4, HRC12) pozitif; diğer üçünde (HRC1, HRC5, HRC8) ise negatif işaret gözlemlenmiştir.

KNT değişkeni 6 kamu harcaması (HRC1, HRC2, HRC4, HRC6, HRC9, HRC10) için en azından yüzde beş (%5) anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu modellerin 4'ü (HRC1, HRC2, HRC4, HRC6) aynı yönlü ilişki, kalan 2'si de (HRC9, HRC10) negatif işaret almıştır. NFS değişkeni, 8 kamu harcaması (HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6, HRC9, HRC10) için en azından yüzde beş (%5) anlamlılık düzeyinde anlamlıdır. Bu değişken yalnızca HRC9 modelinde pozitif işaret alırken; diğer modellerde (HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6, HRC10) negatif işaret almıştır.

FYT değişkeni, 9 kamu harcaması (HRC1, HRC2, HRC4, HRC5, HRC6, HRC7, HRC8, HRC10, HRC12) için en azından %10 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu değişken, HRC4 ve HRC7 modellerinde pozitif; HRC1, HRC2, HRC5, HRC6, HRC8, HRC10 ve HRC12 modellerinde negatif işaret aldığı gözlemlenmiştir. Modellerin açıklayıcılık düzeyini yansıtan R² değerleri incelendiğinde, en düşük değer 0.4999 ile HRC11 modelinde, en yüksek değer ise 0.8086 ile HRC2 modelinde elde edilmiştir. Modelin genel anlamlılığına ilişkin olarak yapılan F-testi sonuçları, on iki modelin tamamında F-istatistiklerine ait P-değerlerinin %1 düzeyinde anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç, her bir modelin genel olarak istatistiksel açıdan anlamlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 1.15. Politik Globalleşme İçin Tahmin Sonuçları

Bağımlı değişken=>	HRC 1	HRC 2	HRC 3	HRC 4	HRC 5	HRC 6	HRC 7	Hrc 8	HRC 9	HRC 10	HRC 11	HRC 12
Sabit Terim	17,8483	1,3010	9,3540	6,7605	15,0569	2,0088	-0,5457	18,1122	-24,8232	21,0037	15,7577	-1,0317
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0031	0,0097	0,0133	0,4687	0,8907	0,0671	0,0186	0,0003	0,4962	0,9081
GLOBAL9	-0,1053	-0,0211	0,2611	0,4532	0,4730	0,3549	-0,2367	0,3124	1,2788	0,5720	0,0595	-1,1744
P-değeri	0,3708	0,0000	0,0557	0,0000	0,0677	0,0052	0,1918	0,4508	0,0037	0,0149	0,9453	0,0007
GSYİHRKB	-0,7927	-0,0155	0,2456	0,2108	-0,3942	0,0752	1,1811	-0,3838	-1,1015	0,1736	0,1781	0,3329
P-değeri	0,0000	0,0000	0,1839	0,1440	0,2572	0,6438	0,0000	0,5127	0,0781	0,6143	0,8589	0,3934
BAĞIM.	-1,1073	0,0027	0,9225	0,8544	-1,6401	-0,1278	0,6574	-3,0277	-0,4775	-0,2658	1,5897	2,2575
P-değeri	0,0002	0,6025	0,0036	0,0012	0,0073	0,6480	0,1337	0,0039	0,6363	0,6283	0,4239	0,0068
KNT	0,4012	0,0219	0,1192	0,3971	0,1288	0,7100	-0,2143	-0,2330	-3,0099	-0,8816	1,8084	0,7839
P-değeri	0,0247	0,0000	0,5367	0,0045	0,7287	0,0001	0,4256	0,6902	0,0000	0,0085	0,3754	0,2842
NFS	-0,7213	-0,0180	-0,8403	-0,7329	-0,6774	-0,3119	-0,0317	-0,5931	1,9028	-1,1611	-1,9520	-0,3352
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0478	0,0482	0,8974	0,2686	0,0005	0,0002	0,1014	0,5401
FYT	-0,2167	-0,0394	-0,0321	0,1299	-0,2029	-0,1265	0,2280	-0,2555	-0,1289	-0,1799	-0,1952	-0,3534
P-değeri	0,0000	0,0000	0,4433	0,0002	0,0119	0,0006	0,0002	0,0588	0,4042	0,0276	0,5856	0,0006
Period Sayısı	28	30	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
Birim Sayısı	101	113	85	85	85	81	93	80	64	77	54	69
Göz. Sayısı	2284	3359	1660	1676	1619	1546	2015	1279	1046	1326	555	796
R-kare	0,5948	0,8086	0,7208	0,7743	0,7456	0,7794	0,6199	0,5979	0,5656	0,576743	0,4999	0,6041
F test istatistik	23,7274	92,2968	34,0307	45,6757	37,6015	44,7733	24,6509	15,4770	12,8700	15,2015	5,4391	10,4833
F-istatistik için p değ.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

4.10. Fiili Ticari ve Finansal Globalleşme İçin Tahmin Sonuçları

GLOBAL10 bağımsız değişkeni (fiili ticari küreselleşme), kamu harcamaları üzerindeki etkilerin analiz edildiği bulgular Tablo 1.16'da sunulmaktadır. Bu değişken, toplam 12 kamu harcamasından 5'inde en az yüzde on (%10) anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Anlamlı bulunan bu 5 harcama modelinden üçü (HRC4, HRC7, HRC10) pozitif işaret alırken, 2'si (HRC8, HRC12) negatif işaret göstermektedir. Pozitif yönlü katsayılar telafi hipotezini desteklerken, negatif yönlü olanlar etkinlik hipotezinin geçerliliğine işaret etmektedir.

En büyük negatif etki, HRC8 değişkeninde gözlemlenmiştir. Fiili ticari küreselleşme indeksinde meydana gelecek %1'lik bir artış, madencilik harcamalarının GSYİH içindeki payını %0,73 oranında azaltmaktadır. En büyük pozitif etki ise HRC10 değişkeninde ortaya çıkmakta olup, GLOBAL10'daki %1'lik artış, taşımacılık harcamalarının GSYİH içindeki payını %0,60 oranında artırmaktadır. En düşük pozitif etki ise HRC4 değişkeninde görülmüş olup, %1'lik artış eğitim harcamalarının GSYİH içindeki payını %0,15 artırmaktadır.

GLOBAL12 bağımsız değişkeni (finansal küreselleşme), 3 kamu harcamasında en az %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. HRC1 ve HRC8 modelleri pozitif işaret almakta (telafi hipotezi geçerli), HRC2 modeli ise negatif işaret almakta ve bu bağlamda etkinlik hipotezi geçerli olmaktadır.

GSYİHRKB değişkeni, 5 kamu harcamasında yüzde on (%10) anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu modellerden HRC1, HRC2 ve HRC9 negatif işaret alırken; HRC4 ve HRC7 pozitif işaret almıştır.

BAĞİM. değişkeni, 6 kamu harcamasında en az yüzde on (%10) anlamlılık düzeyinde anlamlıdır. HRC1, HRC5 ve HRC8 negatif işaret alırken; HRC3, HRC4 ve HRC12 pozitif işaret almıştır.

KNT değişkeni, 6 kamu harcamasında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. HRC9 ve HRC10 negatif işaret alırken; HRC1, HRC2, HRC4 ve HRC6 pozitif işaret almıştır. NFS değişkeni sekiz kamu harcamasında yüzde on (%10) düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Sadece HRC9 modeli pozitif işaret alırken, HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6 ve HRC10 modelleri negatif işaret almıştır. FYT değişkeni, 9 kamu harcamasında yüzde on (%10) düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu modellerden sadece HRC4 ve HRC7 pozitif işaret alırken; HRC1, HRC2, HRC5, HRC6, HRC8, HRC10 ve HRC12 ters yönlü işaret almıştır.

Modellerin açıklayıcılık düzeyini yansıtan R² değerleri incelendiğinde, en yüksek değer HRC2 modelinde 0.8056, en düşük değer ise HRC1 modelinde 0.5026 olduğu belirlenmiştir. Son olarak, F-testi sonuçlarına göre, her bir modelin P-değerleri %1 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu sonuç, tüm modellerin genel olarak istatistiksel açıdan anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 1.16. Fiili Ticari ve Finansal Globalleşme için Tahmin Sonuçları

Bağımlı değişken=>	HRC 1	HRC 2	HRC 3	HRC 4	HRC 5	HRC 6	HRC 7	HRC 8	HRC 9	HRC 10	HRC 11	HRC 12
Sabit Terim	10,7750	1,2934	10,7987	10,4348	17,5358	6,4219	-2,3685	15,7761	-23,9563	24,5428	3,8010	-0,0154
P-değeri	0,0001	0,0000	0,0017	0,0002	0,0073	0,0333	0,5705	0,1376	0,0398	0,0001	0,8823	0,9987
GLOBAL10	0,3254	0,0005	0,0918	0,1555	0,1431	-0,0191	0,3089	-0,7381	0,0909	0,6053	0,8195	-0,3392
P-değeri	0,3773	0,6524	0,2018	0,0090	0,2993	0,7621	0,0013	0,0004	0,6938	0,0000	0,1906	0,0972
GLOBAL12	0,3254	-0,0094	-0,0158	-0,0580	-0,0061	-0,0840	-0,0509	0,4120	0,2851	-0,1837	0,2984	-0,2952
P-değeri	0,0000	0,0000	0,8248	0,3257	0,9645	0,1841	0,5901	0,0485	0,2125	0,1298	0,5601	0,1335
GSYİHRKB	-0,9414	-0,0156	0,2656	0,2547	-0,3691	0,1530	1,0787	-0,3913	-1,0575	0,1926	0,0691	0,3605
P-değeri	0,0000	0,0000	0,1534	0,0803	0,2929	0,3508	0,0000	0,5066	0,0969	0,5756	0,9451	0,3569
BAĞIM.	0,9911	0,0018	0,8405	0,6963	1,7813	0,2284	0,6317	2,8662	-0,7819	0,5811	2,1842	2,5721
P-değeri	0,0007	0,7235	0,0079	0,0082	0,0035	0,4165	0,1498	0,0051	0,4401	0,2855	0,2780	0,0022
KNT	0,4493	0,0221	0,1018	0,3673	0,0900	0,6762	-0,2518	-0,1971	-3,0443	-0,9465	1,4702	0,7024
P-değeri	0,0113	0,0000	0,5996	0,0089	0,8093	0,0003	0,3499	0,7373	0,0000	0,0049	0,4681	0,3377
NFS	-0,4405	-0,0204	-0,8592	-0,8252	-0,7034	-0,4365	-0,0243	-0,3409	2,1517	-1,2501	-1,5244	-0,5905
P-değeri	0,0090	0,0000	0,0000	0,0000	0,0568	0,0107	0,9245	0,5557	0,0003	0,0001	0,2457	0,3090
FYT	-0,2516	-0,0384	-0,0324	0,1292	-0,2052	-0,1134	0,2071	-0,2418	-0,1122	-0,1740	-0,0760	-0,3098
P-değeri	0,0000	0,0000	0,4429	0,0002	0,0116	0,0023	0,0007	0,0750	0,4696	0,0335	0,8356	0,0026
Period Sayısı	28	30	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
Birim Sayısı	101	113	85	85	85	81	93	80	64	77	54	69
Göz. Sayısı	2284	3359	1660	1676	1619	1546	2015	1279	1046	1326	555	796
R-kare	0,6020	0,8056	0,7205	0,7729	0,7453	0,7787	0,6219	0,6020	0,5630	0,5834	0,5026	0,6023
F test istatistik	24,2590	89,8990	33,6653	44,9024	37,1920	44,1578	24,6486	15,5960	12,5905	15,4666	5,4247	10,2896
F-istatistik için p değ.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

4.11. Yasal Ticari ve Finansal Globalleşme İçin Tahmin Sonuçları

GLOBAL11 değişkeni, yasal ticari küreselleşme indeksini temsil etmekte olup kamu harcamaları üzerindeki etkilerine ilişkin bulgular Tablo 1.17’de sunulmaktadır. GLOBAL11, 12 kamu harcaması kaleminden altısında (HRC2, HRC3, HRC4, HRC7, HRC8 ve HRC10) en az yüzde on (%10) düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu harcamalardan yalnızca HRC2 pozitif işaret almakta olup, bu durumda telafi hipotezi geçerli olmaktadır. Diğer harcamalar olan HRC3, HRC4, HRC7, HRC8 ve HRC10 ise negatif işaret almakta ve bu durum etkinlik hipotezini desteklemektedir. En büyük negatif etki HRC8 değişkeninde gözlemlenmiştir. GLOBAL11’de meydana gelecek %1’lik bir artış, madencilik harcamaları GSYİH’daki payını %0,69 oranında azaltmaktadır.

GLOBAL13 değişkeni, yasal finansal küreselleşme indeksini temsil etmekte olup, on iki kamu harcamasından beşinde en az %10 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu beş kamu harcamasından HRC3 ve HRC4 pozitif işaret almakta olup, bu modellerde telafi

hipotezi geçerlidir. Öte yandan HRC2, HRC8 ve HRC12 negatif işaret almakta ve bu durumda etkinlik hipotezi geçerlidir.

En büyük pozitif etki, HRC4 değişkeninde görülmekte olup, GLOBAL13'te meydana gelecek %1'lik bir artış, eğitim harcamalarının GSYİH içindeki payını %0,14 oranında artırmaktadır. En büyük negatif etki ise HRC12 değişkeninde görülmektedir. GLOBAL13'teki %1'lik bir artış, bu harcamaların GSYİH içindeki payını %0,85 oranında azaltmaktadır.

GSYİHRKB değişkeni, 4 kamu harcamasında istatistiksel olarak anlamlıdır. HRC1 ve HRC2 negatif, HRC4 ve HRC7 ise pozitif işaret almıştır. BAĞİM. değişkeni, 7 kamu harcamasında %10 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu değişken, HRC3, HRC4 ve HRC12 üzerinde pozitif etkiye sahipken; HRC1, HRC5, HRC8 ve HRC10 üzerinde negatif etkiye sahiptir.

KNT değişkeni, 6 kamu harcamasında istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. HRC9 ve HRC10 negatif, HRC1, HRC2, HRC4 ve HRC6 ise pozitif işaret almıştır. NFS değişkeni, 8 kamu harcamasında yüzde on (%10) düzeyinde anlamlıdır. Bu modellerden yalnızca HRC9 pozitif işaret alırken; HRC1, HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6 ve HRC10 ters yönlü işaret almıştır. FYT değişkeni, 7 kamu harcamasında %10 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. HRC4 ve HRC7 pozitif, HRC1, HRC2, HRC5, HRC6 ve HRC12 ise negatif işaret almıştır.

Modellerin açıklama gücünü ifade eden R² değerleri incelendiğinde, en yüksek değer HRC2 modelinde 0.7990 olduğu, en düşük değer ise HRC11 modelinde 0.4875 olduğu görülmektedir. Tüm modellerin F testi sonuçları incelendiğinde, 12 modelin tamamında P-değerlerinin yüzde bir (%1) düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, modellerin genel olarak istatistiksel açıdan güvenilir ve anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 1.17: Yasal Ticari ve Finansal Globalleşme için Tahmin Sonuçları

Bağımlı değişken⇒	HRC 1	HRC 2	HRC 3	HRC 4	HRC 5	HRC 6	HRC 7	HRC 8	HRC 9	HRC 10	HRC 11	HRC 12
Sabit Terim	17,6172	1,1625	11,1488	9,3019	17,7029	4,5206	-1,3280	23,0653	-16,0755	24,7854	14,9878	-0,9757
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0003	0,0002	0,0027	0,0957	0,7369	0,0136	0,1190	0,0000	0,5325	0,9163
GLOBAL11	-0,0363	0,0027	-0,2197	-0,1034	-0,1168	-0,0740	-0,1959	-0,6961	-0,0051	-0,2281	0,3319	0,1433
P-değeri	0,5430	0,0251	0,0007	0,0520	0,3423	0,1975	0,0271	0,0002	0,9797	0,0367	0,4537	0,4467
GLOBAL13	-0,0108	-0,0023	0,1341	0,1446	0,1555	0,0304	0,0172	-0,3843	0,3030	0,1041	-0,0174	-0,8530
P-değeri	0,8569	0,0533	0,0390	0,0075	0,2197	0,6046	0,8512	0,0426	0,1896	0,3395	0,9682	0,0000
GSYİHRKB	-0,8106	-0,0209	0,2683	0,2552	-0,3404	0,1027	1,1393	-0,3749	-0,8895	0,1815	0,0251	0,3040
P-değeri	0,0000	0,0000	0,1444	0,0776	0,3284	0,5283	0,0000	0,5161	0,1529	0,5950	0,9805	0,4344
BAĞIM.	-1,2229	-0,0021	0,9010	0,8760	-1,5672	-0,3673	0,5300	-3,6783	-1,3841	-1,0257	1,2529	2,1380
P-değeri	0,0001	0,7206	0,0076	0,0020	0,0170	0,2223	0,2680	0,0004	0,2145	0,0836	0,5445	0,0127
KNT	0,3978	0,0153	0,1052	0,3838	0,0723	0,7303	-0,2386	-0,0143	-3,1511	-0,8059	1,4503	0,9947
P-değeri	0,0270	0,0000	0,5858	0,0065	0,8467	0,0001	0,3760	0,9804	0,0000	0,0165	0,4903	0,1797
NFS	-0,6948	-0,0119	-0,8589	-0,7880	-0,7350	-0,3182	0,0306	-0,4780	1,8466	-1,0711	-1,8001	-0,4861
P-değeri	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0328	0,0451	0,9019	0,3700	0,0007	0,0005	0,1488	0,3837
FYT	-0,2110	-0,0381	-0,0053	0,1473	-0,1856	-0,1138	0,2503	-0,1929	-0,0788	-0,1161	-0,1798	-0,3630
P-değeri	0,0000	0,0000	0,8993	0,0000	0,0232	0,0022	0,0000	0,1541	0,6125	0,1560	0,6200	0,0004
Period Sayısı	28	30	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
Birim Sayısı	100	110	84	84	84	81	92	78	63	76	53	68
Göz. Sayısı	2266	3193	1648	1664	1607	1541	2003	1271	1034	1314	545	786
R-kare	0,5947	0,7990	0,7229	0,7724	0,7445	0,7791	0,6204	0,6040	0,5633	0,5831	0,4875	0,6146
F test istatistik	23,5207	83,5368	34,1078	44,8381	37,0792	44,1146	24,5383	15,9281	12,5914	15,4525	5,0657	10,7979
F-istatistik için p değ.	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000

Tablo 1.18. Ana Şablon

Hipotez	HRC 1	HRC 2	HRC 3	HRC 4	HRC 5	HRC 6	HRC 7	HRC 8	HRC 9	HRC 10	HRC 11	HRC 12
Global 1	<u>Etkinlik(-)</u>	Yok	Var	Yok	Yok	Yok			Yok	Yok	Yok	Var
	<u>Telafi(+)</u>	Var	Yok	Var	Var	Var			Var	Var	Var	Yok
Global 2	<u>Etkinlik(-)</u>	Yok	Var		Yok			Var	Yok	Yok		Var
	<u>Telafi(+)</u>	Var	Yok		Var			Yok	Var	Var		Yok
Global 3	<u>Etkinlik(-)</u>	Yok				Var		Var	Yok			Var
	<u>Telafi(+)</u>	Var				Yok		Yok	Var			Yok
Global 4	<u>Etkinlik(-)</u>	Yok	Var		Yok			Var	Yok			Var
	<u>Telafi(+)</u>	Var	Yok		Var			Yok	Var			Yok
Global 5	<u>Etkinlik(-)</u>		Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok		Yok	Yok	Var
	<u>Telafi(+)</u>		Var	Var	Var	Var	Var	Var		Var	Var	Yok
Global 6	<u>Etkinlik(-)</u>		Yok	Yok	Yok	Yok		Yok	Yok		Yok	Yok
	<u>Telafi(+)</u>		Var	Var	Var	Var		Var	Var		Var	Yok
Global 7	<u>Etkinlik(-)</u>		Yok			Yok	Var	Yok	Yok		Yok	Yok
	<u>Telafi(+)</u>		Var			Var	Yok	Var	Var		Var	Yok
Global 8	<u>Etkinlik(-)</u>		Yok	Yok	Yok			Yok			Yok	
	<u>Telafi(+)</u>		Var	Var	Var			Var			Var	
Global 9	<u>Etkinlik(-)</u>		Var	Yok	Yok	Yok	Yok			Yok	Yok	Var
	<u>Telafi(+)</u>		Yok	Var	Var	Var	Var			Var	Var	Yok
GLOBAL10	<u>Etkinlik(-)</u>				Yok			Yok	Var		Yok	Var
	<u>Telafi(+)</u>				Var			Var	Yok		Var	Yok
GLOBAL11	<u>Etkinlik(-)</u>		Yok	Var	Var			Var	Var		Var	Yok
	<u>Telafi(+)</u>		Var	Yok	Yok			Yok	Yok		Yok	Var
GLOBAL12	<u>Etkinlik(-)</u>	Yok	Var						Yok			
	<u>Telafi(+)</u>	Var	Yok						Var			
GLOBAL13	<u>Etkinlik(-)</u>		Var	Yok	Yok				Var			Var
	<u>Telafi(+)</u>		Yok	Var	Var				Yok			Yok

5. Sonuç

Bu çalışma kamu harcamaları (12 kamu harcaması) ile küreselleşme arasında telafi ve etkinlik hipotezlerinin varlığını sınamaktadır. Amprik bulgular sonrasında çoğunlukla pozitif katsayılar elde edildiğinden dolayı yoğun olarak telafi hipotezinin geçerliliği gözlemlenmiştir.

Genel globalleşme indeksi ile 12 kamu harcamasından 9'u (dokuzunda) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu anlamlı olduğu HRC2, HRC12 için negatif katsayı (etkinlik hipotezi geçerli) elde edilmiş, diğer geriye kalan 7 değişken (HRC1, HRC3, HRC4, HRC5, HRC9, HRC10, HRC12) için telafi hipotezinin varlığı tespit edilmiştir.

Ekonomik globalleşme indeksi ile 12 kamu harcaması değişkeninden 7 tanesi (HRC1, HRC2, HRC4, HRC8, HRC9, HRC11, HRC12) arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Söz konusu bu 7 değişkenden 3 tanesi (HRC2, HRC8, HRC12,) için ters yönlü işaret elde edilmiştir. Ve bu da bize bu 3 değişken için etkinlik hipotezinin geçerli olduğuna işaret etmiştir. Diğer taraftan geriye kalan 4 kamu harcaması değişkeni (HRC1, HRC4, HRC9, HRC10) için telafi hipotezini destekleyen bulgular elde edilmiştir.

Ticari globalleşme indeksi ile ise on iki kamu harcaması kaleminden 5'i (beşi) arasında anlamlı ilişki belirlenmiştir. Bu kalemler; (HRC1, HRC6, HRC8, HRC10, HRC12) dir. Anlamlı bulunan bu 5 kamu harcamasından 3'ü için negatif katsayılar elde edilmiş, yani etkinlik hipotezi geçerlilik kazanmıştır. Etkinlik hipotezinin geçerli olduğu bu harcama kalemleri (HRC6, HRC8, HRC12). Diğer iki kalemde ise pozitif katsayılar tespit edilmiş ve telafi hipotezi geçerli olmuştur; bu harcamalar (HRC1, HRC10)'dur.

Finansal globalleşme indeksi ile 12 kamu harcamasından 6 tanesi istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu anlamlı olan altı kamu harcaması (HRC1, HRC2, HRC4, HRC8, HRC9, HRC12) dir.. Bu 6 kamu harcamasından 3 tanesi pozitif değer almış yani telafi hipotezi (HRC1, HRC4, HRC9)'da geçerlidir. Diğer 3 tanesi ise negatif değer almış ve etkinlik hipotezi (HRC2, HRC8, HRC12) olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal globalleşme indeksi ile 12 kamu harcaması kaleminden 9'u arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bu harcama kalemleri; (HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC7, HRC8, HRC10, HRC11 ve HRC12) dir. Anlamlı bulunan bu 9 kamu harcamasından sadece biri olan HRC12 için negatif bir katsayı elde edilmiştir; bu sonuç, etkinlik hipotezinin geçerliliğine işaret etmektedir. Diğer 8 harcama kalemi için ise pozitif katsayılar saptanmış ve bu durum telafi hipotezini desteklemektedir (HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC7, HRC8, HRC10 ve HRC11) dir.

Kişilerarası globalleşme indeksi ile 12 kamu harcamasından 9 tanesi istatistiksel olarak anlamlıdır. Anlamlı olan bu 9 kamu harcaması (HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC7, HRC8, HRC10, HRC11, HRC12) dir. Bu 9 tane kamu harcamasından bir tanesi negatif kat sayı almıştır diğer bir ifade ile etkinlik hipotezi (HRC12) için geçerlidir. Diğer kamu harcamasında telafi hipotezi geçerli, yani pozitif katsayı (HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC7, HRC8, HRC10, HRC11) elde edilmiştir.

Enformasyon globalleşme indeksi ile on iki kamu harcamasından sekizi (HRC2, HRC5, HRC6, HRC7, HRC8, HRC10, HRC11, HRC12) istatistiksel olarak anlamlıdır. Söz konusu bu anlamlı olan sekiz kamu harcamasından altı tanesi pozitif değer olarak telafi hipotezi geçerli (HRC2, HRC5, HRC7, HRC8, HRC10, HRC11) olmuştur. Diğer yandan iki kamu harcaması ise negatif değer almıştır; yani etkinlik hipotezi (HRC6, HRC12) elde edilmiştir.

Kültürel globalleşme ile on iki kamu harcamasından beşi için (HRC2, HRC3, HRC4, HRC7, HRC10) istatistiksel olarak anlamlı ilişkinin var olduğu görülmüştür. Bu anlamlı olduğu beş kamu harcaması için katsayının pozitif (telafi hipotezi geçerli) işaret aldığı tespit edilmiştir.

Politik globalleşme ile on iki kamu harcamasından sekizi arasında (HRC2, HRC3, HRC4, HRC5, HRC6, HRC9, HRC10, HRC12) istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bu anlamlı olan sekiz kamu harcamasından ikisinde (HRC2, HRC12) negatif katsayı (etkinlik hipotezi geçerli) elde edilmiş, diğer altısında (HRC3, HRC4, HRC5, HRC6, HRC9, HRC10) pozitif katsayı (telafi hipotezi geçerli) aldığı görülmüştür.

Fiili ticari globalleşme indeksi ile on iki kamu harcamasından beş kamu harcaması istatistiksel olarak anlamlıdır. Anlamlı olan bu beş kamu harcaması (HRC4, HRC7, HRC8, HRC10, HRC12)'dir. Bu beş kamu harcamasından üçü pozitif katsayı olarak telafi hipotezi (HRC4, HRC7, HRC10) tespit edilirken, diğer iki kamu harcaması ise negatif değer olarak etkinlik hipotezi (HRC8, HRC12) elde edilmiştir.

Fiili finansal globalleşme indeksi incelendiğinde, on iki kamu harcamasından üçü (HRC1, HRC2, HRC8) istatistiksel olarak anlamlıdır. Bunlardan biri negatif katsayı değeri olarak (HRC2) etkinlik hipotezi ile uyumludur. Diğer ikisi ise pozitif katsayı olarak telafi hipotezi geçerlidir (HRC1, HRC8).

Yasal ticari globalleşme indeksi ile on iki kamu harcamasından altı kamu harcaması (HRC2, HRC3, HRC4, HRC7, HRC8, HRC10) istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu anlamlı altı kamu harcamasından bir tanesi pozitif katsayı değeri olarak telafi hipotezi elde edilmiştir

(HRC2). Diğer beş kamu harcaması ise negatif katsayı olarak etkinlik hipotezi tespit edilmiştir (HRC3, HRC4, HRC7, HRC8, HRC10).

Yasal finansal globalleşme indeksi ile on iki kamu harcamasından beş kamu harcaması (HRC2, HRC3, HRC4, HRC8, HRC12) istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu harcamalardan ikisinde telafi hipotezi geçerli olmuş, yani pozitif katsayı elde edilmiştir (HRC3, HRC4). Diğer üç kamu harcamasında ise etkinlik hipotezi geçerli olmuş, yani negatif katsayı değeri alınmıştır (HRC2, HRC8, HRC12).

İKİNCİ BÖLÜM

GLOBALLEŞME İLE TURİZİM GELİRLERİ VE HARCAMALARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

1. Giriş

Turizm, küreselleşen dünyada toplumlar için büyük önem taşıyan kültürlerin ve değerlerin değişimini sağlayarak toplumların sosyal sermayesini ve bireylerin küresel farkındalığını sembolize eder (Sharif vd., 2021: 957).

Son yıllarda turizmin gelişmesi birçok araştırmacının ilgisini çekmiştir. Turizm, dünyayı nasıl gördüğümüz ve algıladığımız konusunda önemli bir etkiye sahiptir. Turizm alanında önemli bir etkiye sahip olan faktörlerden biri de globalleşmedir. 1980 yılından sonra hızla etkisini göstermeye başlayan globalleşme, tüm sektörleri büyük ölçüde etkilemiştir. Globalleşme, pazarı genişlettiği ve toplumları bütünleştirdiği için turizm sektörünün gelişiminin önemli faktörlerinden biri olmuştur. Turizm sektörü GSYİH'ye önemli katkı sağlamanın yanı sıra istihdam olanakları sağlaması, yoksulluğu azaltması, gelir dağılımını düzenlemesi, mal ve hizmetlere ek talep yaratması, ek vergi gelirleri yaratması ve döviz rezervi sağlaması açısından ülkeler için iktisadi açıdan önemli bir rol oynamaktadır. Artan küreselleşme ve dünyadaki fırsatlarla birlikte çoğu ülke ekonomik büyüme hedeflerine ulaşmak için çeşitli politikalar üretmektedir. Turizm, ülkelerin söz konusu amaçlarına ulaşmak için en önemli araçlardan biri haline gelmiştir. (Gulcemal, 2020: 253).

Globalleşme olgusunda farklı yaklaşımlar olmasına rağmen çoğu tanımda hem ekonomi hem de toplum dünya ekonomisinin küreselleşmesinin temelinde yatan önemli faktörlerdir. Boğa ve Erkişi'nin (2019) belirttiği gibi, farklı dönemlerin kullanılması ve turizmin toplam ekonomi içindeki payının ülkeden ülkeye farklılık göstermesi nedeniyle önceki çalışmalar arasında karşılaştırma yapmak zordur. Kosolapov N.A. (2001) globalleşmeyi; kriz olgusunun yoğunlaşması ve ulusal devletin rolünün zayıflaması, güçlerin birleşmesi eğilimi, tüketim araçlarının küresel ölçekte yayılması, yerel sorunların çözümü bağlamında tanımlamaktadır. Global toplumun yapısı, uluslararası ilişkilerin esnek ve çok merkezli olduğu yönündedir. Dreher'e (2006) göre; Globalleşme, ulusal sınırları aşındıran, ulusal ekonomileri, kültürleri, teknolojileri ve yönetişimi bütünleştiren ve karşılıklı bağımlılıktan oluşan karmaşık ilişkiler üreten bir süreçtir. Nesnel göstergeler hangi ülkelerin globalleştiğini veya globalleşmek üzere olduğunu belirlemede yardımcıdır ve bunlar arasında Hollanda Araştırma Enstitüsü tarafından

değerlendirilen Maastricht Küreselleşme Endeksi (MGI) ve diğer küreselleşme endeksi yer almaktadır (Martens ve Zywiets, 2006: 331). KOF İsviçre Ekonomi Enstitüsü tarafından Dreher ve diğerleri, 2006 tarafından tanıtılmıştır. (Javid ve Katırcıoğlu, 2017:3) KOF Endeksi, Maastricht Küreselleşme Endeksi'nden farklı olarak çevresel faktörleri dikkate almamaktadır. 2008 yılında Dreher ve arkadaşları ile ve 2019'da Gygli vd tarafından güncellenmiştir.

Turizm toplulukların sosyal sermayesini ve bireylerin kültür-değer alışverişinde bulunmasıyla küresel farkındalıkları artırmaktadır. Globalleşen dünyada toplumlar için büyük önem taşımaktadır. Turizm, global ekonominin önemli bir bileşeni haline gelmiştir. Ekonomi ve turizm endüstrisinin en önemli sektörler olduğu kabul edilmiştir. (Sharif, 2021: 958). Turizm, dünyanın en hızlı büyüyen ekonomik sektörlerinden birinde sürekli bir büyüme ve derinleşme yaşamış, kalkınmayla bağlantılı hale gelmek için çeşitlenmiş ve giderek artan sayıda yeni destinasyonu kapsar hale gelmiştir. (Khasawneh ve Al-Smadi, 2019: 529).

Dünyada artan küreselleşme ve gelişen fırsatlarla birlikte çoğu ülke ekonomik büyüme hedeflerine ulaşmak için çeşitli politikalar başlatmış ve turizm bu amaca ulaşmanın en önemli araçlarından biri haline gelmiştir. Turizmin önemi ve katkıları göz önüne alındığında, turizm talebi davranışını etkileyen faktörlerin belirlenmesi önemlidir. Dışa dönük turizm harcamalarının olası belirleyicileri hem makro hem de mikro çerçevede analiz edilmektedir. Makro temelli çalışmalar, uluslararası turizm harcamalarının toplam harcama modellerini oluşturmak için makroekonomik zaman serisi verilerini kullanmaktadır. Mikro temelli çalışmalar ise anketleri kullanarak turistlerin paralarını "neden", "nasıl" ve "ne için" harcadıklarını incelemektedir (Demir ve Gozgor, 2018: 6).

Turizm sektörü, küresel ekonominin bütünleşmesinin çok önemli bir parçası olmuştur. Turizm, sosyo-kültürel normların değişimini kolaylaştıran ve uzun vadeli yabancı sermaye girişini teşvik eden ana sektördür (Zhao ve Li, 2006: 204). Ancak turizm ve globalleşme arasındaki ilişki iki yönlüdür. Yani, turizmin gelişmesi globalleşmenin ekonomik, sosyal ve siyasi yönlerine katkıda bulunurken (Dwyer, 2015: 2) turizm endüstrisi de globalleşen dünyanın başlıca faydalanıcısı haline gelmiştir. Özellikle, globalleşme uluslararası seyahatleri daha kolay hale getirmiş ve yeni seyahat destinasyonlarının bilinirliğini artırmıştır (Hociung ve Frâncu, 2012: 134). Globalleşmenin faydaları ekonominin herhangi bir sektörüyle sınırlı olmamakla birlikte, turizm endüstrisi globalleşmenin tüm yönlerine katkıda bulunmakta ve bunlardan etkilenmektedir. (Sharif vd., 2021: 958). Ayrıca globalleşmenin beraberinde getirdiği iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, ulaşım araçlarındaki hız, konfor, kapasite ve fiyat unsurlarındaki

gelişmeler uluslararası turizmin gelişmesine büyük bir katkı sağlamıştır. Globalleşme sürecinin turizm sektörü üzerinde dolaylı ve doğrudan pek çok etkisi söz konusudur.

Uluslararası turist varışları ve gelirlerindeki kayda değer artışla birlikte, turizmin ekonomi için önemi dünya çapında artmaktadır. Gelir yaratma, doğrudan ve dolaylı istihdam-döviz gelirleri ve yoksulluğun azaltılması gibi turizmin ev sahibi ülkeler için olumlu ekonomik sonuçları konusunda fikir birliği vardır (Jena vd., 2021: 277).

Turizm, dünyanın en hızlı büyüyen ekonomik sektörlerinden biri olarak sürekli bir büyüme ve derinleşme yaşamıştır. Kalkınma ve gelişmeyle bağlantılı olarak artan sayıda yeni destinasyonu kapsamaktadır. Globalleşme sadece turizm arzında değil, aynı zamanda dünya çapında giderek artan bir şekilde birbirine bağlanan turizm talebini de tanımlamaktadır. Ülkeler, turizm faaliyetlerine yönelik güçlü ekonomik özelliklerle sınırlandırılmıştır; bu tür turizm talebi, endüstrinin emek yoğunluğa olan bağımlılığının önemine ve turizm sektörünün diğer ekonomik sektörlerle olan ilişkisine bağlı olarak, hizmetler veya endüstriler için gerekli olan büyük sermayeye veya gelişmiş teknik ekipmana başvurmadan ülkeler arasında geçişler gösterir (Al samadi vd., 2019: 525).

2. Literatür Çalışması

Sharif vd., (2021); çalışmada ABD ekonomisi için 1995-2017 dönemini ele alan turizm gelişimi (yurt dışından gelen turist sayısı), küreselleşme (hem genel olarak hem de ekonomik, sosyal ve siyasi küreselleşme olmak üzere üç alt endeks bağlamında) arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. Analiz için kantil (QQ) regresyon tekniği kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre ABD’de kriz öncesi dönemde, tüm küreselleşme endeksleri ile turizm arasında pozitif çift yönlü bir ilişki vardır. Kriz sonrası dönemde, tüm küreselleşme göstergeleri turizmi olumlu yönde etkilerken, turizmin ekonomik ve siyasi küreselleşmeyi olumsuz yönde etkilediği tespit edilmektedir.

P. Tzeremes (2020); 1995-2016 dönemini kapsayan 25 Avrupa ülkesi için küreselleşme göstergeleri, toplam faktör üretkenlik endeksi ve turizm gelişimine ilişkin elde edilen veriler ile Genelleştirilmiş Moment ve Granger Nedensellik analizi ile incelemiştir. Bulgular, küreselleşmenin ve toplam faktör verimliliğinin, turizmin gelişimini artırdığını ortaya koymuştur. Ekonomik küreselleşme faktörü göstergesindeki bir artışın, Avrupa ülkelerinde turizmin gelişiminde bir artışa neden olacağı ve ayrıca sosyal küreselleşme belirleyicisinin artmasının, Avrupa ülkelerinde turizm gelişiminin daha yüksek bir seviyeye çıkmasına yol açacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Jena vd., (2021); araştırmalarında panel kantil regresyon tahmin yöntemini kullanarak 112 ülkeyi 1995-2014 dönemleri için turizm ile küreselleşme arasındaki ilişkiyi kontrol değişkeni olarak kullanılan doğrudan yabancı yatırım (fdi), gelen turist (turizm) sayısı ve sabit fiyatlarla kişi başına düşen yıllık GSYİH (gdp) ele alarak incelemişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre; küreselleşme, turizmin son derece zayıf olduğu ülkeler üzerinde olumsuz bir etkiye sahipken, küreselleşmenin turizm sektörü gelişmekte olan ülkeler üzerinde olumlu ve önemli bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Fereidouni vd., (2014); küreselleşme (ekonomik, politik, sosyal) göstergeleri ile Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesine gelen turist sayısı arasındaki kısa ve uzun dönemli ilişkiler 1995'ten 2008'e kadar olan veriler kullanılarak incelemişlerdir. Panel eş bütünleşme teknikleri, kısa ve uzun dönem ilişkilerini analiz etmek için kullanılmıştır. Sonuçlar, turist gelişlerinin küreselleşmeyi teşvik edebileceğini ve küresel ekonomi ve toplumla bütünleşmenin turist varışlarını teşvik edebileceğini göstermektedir.

Gulcema1 (2020); çalışmasında ekonomik, sosyal ve politik küreselleşme göstergelerinin 1995-2018 yılları arasında sekiz Akdeniz ülke ekonomisi bağlamında turizmin gelişimini nasıl etkilediğini araştırmaktadır. Panel veri analiz yöntemini kullanmıştır. (En küçük kareler, rassal etkiler, dinamik OLS, GMM). Analiz sonucunda; sınıflandırılan küreselleşme faktörleri, seçilen ülkelerde turizmin gelişmesi üzerinde pozitif ve anlamlı etkiler yaratmaktadır. Bu küreselleşme faktörlerinden herhangi birinin iyileştirilmesinin, ülkelerde daha yüksek turizm büyümesi anlamına geldiği tespit edilmiştir.

Javid ve Katırcıoğlu (2017); ekonomik, sosyal ve siyasi küreselleşme göstergelerinin turizmin gelişimini nasıl etkilediğini araştırmaktadır. 1995-2014 yılları arasında 133 ülkeyi içeren örneklemden elde edilen veriler üzerinde panel regresyonunun farklı yaklaşımları uygulanmıştır. (OLS, fixed effect, random effect, dynamic OLS, GMM) Sonuçlar, ekonomik, sosyal ve politik küreselleşmenin turizmin gelişimi için önemli faktörler olduğu tespit edilmiştir.

Ventura vd., (2023); küreselleşme ve sosyoekonomik yapısal faktörleri göz önünde bulundurarak turizm ve sosyoekonomik dinamikleri analiz etmeyi amaçlamıştır. BRICS ülkelerindeki ekonomik büyüme, seyahat ve finansal başarı incelenmiştir. BRICS ve G7 ülkeleri arasında turizm ve sosyoekonomik göstergeler arasındaki ilişkileri vurgulamak için panel data regresyon yöntemi uygulanmıştır.1995-2018 dönemi için incelemişlerdir. Analiz sonucu, gelişmekte olan ve gelişmiş ekonomiler arasında önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir. Sosyoekonomik yapı açısından Kuzey Amerika ve Avrupa'daki gelişmiş

ekonomiler, ziyaretçileri çekmede gelişmekte olan ekonomilere göre önemli bir avantaja sahiptir. Küreselleşmenin fiili unsurları, gelişmekte olan ekonomileri desteklemektedir.

Zhang (1995); Bu çalışmada, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Fransa, eski Batı Almanya ve Japonya'dan Kanada'ya yapılan seyahatlerde uluslararası turizm talebinin belirleyicileri ve işlevsel biçimleri incelemiştir. 1977-1986 dönemi bu çalışma, turizm talebinin belirleyicilerinin ülkeden ülkeye değişebileceğini göstermektedir.

Martins vd., (2017); makroekonomik değişkenler ve turizm talebi arasındaki ilişkiyi belirlemek için üç ekonometrik model ele alınmaktadır. Turizm talebi, gelen ziyaretçi nüfusu ve yerinde yapılan harcamalar ile ölçülmektedir. Veritabanı, 1995-2012 dönemi boyunca 218 ülkeden oluşan dengesiz bir tablodur. Dünya'nın kişi başına düşen GSYİH'sinde bir miktar artış, ulusal para biriminin değer kazanması ve yerel fiyatların düşmesi turizm talebini artırmaya yardımcı olmaktadır.

Ghosh (2021); 1991-2018 Asya'dan Avustralya'ya turist varışlarını etkileyen turizm talebinin belirleyicilerini, genişletilmiş panel çekim modelini kullanarak araştırmayı amaçlamaktadır. Turist varışlarının her iki ülkenin de kişi başına düşen GSYİH'sini olumlu ve önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Çıkış ülkesi ve varış ülkesi, küreselleşmede turist akışını olumlu yönde etkilemektedir.

Chiu (2020); küreselleşmenin gelen turizm (uluslararası turizm gelirleri, uluslararası turist gelişleri, net turizm hizmeti ihracatı) üzerindeki doğrusal olmayan etkisini 1995-2014 döneminde 53 ülke için GMM yöntemi ile araştırmaktadır. Sonuçlar, küreselleşme ve gelen turizm arasında doğrusal olmayan bir ilişki olduğunu ortaya koymakta ve ülkeler için farklı küreselleşme düzeylerinin gelen turizmin gelişimi üzerinde farklı etkileri olduğunu göstermektedir. Daha küreselleşmiş ülkeler daha fazla gelen turist çekebilmektedir, ancak bu durum daha yüksek küreselleşme seviyelerinde uluslararası turizm gelirlerini ve turizm hizmeti ihracatlarını artırmamaktadır, bu da küreselleşmenin gelen turizmin gelişimine mutlaka fayda sağlamadığını göstermektedir.

Zhao ve Li (2006); küreselleşmenin üçüncü dünyada turizmin gelişimine etkisini politik ekonomi perspektifinden analiz etmiştir. Onlara göre, sermaye, nüfus, fikir ve bilgi hareketliliği küreselleşme bağlamında dünya çapında artmakta ve üçüncü dünya ülkelerinin ekonomik, sosyokültürel ve ekolojik alanlarını somut olarak etkilemektedir. Küreselleşme altında, daha fazla ülkenin ve üçüncü dünya bölgeleri yeni turizm destinasyonları haline getirilerek yabancı yatırımlarda ve turizm gelirlerinde büyük artışlara yol açmıştır.

Ivanov ve Webster (2012); küreselleşme ve turizmin gelişimi arasındaki bağlantıyı 167 ülke için 2000-2010 dönemlerini kapsayan kesitsel bir analizle incelemiş ve sosyal, siyasi ve ekonomik küreselleşme göstergelerinin turizm sektörünün gelişimini teşvik etmede etkili olmadığını göstermiştir.

Churcill vd. (2020); karbondioksit (CO₂) ve partikül madde PM_{2.5} emisyonlarının 15 G20 ülkelerinin bir kısmındaki turist varışları üzerindeki etkisi ampirik olarak incelenmiştir. 1995'ten 2014'e kadar yıllık verileri ve panel data modellerinin (GMM) serilerini kullanarak, sonuçlar hem CO₂ hem de PM_{2.5} emisyonlarının uluslararası turist varışlarını olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Sonuçlar, CO₂ emisyonlarının gözlemlenen etkisinin gelişmiş ekonomilerde daha belirgin olduğunu, PM_{2.5} emisyonlarının etkisinin ise gelişmekte olan ekonomiler için daha güçlü olduğunu göstermektedir.

Malec ve Abrhám (2016); seçilmiş Avrupa ülkelerinin için turizm endüstrisinin belirleyicilerini en küçük kareler yaklaşımını kullanarak araştırmıştır. Sonuçlar çok sayıda dinamiği ortaya koymuş olsa da, genel olarak, fiyat ve yurt dışı döviz kuru çalışma ülkelerinin çoğunda turizm talebinin olumsuz belirleyicisi olarak bulunurken, turizm kaynağı ülkelerin geliri çalışma ülkelerinde turizm talebinin olumlu belirleyicisi olarak ortaya konmuştur.

Syed vd., (2022); 1995-2019 dönemleri için jeopolitik riskin BRICS (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika) ülkelerinde gelen turizme (gelen turist sayısı) etkisini incelemişlerdir. Bu amaçla, ikinci nesil panel data metotları kısaltılmış ortalama grup tahmincileri ve panel kantil regresyonları kullanmışlardır. Artırılmış ortalama grup tahmincilerinin sonuçları, jeopolitik riskin gelen turizmi olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bununla birlikte, panel kantil regresyonlarının sonuçları, etkinin dağılım üzerinde heterojen olduğunu ortaya koymaktadır. Düşük kantillerde, jeopolitik riskin gelen turizme etkisi azdır, yüksek kantillerde ise etki güçlüdür.

Saha vd., (2016): çalışmada 1995-2012 dönemi için 110 dan fazla ülke için panel veri tahmin teknikleri kullanılarak siyasi ve ekonomik özgürlüğün turizm sektörünün performansı üzerindeki etkisi turist gelişleri ve turizm gelirleri açısından incelenmiştir. Sonuçlar siyasi özgürlüğün gelen turizm üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, ekonomik özgürlük, gelen turizmin tüm önlemleri için turizmi geliştirmektedir.

Shahzad vd., (2017), 1990-2015 dönemi için Kantil Regresyon Analizi yaklaşımını ve turizm endeksini kullanarak, turizm odaklı büyüme hipotezini test etmek için en iyi 10 turistik destinasyon (Çin, Fransa, Almanya, İtalya, Meksika, Rusya, İspanya, Türkiye, İngiltere ve

ABD) üzerinde araştırma yapmıştır. Çalışmasında ekonomik büyüme göstergesi olarak kişi başına düşen reel GSYİH ve turizm endeksi olarak (uluslararası turist varışları, uluslararası turizm gelirleri, uluslararası turizm harcamaları) verilerini kullanmıştır. Elde edilen bulgulara göre ise, turizmin gelişimi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin öncelikle tüm ülkeler için pozitif olduğunu, ancak ülkeler arasında ve her ülkede turizm ve kişi başına düşen reel GSYİH büyümesinin farklı dilimleri arasında büyük farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Danish ve Wang (2019); BRICS ekonomileri bağlamında turizm, ekonomik büyüme ve CO2 emisyonları arasındaki dinamik ilişkiyi 1995'ten 2014'e kadar araştırmıştır. Ampirik bulgular, turizm sektörünün ekonomik büyümeyi önemli ölçüde teşvik ettiği yönündedir. Ayrıca küreselleşmenin ekonomik büyüme ile uzun vadeli bir ilişkisi vardır ancak CO2 emisyonları ile önemsiz bir ilişkisi vardır. Uzun vadeli esneklikler ayrıca yatırımın ekonomik büyümeyi teşvik ettiği yönündedir.

Harun ve Suprayitno (2012); Singapur turizm endüstrisinin genel özelliklerini ve küreselleşme sürecindeki rolünü incelemiştir. Çalışmanın sonucu; tüketici endeksinin (Index) fiyatlarının Singapur'a gelen turist sayısını (TouS) olumlu yönde etkilediğini ve yalnızca Singapur'daki toplam otel sayısı turizm sektörünün gelire katkıda bulunan en önemli faktör olduğunu göstermiştir.

Gormus ve Gocer (2010); 2000-2006 yılları arasında Türkiye'de uluslararası turizm talebinin sosyoekonomik belirleyicilerini ampirik olarak araştırmış ve çalışmada 32 ülkeyi Türkiye'ye gelen turistlerin kaynağı olarak ele almıştır. İki yönlü etki modellerine dayalı olarak çalışmanın sonuçları; turistlerin kaynak ülkelerin ilişkisinin, kaynak ülkeler ve Türkiye arasındaki ticaret değerinin ve konaklama kapasitesinin turizm talebiyle olumlu yönde ilişkili olduğunu; kaynak ülkeler ve Türkiye arasındaki mesafenin ise turizm talebiyle olumsuz yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Ancak beklentilerin aksine, çalışmada görece fiyatlar ve reel döviz kurunun Türkiye'de turizmin pozitif yönde belirleyicileri olduğu tespit edilmiştir.

Vencovska (2014); Çek Cumhuriyeti'nde 2000-2012 yılları arasında turizm talebinin belirleyicilerini modellemiştir. Arellano Bond genelleştirilmiş momentler yöntemini (GMM) kullanarak, tahmin yöntemiyle yapılan çalışmanın sonuçları, Çek Cumhuriyeti'nde turizm talebinin, turistlerin kaynak ülkelere olan geliri ve hedef ülkenin ticaret açığı tarafından olumlu bir şekilde belirlendiğini ortaya koymuştur. Fiyat düzeyi olumsuz yönde de olsa, turizm talebinin önemli bir belirleyicisi olduğu tespit edilmiştir.

Song vd., (2010); bu çalışma, ekonometrik modelleme ve turizm talebinin tahmini bağlamında bu iki ölçütü karşılaştırmıştır. Ampirik çalışma Avustralya, Birleşik Krallık ve ABD'de ikamet edenlerin Hong Kong turizmine olan talebini dikkate almıştır. Genelden özele modelleme yaklaşımı kullanılarak, farklı talep ölçütlerine dayalı, turizm talebinin temel belirleyicileri bulunmuştur. Ayrıca, bu talep ölçütlerinin tahmin doğruluğu da irdelenmiştir. Hong Kong'a turist varışlarının esas olarak turistlerin gelirlerinden ve alışkanlık kalıcılığı etkilerinden etkilendiği, Hong Kong'daki turizm fiyatının turistin geldiği ülkedeki turizm fiyatına kıyasla Hong Kong'daki turist harcamalarının en önemli belirleyicisi olduğu görülmüştür. Ayrıca, toplam turizm talebi modelleri kişi başına düşen modellerden daha iyi performans gösterirken, toplam harcama modelleri en doğru sonuç veren modellerdir. Bu bulguların turizm karar alma sürecine etkileri, tahmin modelleri için talep ölçüsü seçiminin, karar vericinin amacının turist varışlarını mı yoksa harcamalarını (gelirleri) mı maksimize etmek olduğuna bağlı olması ve ayrıca modellerin toplam formda belirtilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Shafiullah vd., (2019); Avustralya'nın eyaletlerinde ve bölgelerinde uluslararası turizmin belirleyicilerini ampirik olarak incelemiş ve ayrıca bu belirleyicilerin eyaletlere ve bölgelere göre farklılık gösterip göstermediğini irdelenmiştir. Belirleyiciler, dünya geliri, eyalet düzeyinde ulaşım maliyetleri, yurt dışında doğan yerleşiklerin stoku, Avustralya reel döviz kuru ve uluslararası ve yerel ikamelerin fiyat düzeyleri açısından test edilmiştir. Hem zaman serisi analizi (tek tek eyaletlerin veya bölgelerin) hem de panel veri analizi (tüm eyalet düzeyindeki verilerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan bir setin) kullanılarak yapılan çalışmanın sonuçları, denklemde kullanılan tüm açıklayıcı değişkenlerin, etki düzeyi eyaletler ve bölgeler arasında farklılık gösterse de, incelenen eyaletlerde ve bölgelerde uluslararası turizm gelişiminin belirleyicileri olduğu görülmüştür. Bu değişkenliklere rağmen, genel olarak, dünya geliri ve yabancı doğumlu yerleşikler pozitif belirleyiciler olarak bulunurken, eyalet düzeyindeki ulaşım maliyetleri, reel döviz kuru ve fiyat seviyeleri negatif belirleyiciler olduğu görülmüştür.

Nysha vd., (2022); çalışmalarında, incelenen üç ülkede Güney Afrika, Brezilya ve Vietnam turizm gelişiminin temel belirleyicileri 1995-2018 yılları dönemi için irdelenmiştir. Çalışmada, turizm gelişim düzeyini ölçmek için; turizm geliri (TR) ve uluslararası turist sayısı (TA) olmak üzere iki gösterge ile incelenmiştir. ARDL sınır testi yaklaşımını kullanan çalışmanın bulguları, turizmin gelişiminin belirleyicilerinin ülkeden ülkeye ve zaman içinde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca çalışma belirleyicilerin, turizm gelişmişlik düzeyini

ölçmek için kullanılan veriye bağlı olduğunu göstermektedir. Genel olarak çalışma, konu ülkelerde turizmin pozitif belirleyicilerinin turistlerin harcanabilir geliri, finansal gelişme, ticari açıklık ve siyasi istikrar olduğunu, negatif belirleyicilerin ise döviz kuru, fiyat seviyesi ve karbon emisyonları olduğu görülmüştür.

Pedak (2018); çalışmanın amacı turizmin kişi başına gayrisafi yurtiçi hasıla üzerindeki genel etkilerini incelemektir. Teori kısmı ekonomik büyüme ve GSYH'nin belirleyicilerine odaklanırken, literatür incelemesi turizmin genel etkilerinin yanı sıra turizmin belirli ülkeler ve bölgeler üzerindeki etkilerini de incelemektedir. Veriler, Dünya Bankası tarafından sağlanan 111 ülkeden toplanmıştır. Bu çalışmanın sonuçları, uluslararası turizmin kişi başına düşen gayrisafi yurtiçi hasıla ile pozitif bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, çalışmada ayrıca turizmde uzmanlaşmanın kişi başına gayrisafi yurtiçi hasıla düzeyi ile negatif bir ilişki içinde olduğu ve turizmde en çok uzmanlaşan ülkelerin genellikle Karayip Denizi'nde yer alan oldukça küçük devletler olduğu tespit edilmiştir.

Gozgor ve Demir (2018); çalışmada, ekonomik politika belirsizliğinin hem toplam hem de kişisel seyahat harcamaları üzerindeki etkisi 17 gelişmiş ve gelişmekte olan ülke için panel veri yöntemi ile analiz edilmiştir. Ekonomi politika belirsizliğinin turizm talebi çerçevesinde seyahat harcamaları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Sabit etkiler ve En Küçük Kareler Kukla Değişken (LSDV) tahmin tekniklerini kullanarak, belirsizlik düzeyindeki artışın seyahat harcamalarını azalttığı sonucuna varılmıştır. Elde edilen bulgular insanların, belirsizliğe bağlı ekonomi politikalarında artış yaşandığında, yurt dışı harcamalarını azaltma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Ortalama olarak, ekonomi politika belirsizliğindeki bir standart sapmalı artış, toplam ve kişisel seyahat harcamalarında bir düşüşe yol açmaktadır. Ayrıca gelişmekte olan ekonomilerde ekonomi politikalarının belirsizliğinin seyahat harcamaları üzerindeki etkisinin gelişmiş ülkelere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Haseb vd., (2019); bu araştırmanın amacı ASEAN bölgesindeki beş ülkede makroekonomik göstergelerin turizm gelirleri üzerindeki etkisini incelemektir. 2001-2017 yılları arasındaki son 18 yıla ait ikincil veriler, yıllık gözlemlerle toplanmıştır. Makroekonomik göstergeler arasında enflasyon, petrol fiyatları, endüstriyel büyüme, borsa endeksi ve gayrisafi yurtiçi hasıla yer almaktadır. Çalışmanın yöntemi, sağlam standart hatalarla regresyon OLS tahminine dayanmaktadır. Ampirik bulgular, seçilen ülkelerde turizm gelirindeki değişimin temel belirleyicilerinin döviz kuru, borsa endeksi, enflasyon ve endüstriyel büyüme olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, GSYİH'nin turizm gelirleri üzerindeki etkisi Malezya, Endonezya ve Brunei için de önemlidir.

Mulali vd., (2021); çalışmada 1995-2017 yılları arasında en çok turist çeken 20 ülkede, finansal gelişim ile turist sayısı ve harcamaları arasındaki bağlantıyı incelemeyi amaçlamaktadır. Panel genişletilmiş ortalama grup yöntemi kullanılarak ve turist sayısını etkileyen diğer faktörler kontrol altına alınarak elde edilen genel sonuçlar, finansal gelişimin turizm sektörünü olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Buna karşın, ekonomik büyümenin ve ülke fiyat seviyelerinin turizm gelişimi üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür. Ülke bazında elde edilen sonuçlara göre ise finansal gelişme, çoğu ülkede turizm sektörünü olumlu yönde etkilemektedir. Ancak, gayri safi yurt içi hasıla büyümesinin ve tüketici fiyat endeksinin ise yalnızca birkaç ülkede anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle çalışmanın sonucu, ziyaretçilerin bir ülkeyi tercih ederken gelişim düzeyine ve fiyat seviyesine değil, finansal yapılar da dahil olmak üzere altyapı imkanlarına daha fazla önem verdiğini ortaya koymaktadır.

Tsauri (2022); bu çalışmada, finansal gelişimin turizmin büyümesi üzerindeki etkisi panel data (2001-2019) yardımıyla incelenmiştir. Finansal ve beşeri sermayenin gelişimi arasındaki kombinasyonun seçilen yeni pazarlardaki turizm büyümesi üzerindeki etkisi de araştırılmıştır. Çalışmada kullanılan ekonometrik tahmin yöntemleri, tamamen değiştirilmiş sıradan en küçük kareler (FMOLS), sabit etkiler, havuzlanmış sıradan en küçük kareler (OLS) ve rastgele etkilerdir. Özetle, finansal sektör gelişimi, doğrudan yabancı yatırım, ticari açıklık, beşeri sermayenin gelişimi ve ekonomik büyüme gibi faktörler ve tamamlayıcılık değişkeni, seçilen gelişmekte olan pazarlarda turizm büyümesi üzerinde önemli bir pozitif etkiye sahiptir.

Agiomirgianakis (2014); Yunanistan'daki turizm talebini etkileyen faktörleri inceleyen bir araştırmanın özetini sunmaktadır. Araştırma, Yunanistan ekonomisinin en önemli sektörlerinden biri olan turizmin 2004-2011 yılları arasındaki durumunu sekiz yıllık bir dönem üzerinden ele almaktadır. Araştırmacılar, turizm sektörünün GSYİH'ya direkt veya dolaylı olarak %15 ila %20 arasında katkı sağladığını vurgulamaktadır. Turizm talebini etkileyen faktörleri incelemek için makro-ekonometrik bir yaklaşım benimsenmiş ve panel veri tahmin teknikleri kullanılmıştır. Bu tekniklerde, menşe ülkesine (veya bölgesine) ait ayrıntılı veriler makro ekonomik göstergeler ve (görelî) fiyat endeksleriyle birlikte değerlendirilmiştir. Uygulanan özel ekonometrik teknikler, hem değişkenlerin istatistiksel özelliklerini hem de farklı kesitler arasındaki farklılıkları hesaba katmaktadır. Araştırmanın temel sonucu, panel veri yaklaşımının turist gelirlerini açıklamak için oldukça tatmin edici bir model sağladığıdır. Açıklayıcı değişkenler, bağımlı değişkenin varyansının önemli bir kısmını açıklamaktadır. Bulgular ayrıca, Yunan hükümetlerinin (hem geçmişte hem de günümüzde) belirlediği rekabet

gücünü artırma ve ekonomiyi dışa açma gibi bazı politika yönelimlerinin Yunan turizm sektörünün geleceğini olumlu yönde etkileyebileceğini düşündürmektedir.

2.1. Globalleşme- Turizm Harcamaları Ve Gelirleri İlişisini İnceleyen Ampirik Çalışmalara Ait Literatür Özeti

Tablo 2.1. Pozitif Etki Bulguları

Yazar (Yıl)	Ülke/Kapsam	Dönem	Yöntem	Sonuç
Sharif vd. (2021)	ABD	1995–2017	Kantil Regresyon	Küreselleşme ile turizm arasında pozitif çift yönlü ilişki.
Tzeremes (2020)	25 Avrupa ülkesi	1995–2016	GMM, Granger	Küreselleşme ve verimlilik turizmi artırır.
Fereidouni vd. (2014)	MENA	1995–2008	Panel eşbütünleşme	Küreselleşme turist gelişlerini artırır.
Gulcemal (2020)	8 Akdeniz ülkesi	1995–2018	Panel veri (RE, DOLS, GMM)	Küreselleşme turizm büyümesini artırır.
Javid & Katircioğlu (2017)	133 ülke	1995–2014	Panel regresyon	Küreselleşme turizmi destekler.
Ventura vd. (2023)	BRICS ve G7	1995–2018	Panel regresyon	Küreselleşme gelişmekte olan ülkeleri destekler.
Saha vd. (2016)	110+ ülke	1995–2012	Panel veri	Ekonomik ve siyasi özgürlük turizmi artırır.
Danish & Wang (2019)	BRICS	1995–2014	ARDL	Turizm büyümeyi destekler.
Harun & Suprayitno (2012)	Singapur	2003–2005	Endeks analizi	Fiyat endeksleri turist sayısını artırır.
Gormus & Gocer (2010)	Türkiye	2000–2006	Panel veri	Ticaret, konaklama kapasitesi turizmi artırır.
Vencovska (2014)	Çekya	2000–2012	GMM	Turizm talebi gelire ve ticaret açığına pozitif tepki verir.
Nysha vd. (2022)	G.Afrika, Brezilya, Vietnam	1995–2018	ARDL	Gelir, finansal gelişme, siyasi istikrar turizmi artırır.
Tsauri (2022)	Gelişmekte olan pazarlar	2001–2019	FMOLS, OLS, RE	Finansal gelişme turizmi artırır.
Agiomirgianakis (2014)	Yunanistan	2004–2011	Panel veri	GSYH'nın %15-20'si turizmden kaynaklanır.
Zhang (1995)	Kanada	1977–1986	Çoklu regresyon	Turizm talebi ülkeye göre değişir.
Song H. vd. (2010)	Hong Kong	2009–2012	Genelden özele modelleme	Turizm talebi gelir ve fiyat farklarına duyarlıdır.
Ghosh (2021)	Asya → Avustralya	1991–2018	Panel çekim modeli	GSYH ve küreselleşme turist gelişini artırır.
Chiu (2020)	53 ülke	1995–2014	GMM	Daha küreselleşmiş ülkeler daha fazla turist çeker.
Pedak (2018)	111 ülke	2016	Panel veri	Turizm GSYH ile pozitif ilişkilidir.
Mulali vd. (2021)	20 ülke	1995–2017	Panel Genişletilmiş Ortalama Grup	Finansal gelişme turizmi olumlu etkiler.
Martins vd. (2017)	218 ülke	1995–2012	Üçlü modelleme	Makroekonomik değişkenler turizmi destekler.

Tablo 2.2. Negatif Etki Bulguları

Yazar (Yıl)	Ülke/Kapsam	Dönem	Yöntem	Sonuç
Ivanov & Webster (2012)	167 ülke	2000–2010	Kesitsel analiz	Küreselleşme turizmi desteklemiyor.
Churcill vd. (2020)	15 G20 ülkesi	1995–2014	GMM	CO2 ve PM2.5 emisyonları turizmi olumsuz etkiler.
Gozgor & Demir (2018)	17 ülke	2000-2016	LSDV, OLS	Ekonomik belirsizlik seyahat harcamalarını azaltır
Syed vd. (2022)	BRICS	1995–2019	Kantil Regresyon	Jeopolitik risk yüksek kantillerde turizmi olumsuz etkiler.
Chiu (2020)	53 ülke	1995–2014	GMM	Bazı küreselleşme düzeylerinde turizme fayda sağlamaz
Malec & Abrhám (2016)	Avrupa ülkeleri	2000-2012	EKK	Fiyat ve döviz kuru turizm talebini azaltır.
Shafullah et al. (2019)	Avustralya	1995-2015	Panel veri	Ulaşım maliyetleri ve döviz kuru negatif etki yapar.

3. Veri ve Model

3.1. Yöntem ve Uygulama

Bu bölüm genel globalleşme (GLOBAL), ekonomik globalleşme (EKOGLOBAL), ticari globalleşme (TİCGLOBAL), finansal globalleşme (FİNGLOBAL), sosyal globalleşme (SOSGLOBAL), kişilerarası globalleşme (KİŞİGLOBAL), bilgisel globalleşme (BİLGLOBAL), kültürel globalleşme (KÜLGLOBAL) ve politik globalleşme (POLGLOBAL) ile gelen turist sayısı (GELEN TURİST) arasındaki uzun dönem ilişkisi ARDL metodu yardımıyla 1995-2021 yılları için Türkiye örneklemini kullanarak analiz edilmiştir. Yapılan ampirik analizler sonrasında (GLOBAL), (EKOGLOBAL), (POLGLOBAL) globalleşme türleri için istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edildiği için bu globalleşme türleri raporlanmıştır. Diğer globalleşme türleri için istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilmediğinden bu globalleşme türleri raporlanıp tartışılmamıştır. Yine (GLOBAL), (EKOGLOBAL), (POLGLOBAL) değişkenlerinin her biri için fiili ve yasal globalleşme türleri analiz edilmiş ve yasal politik globalleşme (POLGLOBAL _Y) dışında tüm fiili ve yasal globalleşme türleri için istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır.

Modelde kontrol değişkenleri olarak kişi başına gelir (KBDG), enflasyon (ENFLASYON) ve nüfus (NÜFUS) değişkenleri de eklenmiştir. Kişi başına gelir değişkeni cari ABD doları cinsinden kişi başına düşen GSYİH olarak verilmiştir; Turist değişkeni ise uluslararası turizm, yani gelen turist sayısı ile ölçülmüştür; Enflasyon değişkeni GSYİH deflatörü olarak alınmıştır. Nüfus değişkeni ise toplam nüfusu ifade etmektedir. Küreselleşme verileri KOF endeksinden, diğer veriler ise Dünya Kalkınma Göstergeleri (WDI) veri tabanından elde edilmiştir. Tüm analizlerde değişkenlerin logaritmik formları kullanılmıştır.

Küreselleşme, kişi başına gelir ve nüfus değişkenleri için pozitif katsayı tahmini beklenirken, enflasyon değişkeni için negatif bir katsayı tahmini öngörülmektedir. ARDL sınır testi için aşağıdaki model tahmin edilmiştir. ARDL sınır testi için aşağıdaki model tahmin edilmiştir:

$$\Delta GELENTURİST_t = \alpha_0 + \sum_{i=1}^p \delta_i \Delta GELENTURİST_{t-i} + \sum_{i=0}^q \phi_i \Delta GLOBALLEŞME_{t-i} + \sum_{i=0}^r \gamma_i \Delta NÜFUS_{t-i} + \sum_{i=0}^s \lambda_i \Delta ENFLASYON_{t-i} + \theta_0 GELENTURİST_{t-1} + \theta_1 GLOBALLEŞME_{t-1} + \theta_2 NÜFUS_{t-1} + \theta_3 ENFLASYON_{t-1} + \varepsilon_t \quad (1)$$

Yukarıdaki Eşitlik 1’de; $\theta_0, \theta_1, \theta_2$ ve θ_3 notasyonları uzun dönem katsayılarını, $\delta_i, \phi_i, \gamma_i$ ve λ_i notasyonları kısa dönem katsayılarını, Δ sembolü birinci derece fark operatörünü, α_0 notasyonu model sabit terimini, ε_t notasyonu da modelin beyaz gürültü hata teriminin göstermektedir.

ARDL sınır testinin sıfır hipotezi $H_0: \theta_0=\theta_1=\theta_2=\theta_3=0$ şeklinde olup iki değişken arasında es-bütünleşme ilişkisinin olmadığı savını öne sürmekteyken alternatif hipotezi $H_1: \theta_0 \neq \theta_1 \neq \theta_2 \neq \theta_3 \neq 0$ şeklinde olup iki değişken arasında es-bütünleşme ilişkisinin olduğu savını öne sürmektedir. ARDL sınır testine ilişkin elde edilen F-istatistik değeri üst sınır kritik değerinden büyük olduğu sürece ilgili değişkenler arasında eş-bütünleşme ilişkisi olduğu sonucuna varılır.

Kısa ve uzun döneme ait parametre tahmincilerini elde etmek için aşağıdaki model tahmin edilmiştir:

$$GELENTURİST_t = \beta_0 + \sum_{i=1}^p \alpha_i \Delta GELENTURİST_{t-i} + \sum_{i=0}^q \mu_i \Delta GLOBALLEŞME_{t-i} + \sum_{i=0}^r \pi_i \Delta NÜFUS_{t-i} + \sum_{i=0}^s \omega_i \Delta ENFLASYON_{t-i} + \gamma ECM_{t-1} + \varepsilon_t \quad (2)$$

Yukarıdaki Eşitlik 2’de; α_i, μ_i, π_i ve ω_i notasyonları serileri uzun dönem patikasına geri döndüren dinamik katsayılarını, ECM kısaltması modelin hata düzeltme terimini, γ notasyonu kısa dönemde oluşan şoklar karşısında serileri uzun dönem patikasına geri döndürme hızını temsil etmektedir. γ katsayısının istatistiksel olarak anlamlı negatif işaret alması gerekmektedir.

Tablo 2.3: KPSS Birim Kök Test Sonuçları

KPSS (Kwiatkowski-Phillips-Schmidt-Shin) Birim Kök Test Sonuçları (H0: İlgili Seri Durağandır)				
DEĞİŞKENLER	Sabit Terimli Model		Sabit Terim ve Trendli Model	
	Düzeyde/Test İst. (%1 Kritik Değer)	1. Farklarda (%1 Kritik Değer)	Düzeyde/Test İst. (%1 Kritik Değer)	1. Farklarda (%1 Kritik Değer)
NÜFUS	0.780221 (0.739000)	0.188463 (0.739000)	0.059324 (0.216000)	---
KBDG	0.637893 (0.739000)	---	0.171773 (0.216000)	---
ENFLASYON	0.697246 (0.739000)	---	0.173571 (0.216000)	---
GELEN TURİST	0.652984 (0.739000)	---	0.209367 (0.216000)	---
GLOBAL	0.692885 (0.739000)	---	0.134043 (0.216000)	---
GLOBAL F	0.715938 (0.739000)	---	0.102648 (0.216000)	---
GLOBAL Y	0.606242 (0.739000)	---	0.163571 (0.216000)	---
EKOGLOBAL	0.461366 (0.739000)	---	0.095389 (0.216000)	---
EKOGLOBAL F	0.666596 (0.739000)	---	0.117834 (0.216000)	---
EKOGLOBAL Y	0.173773 (0.739000)	---	0.099591 (0.216000)	---
POLGLOBAL	0.725713 (0.739000)	---	0.149193 (0.216000)	---
POLGLOBAL F	0.642530 (0.739000)	---	0.086486 (0.216000)	---
POLGLOBAL Y	0.720573 (0.739000)	---	0.181985 (0.216000)	---

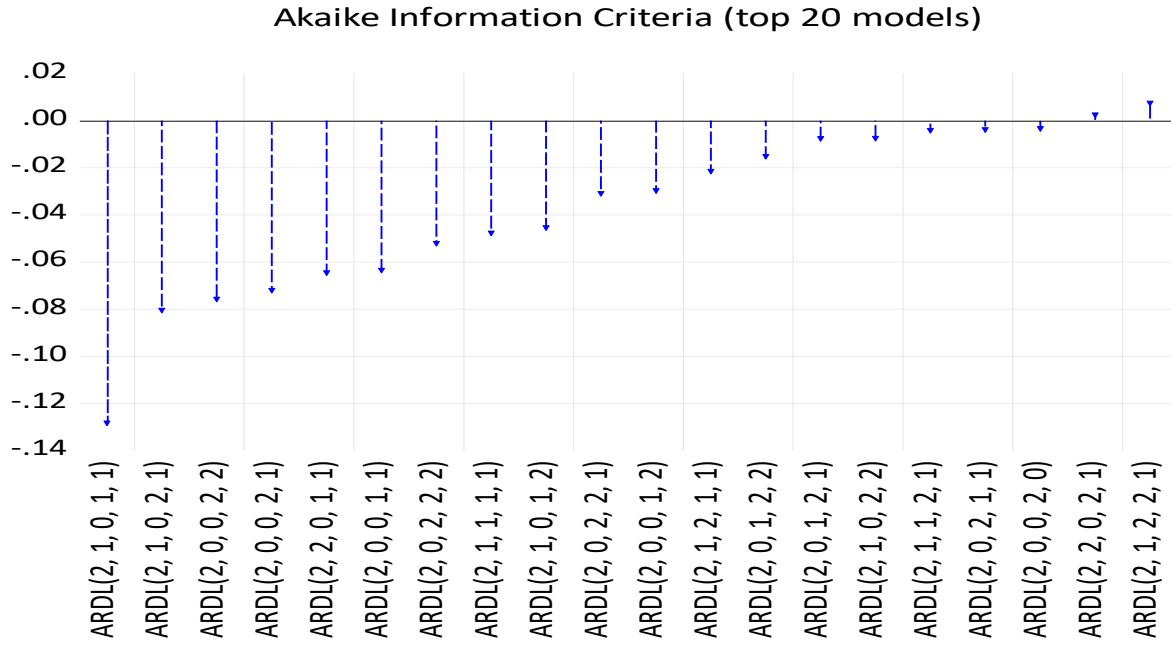
İlk olarak değişkenlerin durağanlık seviyelerini belirlemek amacıyla modelimizde kullandığımız değişkenlere KPSS birim kök testi uygulanmıştır. Çalışmada eş-bütünleşme analizi ARDL sınır testi ile gerçekleştirileceğinden ve ARDL sınır testi iki ve üzeri derecede bütünleşik serilere müsaade etmediğinden dolayı modelde kullanacağımız serilerimizin ikinin altındaki bir dereceden bütünleşik yani I(0) (düzeyde) veya I(1) (1.farkta) olduklarından durağanlık testi yardımıyla emin olmak zorundayız.

Yukarıdaki tabloda verilen KPSS birim kök testinden çıkan sonuçlara göre Sabit Terimli Model için NÜFUS değişkeni dışında modeldeki tüm değişkenlerin düzeyde durağan oldukları, NÜFUS değişkeninin ise birinci farkında durağan olduğu tespit edilmiştir. Sabit Terim ve Trendli Model için ise modeldeki tüm değişkenlerin düzeyde durağan oldukları görülmektedir.

4. Tahmin Sonuçları

4.1. Genel Globalleşme Tahmin Sonucu

162 model içinde en uygun gecikmeli modelin ARDL (2, 1, 0, 1, 1) olduğu görülmüştür.

Şekil 2.1. Akaike Bilgi Kriteri

Tablo 2.4. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş bütünleşme Testi Sonucu)

Test İstatistiği	Anlamlılık Düzeyi	I(0)	I(1)
F-İstatistik	10%	2.45	3.52
	5%	2.86	4.01
	2.5%	3.25	4.49
	1%	3.74	5.06

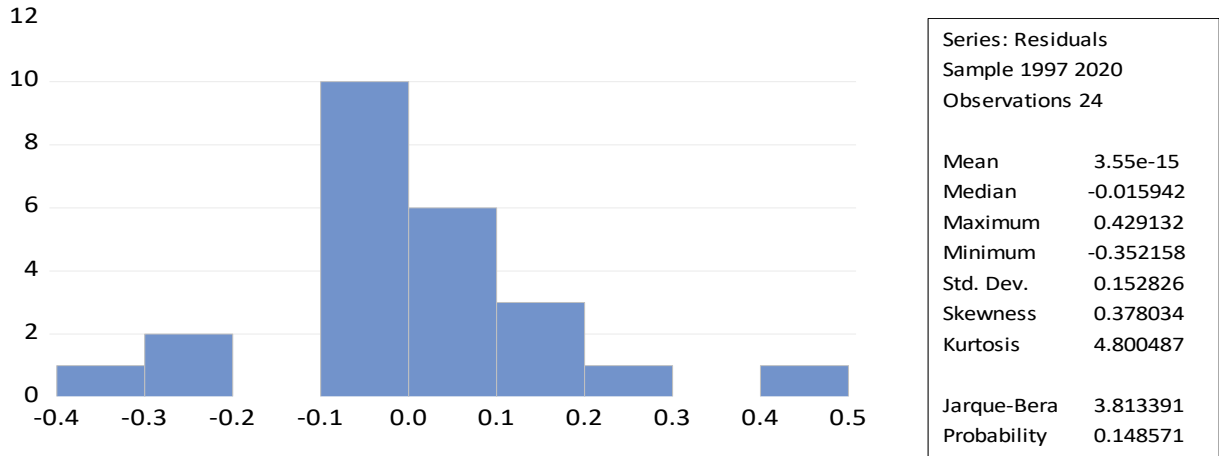
Yukarıdaki ARDL sınır testi sonucuna göre F-İstatistik değeri olan 6.120882 tüm anlamlılık düzeylerinde üst sınır (I(1)) kritik değerlerinden büyük olduğu için gelen turist sayısı ile genel globalleşme ve diğer kontrol değişkenleri arasında eş bütünleşme ilişkisi olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifadeyle gelen turist sayısı değişkeni ile genel globalleşme ve diğer kontrol değişkenlerinin uzun dönemde birlikte hareket ettiğine işaret etmektedir.

Tablo 2.5. Genel Globalleşme Uzun Dönem Sonuçları

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
KBDG	0.307190	0.160646	1.912215	0.0765
NÜFUS	2.741881	0.643201	4.262867	0.0008
GLOBAL	4.455458	1.499728	2.970845	0.0101
ENFLASYON	-0.183803	0.066834	-2.750124	0.0156

Yukarıdaki tablodaki uzun dönem sonuçlarına göre GLOBAL katsayısının pozitif işaret aldığı ve %5'te anlamlı olduğu, KBDG değişkenine ait katsayının %10'da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısının pozitif işaret aldığı ve %1'de anlamlı olduğu, ENFLASYON değişkenine ait katsayının negatif ve %5'te anlamlı olduğu görülmektedir. Genel Globalleşme indeksinde meydana gelecek olan %1'lik artışın gelen turist sayısını %4.45 arttırdığı tespit edilmiştir. Kişi başına düşen milli gelir %1'lik artış gösterdiğinde gelen turist sayısı %0.30 arttırmaktadır. Ülke nüfusunda meydana gelecek %1'lik artış, gelen turist sayısını %2.74 arttırmaktadır. Türkiye'de enflasyonda meydana gelecek %1'lik artışın gelen turist sayısını % 0.18 azaltacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Jarque-Bera normallik testi için elde edilen 3.813391 test istatistik değerine ait p-değeri (0.148571) %10 anlamlılık düzeyinden büyük olduğu için hata terimlerinin normal dağıldığını iddia eden H₀ hipotezi reddedilemez bundan dolayı modelin hata terimlerinin normal dağıldığı sonucuna bizi götürmektedir.

Şekil 2.2. Jargue-Bera Testi

Tablo 2.6. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi

H₀ Hipotezi: Hata terimleri arasında Otokorelasyon yoktur.

F-statistic	4.456902	Prob. F(2,12)	0.0357
-------------	----------	---------------	--------

Yukarıdaki Breusch-Godfrey Otokorelasyon test sonuçları %1 anlamlılık düzeylerinde modelin hata terimlerinin arasında otokorelasyon sorunu olmadığını göstermektedir.

Tablo 2.7. Değişen Varyans Testi Harvey

H0: Hata terimleri sabit varyanslıdır.

F-statistic	1.302973	Prob. F(9,14)	0.3170
-------------	----------	---------------	--------

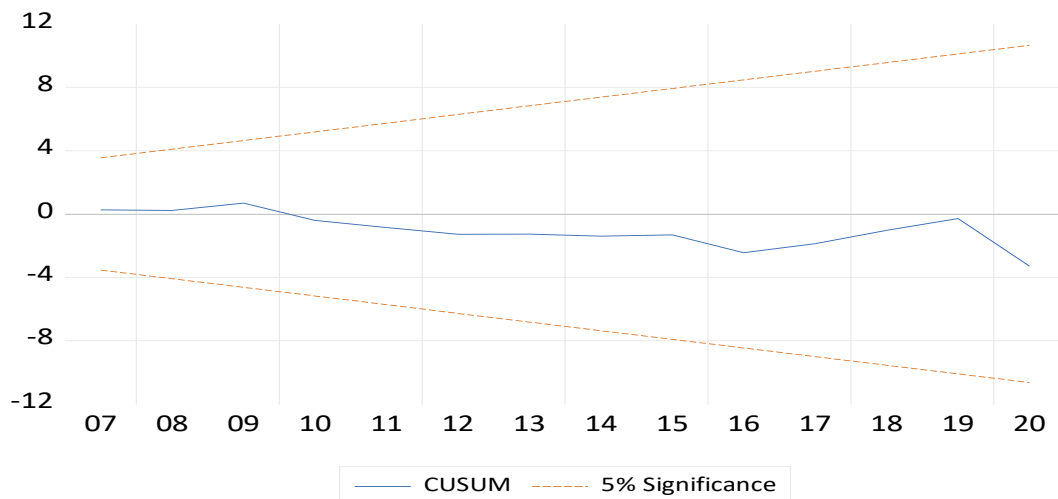
Yukarıdaki Harvey değişen varyans testi sonuçlarına göre %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerinde H0 hipotezi reddedilemediğinden dolayı bizi modelin hata terimlerinin sabit varyanslı olduğu sonucuna götürmektedir.

Tablo 2.8. Ramsey RESET Testi

Ho: Model kurulum hatası yoktur.

	Value	Df	Probability
F-statistic	0.077564	(1, 13)	0.7850

Model spesifikasyon hatası (Model Kurulum Hatası) için yapılan Ramsey Reset test sonuçlarına göre %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerinde model kurulum hatası olmadığını iddia eden H0 hipotezi reddedilememektedir. Yani oluşturulan model, model kurulum hatası içermemektedir.

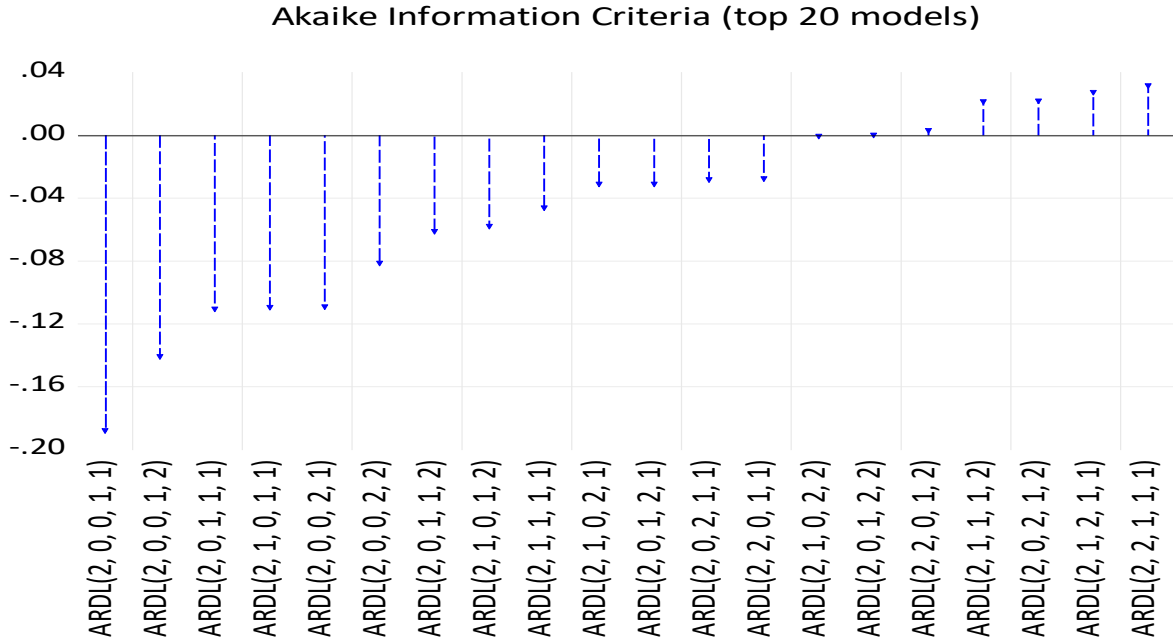

Şekil 2.3. CUSUM Testi

Yukarıdaki parametre stabilitesine ilişkin CUSUM Testi sonuçlarına göre modelin parametrelerinin stabil olduğunu göstermektedir.

4.2. Fiili Genel Globalleşme Tahmin Sonucu

Akaike Bilgi Kriterleri yardımıyla 162 model içinden en uygun gecikmeli modelin ARDL (2, 0, 0, 1, 1) olduğu görülmüştür.

Şekil 2.4. Akaike Bilgi Kriteri

Tablo 2.9. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş bütünleşme Testi Sonucu)

Test İstatistik		Anlamlılık Düzeyi	I(0)	I(1)
F- istatistik	6.485818	10%	2.45	3.52
		5%	2.86	4.01
		2.5%	3.25	4.49
		1%	3.74	5.06

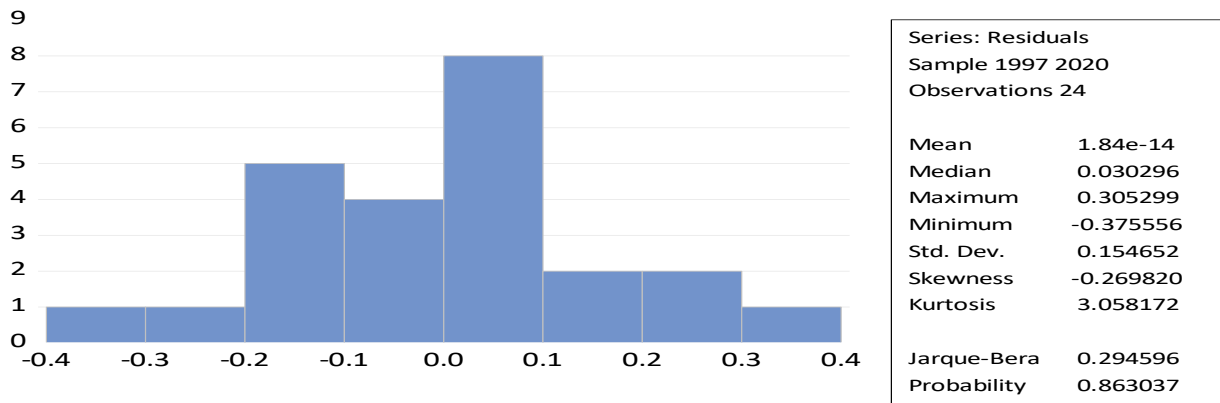
Eş bütünleşmenin ARDL sınır testinin bulguları yukarıda Tablo 2.9’da gösterilmektedir. Tablo 2.9’da yer alan ARDL Sınır Testi Yaklaşımı F istatistik değerleri incelendiğinde; sırasıyla %1, %2.5, %5 ve %10 anlam düzeylerinde, tablo alt kritik değerleri (I(0)) (2.45), (2.86), (3.25) ve (3.74), tablo üst kritik değerleri (I(1)) (3.52), (4.01), (4.49) ve (5.06) elde edilmiştir. Ayrıca 6.485818 olarak hesaplanan F test istatistik değerinin tüm anlam düzeylerinde tablo (I(1)) üst kritik değerinin üstünde yer aldığı görülmektedir. Bundan dolayı gelen turist sayısı ile fiili genel globalleşme ve diğer kontrol değişkenleri arasında eş bütünleşme ilişkisi olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifade ile değişkenlerin uzun dönemde birlikte hareket ettikleri tespit edilmektedir.

Tablo 2.10. Fiili Genel Globalleşme Uzun Dönem Sonuçları

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
KBDG	0.448930	0.064158	6.997267	0.0000
NÜFUS	1.901650	0.652622	2.913860	0.0107
GLOBAL_F	2.850054	0.594576	4.793422	0.0002
ENFLASYON	-0.128771	0.052983	-2.430437	0.0281

Söz konusu model aracılığıyla uzun dönem katsayılarının anlamlı olup olmadığı test edilmiştir. Uzun dönem katsayı tahminleri Tablo 2.10’da verilmiştir. Tablo 2.10’da görüldüğü gibi (GLOBAL_F) Fiili Genel Globalleşme katsayısı pozitif değer almıştır ve %5’te anlamlı olduğu görülmektedir. Tablo 2.10’da özetlenen kat sayılarının işaretleri değerlendirildiğinde KBDG değişkenine ait kat sayısının pozitif ve %10’da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısı pozitif değer aldığı ve %1 de anlamlı, ENFLASYON değişkenine ait katsayısının negatif ve %5’te anlamlı olduğu görülmektedir. Fiili genel globalleşme indeksinde meydana gelecek olan %1’lik artışın gelen turist sayısını %2.85 arttırdığı ifade edilmektedir. Kişi başına düşen gelir %1’lik artışta gelen turist sayısını % 0.44 arttırdığı tespit edilmektedir. Ülke nüfusunda meydana gelecek olan %1’lik artış ise gelen turist sayısını %1.90 arttırmaktadır. Enflasyonda ortaya çıkacak %1’lik artışın gelen turist sayısını %0.12 azaltacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Aşağıda Şekil 2.5 ve ilgili tablolarda modelin tanısal test sonuçları incelendiğinde Breusch-Godfrey testi sonuçlarına göre modelde otokorelasyon olmadığı, Jarque- Bera test sonuçlarına göre hata teriminin normal dağıldığı, Harvey testi sonuçlarına göre modelde hata terimlerin sabit varyanslı olduğu ve Ramsey Reset Testi sonuçlarına göre modelde kurulum hatası olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Şekil 2.5. Jargue-Bera Testi

Şekil 2.5’de Jargue-Bera testi için elde edilen 0.294596 test istatistik değerine ait p değeri (0.863037) %10 anlamlılık düzeyinden büyük olmasından dolayı hata terimleri normal dağılmıştır.

Tablo 2.11. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi

Ho Hipotezi: Hata terimleri arasında otokorelasyon yoktur.

F-statistic	1.058452	Prob. F(2,13)	0.3751
-------------	----------	---------------	--------

Breusch-Godfrey Otokorelasyon Test sonuçlarına göre modelin hata terimleri arasında otokorelasyon probleminin bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 2.12. Harvey Değişen Varyans Testi

Ho: Hata terimleri sabit varyanslıdır.

F-statistic	0.605594	Prob. F(8,15)	0.7598
-------------	----------	---------------	--------

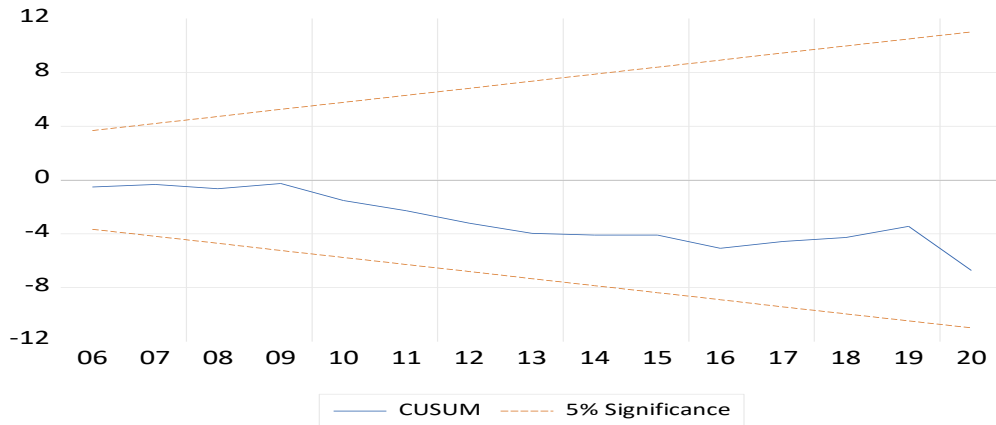
Tablo 2.12’de Harvey değişen varyans test sonuçlarına göre %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerinde hata terimlerinin sabit varyanslı olduğu sonucuna götürmektedir.

Tablo 2.13. Ramsey Reset Testi

Ho: Model kurulum hatası yoktur.

	Value	Df	Probability
F-statistic	0.098553	(1, 14)	0.7582

Model kurulum hatası için yapılan Ramsey Reset Test sonuçlarına göre %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerinde model kurulum hatası olmadığını açıklamaktadır. Sonuç olarak; oluşturulan model, model kurulum hatası içermemektedir.

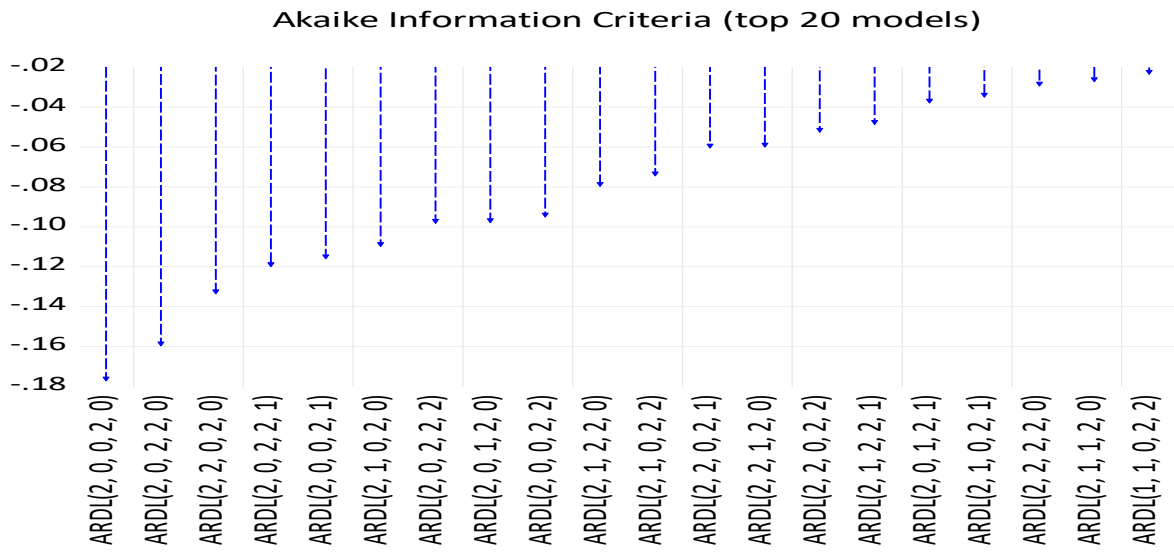

Şekil 2.6. CUSUM Testi

Elde edilen sonuçların tutarlı olup olmadığını belirlemek için CUSUM değerleri hesaplanmıştır. ARDL modelindeki değişkenlerin istikrarı için CUSUM Testi sonuçlarına bakıldığında modelin parametrelerinin stabil olduğunu göstermektedir. Diğer bir ifade ile mavi çizginin kesikli çizgilerle belirtilen sınırların içinde kalması, istikrar koşulunun sağlandığını göstermektedir.

4.3. Yasal Genel Globalleşme Tahmin Sonucu

162 ARDL modeli Akaike Bilgi Kriterleri ile değerlendirilmiş ve modelin içinden en uygun gecikmeli modelin ARDL (2,0,0,2,0) olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şekil 2.7. Akaike Bilgi Kriteri

Tablo 2.14. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş bütünleşme Testi Sonucu)

Test İstatistik		Anlamlılık Düzeyi	I(0)	I(1)
F- İstatistik	7.458214	10%	2.45	3.52
		5%	2.86	4.01
		2.5%	3.25	4.49
		1%	3.74	5.06

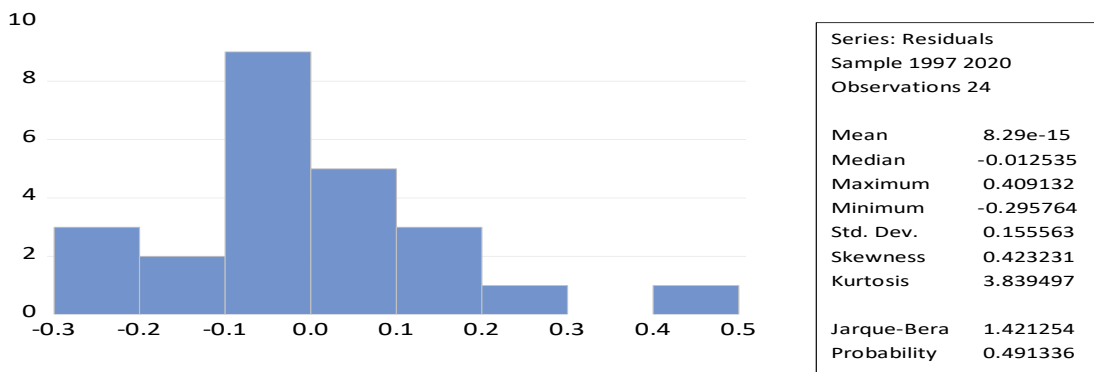
Tablo 2.14’de değişkenler arasında bir eş bütünleşme ilişkisi olup olmadığını belirlemek için ARDL (Autoregressive Distribution Lag) modeli ile incelenmiştir. ARDL Sınır Testi Yaklaşımı’ndan elde edilen tahmin sonuçları Tablo 2.14’de belirtilmektedir. Tahmin sonucuna göre F-İstatistik değeri 7.458214 tüm anlamlılık düzeylerinde üst sınır I (1) kritik değerinden büyük olmasından dolayı gelen turist sayısı ile yasal genel globalleşme ve diğer kontrol değişkenleri arasında eş bütünleşme ilişkisi olduğunu göstermektedir. Bu da değişkenlerin uzun dönemde birlikte hareket ettiğini ifade etmektedir.

Tablo 2.15. Yasal Genel Globalleşme Uzun Dönem Sonuçları

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
KBDG	0.631699	0.122036	5.176352	0.0001
NÜFUS	1.920350	0.772042	2.487366	0.0251
GLOBAL_Y	3.325091	1.203348	2.763200	0.0145
ENFLASYON	-0.076459	0.057434	-1.331244	0.2030

Tablo 2.15’de özetlenen uzun dönem ARDL sonuçlarına göre; Yasal Genel Globalleşme (GLOBAL_Y) katsayısı pozitif değer almıştır ve %5’te anlamlı olduğu görülmektedir. Tablo 2.15’de diğer değişkenleri incelediğimiz zaman KBDG değişkenine ait kat sayının %10’da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısı pozitif değer aldığı ve %1 de anlamlı, ENFLASYON değişkenine ait katsayının ise negatif değer aldığı görülmektedir. Yasal genel globalleşme indeksinde meydana gelecek olan %1’lik artışın gelen turist sayısını %3.32 arttırdığı belirtilmektedir. Kişi başına düşen gelir %1’lik artış olduğunda gelen turist sayısını %0.63 arttırdığı tespit edilmektedir. Ülke nüfusunda meydana gelecek olan %1’lik artış ise gelen turist sayısını %1.92 arttıracakı tespit edilmiştir. Türkiye’de enflasyonda meydana gelecek %1’lik artışın gelen turist sayısını %0.07 azaltacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Çalışmada değişen varyans, otokorelasyon ve modelin istikrarına ilişkin testler yapılmış olup test sonuçları aşağıda belirtilmektedir. Jargue-Bera testi için elde edilen 1.421254 test istatistik değerine ait p değeri (0.491336) %10 anlamlılık düzeyinin ötesinde olmasından dolayı hata terimleri normal dağıldığı sonucu tespit edilmektedir.

Şekil 2.8. Jargue-Bera Testi

Tablo 2.16. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi

Ho Hipotezi: Hata terimleri arasında Otokorelasyon yoktur.			
F-statistic	6.810712	Prob. F(2,13)	0.0095

Tablo 2.16’da Breush-Godfrey Otokorelasyon test sonucuna göre f istatistik değeri 6.810712 ve p değeri 0.0095 Ho hipotezi reddedilmektedir yani hata terimleri arasında otokorelasyon vardır.

Tablo 2.17. Harvey Değişen Varyans Testi

Ho: Hata terimleri sabit varyanslıdır.			
F-statistic	0.895106	Prob. F(8,15)	0.5440

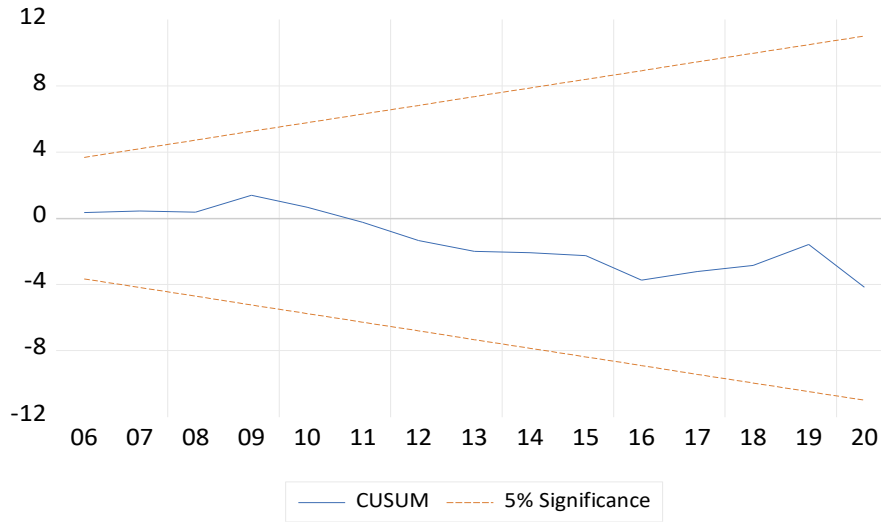
Harvey değişen varyans test sonuçlarına göre %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerinde modelin hata terimlerinin sabit varyanslı olduğu sonucu tespit edilmektedir.

Tablo 2.18. Ramsey Reset Testi

Ho: Model kurulum hatası yoktur.			
	Value	Df	Probability
F-statistic	1.949971	(1, 14)	0.1843

Yukarıdaki Ramsey Test sonucuna göre model kurulum hatası içermemektedir. %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerinde model kurulum hatası yoktur. Bir başka ifade ile modelin tanısal test sonuçları Tablo 2.16, Tablo 2.17 ve Tablo 2.18’de incelenmiş olup, modelde otokorelasyon, değişen varyans sorununun olmadığı ve hata teriminin normal dağıldığı görülmektedir.

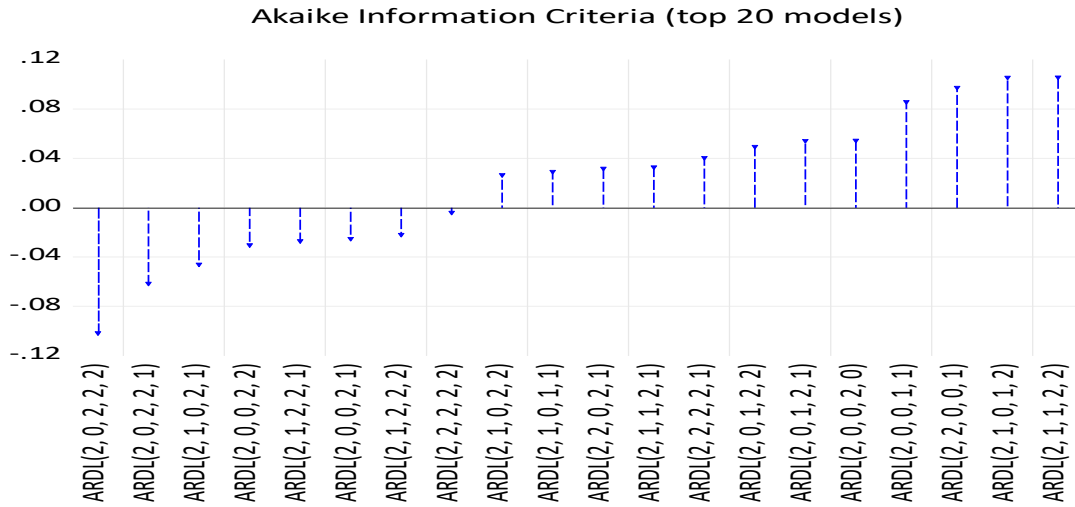
Aşağıda parametre tutarlılığı için yapılan CUSUM testi sonucuna göre, modelin parametreleri stabildir. Diğer bir ifade ile; test sonucunda modelin %5 önem düzeyinde güven sınırları içinde yer aldığından, parametrelerin istikrarlı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Şekil 2.9. CUSUM Testi

4.4. Ekonomik Globalleşme Tahmin Sonucu

Gecikme uzunluğunun belirlenmesi için AIC kriteri çerçevesinde 20 alternatif model yer almaktadır. Buna göre en uygun gecikmeli modelin ARDL (2,0,2,2,2) için uygun model olarak seçilmiştir.

Şekil 2.10. Akaike Bilgi Kriteri

Tablo 2.19. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş bütünleşme Testi Sonucu)

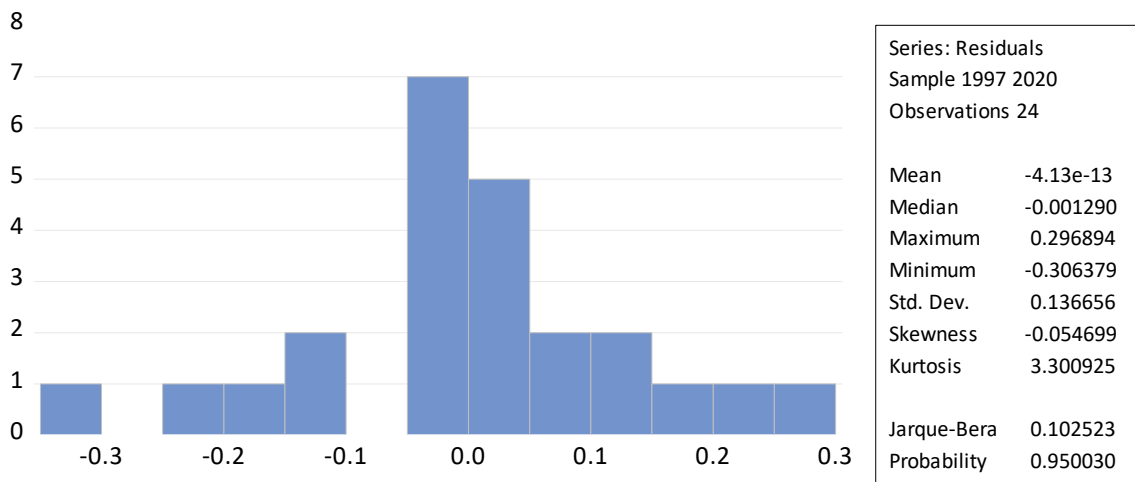
Test İstatistiği		Anlamlılık Düzeyi	I(0)	I(1)
F-istatistik	6.769980	10%	2.45	3.52
		5%	2.86	4.01
		2.5%	3.25	4.49
		1%	3.74	5.06

Hesaplanan F-istatistik değeri, I(1) üst sınır kritik değerinden büyükse modelde uzun dönemde eş bütünleşme ilişkisi vardır sonucuna ulaşırız. Tablo 2.19’da görüldüğü gibi F-İstatistik değeri olan 6.769980’dır. Tablo 2.19’a göre F istatistiği değerinin kritik sınır değerlerinin üzerinde olmasında dolayı değişkenler uzun dönemde birlikte hareket etmektedir. Yani değişkenler arasında eş bütünleşme ilişkisinin olduğunu göstermektedir.

Tablo 2.20. Ekonomik Globalleşme Uzun Dönem Sonuçları

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
KBDG	0.581758	0.072275	8.049231	0.0000
NÜFUS	2.910538	0.670496	4.340873	0.0012
EKOGLOBAL	2.966269	0.719738	4.121317	0.0017
ENFLASYON	-0.108114	0.061050	-1.770916	0.1042

Yukarıda Tablo 2.20’de ekonomik globalleşme için uzun dönem sonuçlarına yer verilmiştir. Uzun dönem sonuçlarına göre (EKOGLOBAL) Ekonomik Global katsayısının pozitif işaret aldığı ve % 5’te anlamlı olduğu, KBDG değişkenine ait katsayının %10’da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısının pozitif olduğu ve %1’de anlamlı olduğu, ENFLASYON değişkenine ait katsayının negatif değer aldığı görülmektedir. Ekonomik Globalleşme indeksinde meydana gelecek olan bir birimlik yüzde artışın gelen turist sayısını yüzde 2.96 birimlik artışa neden olmuştur. Kişi başına düşen gelir bir birimlik yüzde artış gösterdiğinde gelen turist sayısını yüzde 0.58 birim arttırmaktadır. Ülke nüfusunda meydana gelecek bir birimlik yüzde artış, gelen turist sayısını yüzde 2.91 arttırmaktadır. Türkiye’de enflasyonda meydana gelecek bir birimlik yüzde artışın gelen turist sayısını yüzde 0.10 birim azaltacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Şekil 2.11. Jargue-Bera Testi

Jarque-Bera normallik testi için elde edilen sonuçlara bakıldığı zaman 0.102523 test istatistik değerine ait p-değeri (0.950030) %10 anlamlılık düzeyinin ötesinde olmasında dolayı hata terimlerinin normal dağıldığını ifade edilmektedir.

Tablo 2.21. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi

H0 Hipotezi: Hata terimleri arasında Otokorelasyon yoktur.

F-statistic	14.68550	Prob. F(2,9)	0.0015
-------------	----------	--------------	--------

Tablo 2.21’de Breusch-Godfrey Otokorelasyon test sonuçları yer almaktadır. Ho reddedilir ve modelin hata terimlerinin arasında otokorelasyon problemi olduğunu açıklanmaktadır.

Tablo 2.22. Değişen Varyans Testi Harvey

H0: Hata terimleri sabit varyanslıdır.

F-statistic	0.905090	Prob. F(12,11)	0.5691
-------------	----------	----------------	--------

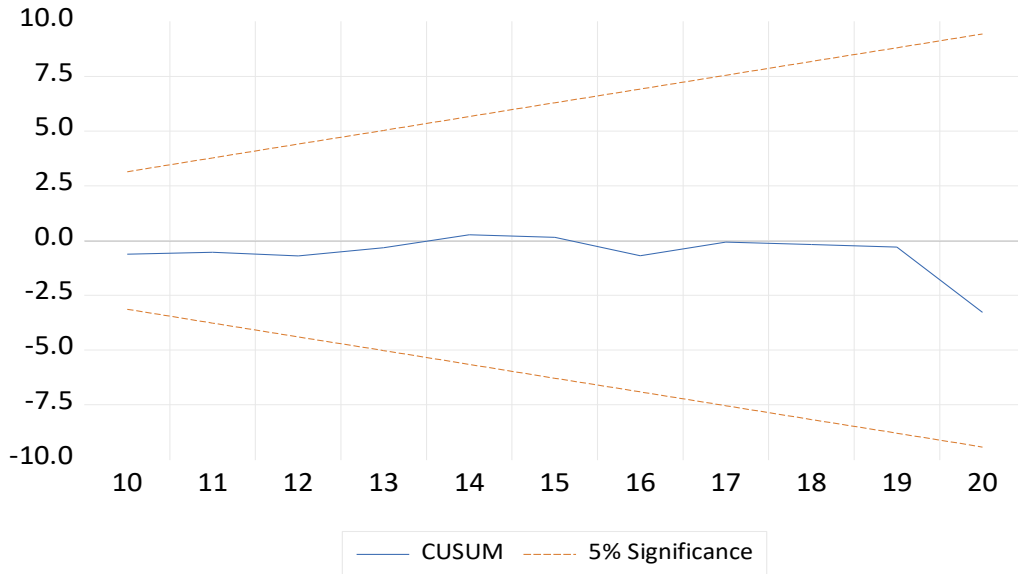
Tablo 2.22’de Harvey değişen varyans testi sonuçlarına göre %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerinde H0 hipotezi reddedilememektedir. Bu yüzden modelin hata terimlerinin sabit varyanslı olduğu sonucu tespit edilmektedir.

Tablo 2.23. Ramsey RESET Testi

H0: Model kurulum hatası yoktur.

	Value	Df	Probability
F-statistic	0.396954	(1, 10)	0.5428

Tablo 2.23’de Model kurulum hatası için yapılan Ramsey Reset test sonuçlarına göre %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerinde model kurulum hatası içermemektedir.

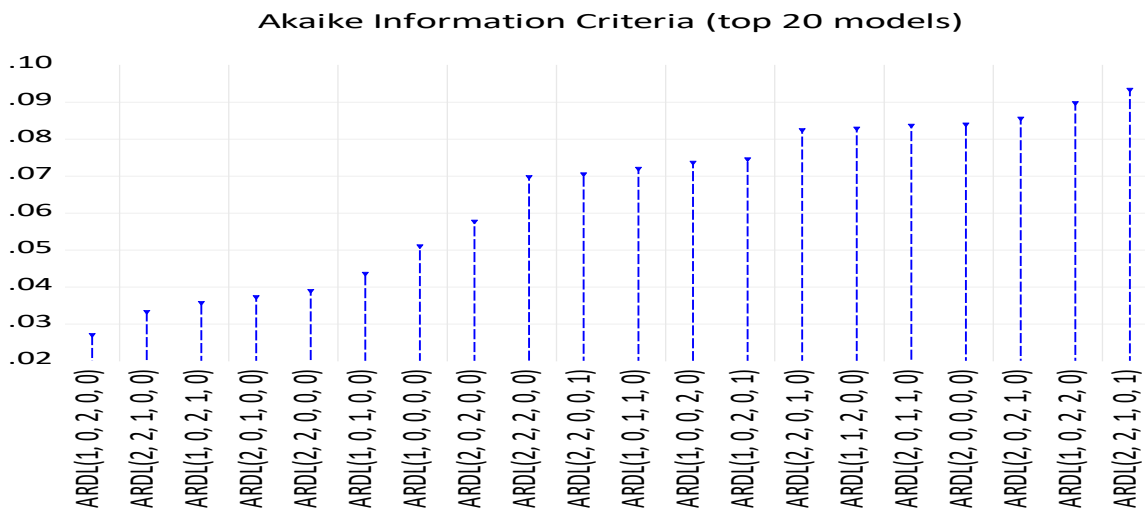

Şekil 2.12. CUSUM Testi

Yukarıdaki grafikte katsayıların tutarlı olup olmadığını gösteren CUSUM testine yer verilmiştir. Test sonucuna göre; görseli sürekli çizgi ile sembolize edilen model tahminlerinin kesikli çizgilerle belirlenen ve %5 anlamlılık düzeyinde modellerin durağanlığını sınan sınırları geçmediği başka bir deyişle katsayılarının incelenen dönemde tutarlı olduğu sonucuna varılmıştır.

4.5. Fiili Ekonomik Globalleşme Tahmin Sonucu

Çalışmada uygun gecikme sırasının seçimi için AIC (Akaike Bilgi Kriteri) dikkate alınmış ve AIC bilgi kriterine göre en uygun gecikmeli modelin (1, 0, 2, 0, 0) uygun olduğu görülmüştür.

Şekil 2.13. Akaike Bilgi Kriteri

Tablo 2.24. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş Bütünleşme Testi Sonucu)

Test İstatistiği		Anlamlılık Düzeyi	I(0)	I(1)
F-istatistik	4.858768	10%	2.45	3.52
		5%	2.86	4.01
		2.5%	3.25	4.49
		1%	3.74	5.06

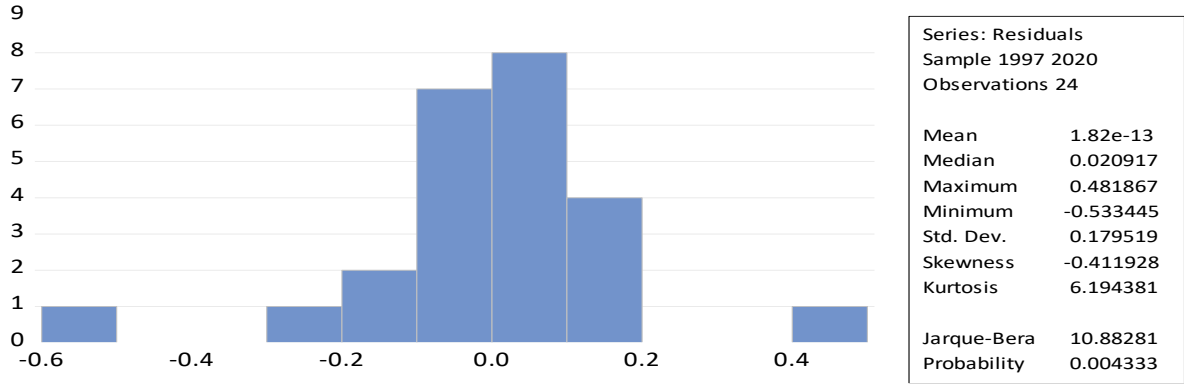
Kurulan ARDL model sonucu ortaya çıkan F istatistik değeri sınır testi incelenerek değişkenler arasında eş bütünleşme olup olmadığına belirlenecektir. F-İstatistik değeri olan (4.858768) %10, %5, %2,5 ve %1 anlamlılık düzeylerinde üst sınır değerinden büyüktür ve bu çalışmadaki değişkenlerin eş bütünleşik olduğunu göstermektedir. Bu sonuç doğrultusunda gelen turist sayısı değişkeni ile fiili ekonomik globalleşme ve diğer kontrol değişkenlerinin uzun dönemde birlikte hareket ettiğine işaret etmektedir.

Tablo 2.25. Fiili Ekonomik Globalleşme Uzun Dönem Sonuçları

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
KBDG	1.226966	0.412062	2.977626	0.0089
NÜFUS	-4.315842	4.380548	-0.985229	0.3392
EKOGLOBAL_F	2.967576	1.554489	1.909037	0.0744
ENFLASYON	0.218534	0.181008	1.207314	0.2449

Tablo 2.25’de Fiili Ekonomik Globalleşme için uzun dönem sonuçları sunulmuştur. Konu tablodan görüldüğü üzere fiili ekonomik globalleşmenin %5’te anlamlı ve pozitif değer almıştır. KBDMG değişkenine ait katsayının %10’da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısının negatif değer almış olup, ENFLASYON değişken katsayısının ise % 5’te anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre Fiili Ekonomik Globalleşme indeksinde meydana gelecek olan %1’lik artışın gelen turist sayısını %2.96 arttırdığı görülmüştür. Kişi başına düşen milli gelir %1’lik artış gösterdiğinde gelen turist sayısı % 1.22 artmaktadır. Ülke nüfusunda meydana gelecek %1’lik artış, gelen turist sayısını % 4.31 azalttığı görülmüştür. Türkiye’de enflasyonda meydana gelecek %1’lik artışın gelen turist sayısını % 0.21 arttıracaktır.

Modelde tanısal istatistik sonuçlarına göre (Breusch-Godfrey Otokorelasyon) hata terimleri arasında otokorelasyon olmadığı, değişen varyans sorunu bulunmadığı, modelde kurulum hatası (Ramsey Reset) olmadığı ve modelin (Jarque-Bera) normal dağılım gösterdiği görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre modelin güvenilirliği konusunda güçlü sonuçlar sunmaktadır.

Şekil 2.14. Jargue-Bera Testi

Jargue- Bera normallik testi incelendiğinde elde edilen 10.88281 test istatistik değerine ait p-değeri (0.004333) %1 ve %5 de H0 hipotezi kabul edilir yani hata terimlerinin normal dağılıma sahip olduğu sonucuna varılmaktadır.

Tablo 2.26. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi

H0 Hipotezi: Hata terimleri arasında Otokorelasyon yoktur.

F-statistic	2.229512	Prob. F(2,14)	0.1444
-------------	----------	---------------	--------

Yukarıdaki Breusch-Godfrey Otokorelasyon test sonuçları %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeylerinde modelin hata terimlerinin arasında otokorelasyon problemi olmadığını açıklamaktadır.

Tablo 2.27. Değişen Varyans Testi Harvey

H0: Hata terimleri sabit varyanslıdır.

F-statistic	1.996975	Prob. F(7,16)	0.1194
-------------	----------	---------------	--------

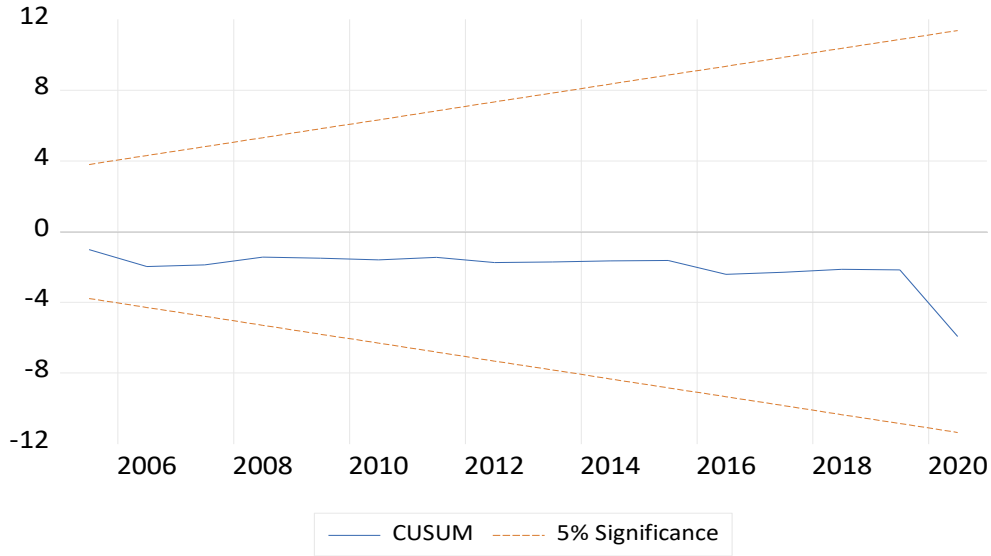
Yukarıda Tablo 2.27’de Harvey değişen varyans testi sonuçları verilmiştir. Değişen varyans testi sonucuna göre %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerinde H0 hipotezi reddedilemediği için modelin hata terimlerinin sabit varyanslı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 2.28. Ramsey RESET Testi

H0: Model kurulum hatası yoktur.

	Value	Df	Probability
F-statistic	0.622267	(1, 15)	0.4425

Model spesifikasyon hatası için yapılan Ramsey Reset test sonuçlarına göre %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerinde model kurulum hatası içermemektedir.

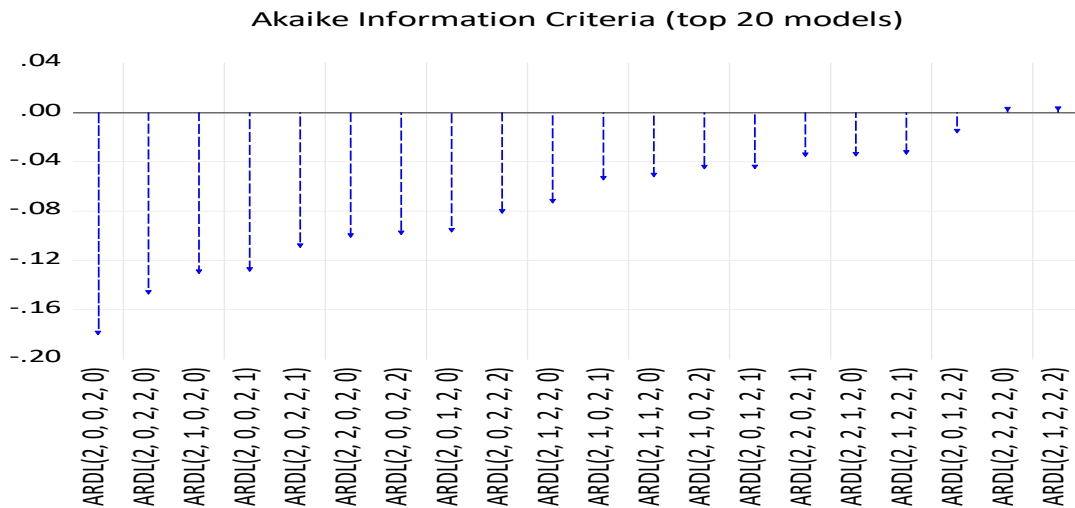

Şekil 2.15. CUSUM Testi

Kurulan ARDL modelinde yapısal kırılmanın olup olmadığını belirlemek için diğer bir ifade ile değişkenlerin katsayılarının tutarlı olup olmadıklarını belirlemek için CUSUM Testi yapılmıştır. Elde edilen sonuca göre modelin parametrelerinin stabil olduğunu yani tutarlı olduğunu göstermektedir.

4.6. Yasal Ekonomik Globalleşme Tahmin Sonucu

Çalışmada en uygun gecikmeli modelin ARDL (2, 0, 0, 2, 0) olduğu görülmüştür.

Şekil 2.16. Akaike Bilgi Kriteri

Tablo 2.29. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş bütünleşme Testi Sonucu)

Test İstatistiği		Anlamlılık Düzeyi.	I(0)	I(1)
F-istatistik	7.470294	10%	2.45	3.52
		5%	2.86	4.01
		2.5%	3.25	4.49
		1%	3.74	5.06

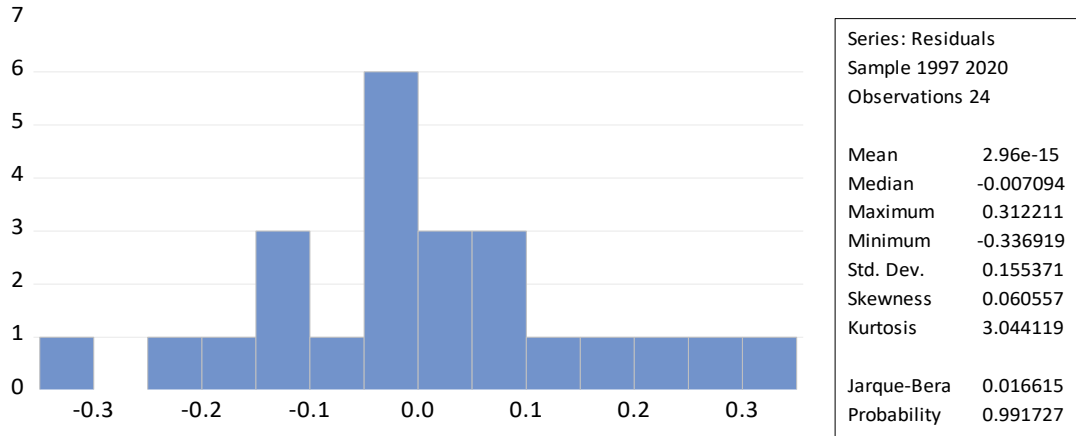
Tablo 2.29’da modelin sınır test sonuçları gösterilmektedir. Sınır test sonuçları ARDL modelinde değişkenler arasında uzun dönem ilişkinin olup olmadığını analiz etmek amacıyla kullanılır. 7.470294 olarak hesaplanan F-İstatistik değeri kritik değerler ile karşılaştırıldığında %1, %2.5, %5 ve %10 anlam seviyelerinde üst sınır değerinin üstünde olduğu için reddedilmektedir. Bu sonuca göre değişkenler arasında eş-bütünleşme ilişkisi bulunmaktadır. Bu sonuç bize değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişkinin var olduğunu gösterir.

Tablo 2.30. Yasal Ekonomik Globalleşme Uzun Dönem Sonuçları

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
KBDG	0.801341	0.123644	6.481054	0.0000
NÜFUS	2.061286	0.847320	2.432713	0.0280
EKOGLOBAL_Y	1.740116	0.719801	2.417496	0.0288
ENFLASYON	0.028680	0.070051	0.409407	0.6880

Tablo 2.30’a göre değişkenlerin uzun dönem katsayıları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, yasal ekonomik GLOBAL katsayısının pozitif işaret aldığı ve % 5’te anlamlı olduğu açıklanmaktadır. Diğer değişkenleri incelediğimiz zaman, KBDMG değişkenine ait katsayının %10’da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısının pozitif işaret aldığı ve %1’de anlamlı olduğu, ENFLASYON değişkenine ait katsayının pozitif ve % 5’te anlamlı olduğu görülmektedir. Yasal ekonomik Globalleşme indeksinde meydana gelecek olan yüzde bir birimlik artışın gelen turist sayısını yüzde 1.74 arttırdığı tespit edilmiştir. Kişi başına düşen milli gelir yüzde bir birimlik artış gösterdiğinde gelen turist sayısı yüzde 0.80 arttırmaktadır. Ülke nüfusunda meydana gelecek yüzde bir birimlik artış, gelen turist sayısını yüzde 2.06 arttırmaktadır. Türkiye’de enflasyonda meydana gelecek yüzde bir birimlik artışın gelen turist sayısını yüzde 0.02 arttıracığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıda yapılan normallik testi sonucuna göre Jarque-Bera= , p-değeri = 0.991727 > %10 anlamlılık düzeyinden büyük çıktığı için modelin normal dağılıma sahip olduğu ifade edilir.

Şekil 2.17. Jargue-Bera Testi

Tablo 2.31. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi

H0 Hipotezi: Hata terimleri arasında Otokorelasyon yoktur.

F-statistic	5.362814	Prob. F(2,13)	0.0200
-------------	----------	---------------	--------

Yukarıdaki Breusch-Godfrey Otokorelasyon test sonuçlarına göre F istatistik 5.362814, Prob 0.0200 %1 anlamlılık düzeylerinde modelin hata terimlerinin arasında otokorelasyon sorunu olmadığını göstermektedir

Tablo 2.32. Değişen Varyans Testi Harvey

H0: Hata terimleri sabit varyanslıdır.

F-statistic	0.999547	Prob. F(8,15)	0.4749
-------------	----------	---------------	--------

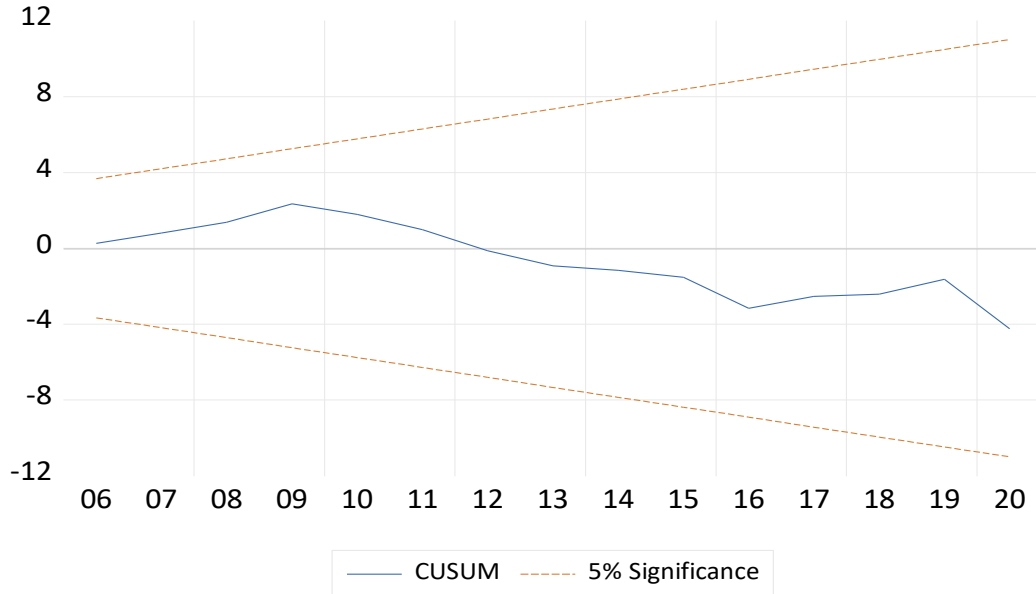
Tablo 2.32’de Harvey değişen varyans testi sonuçlarına göre %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerinde H0 hipotezi reddedilemediğinden dolayı modelin hata terimlerinin sabit varyanslı olduğu sonucuna götürmektedir. (F istatistik değeri 0.999547 prob 0.4749)

Tablo 2.33. Ramsey RESET Testi

H0: Model kurulum hatası yoktur.

	Value	Df	Probability
F-statistic	1.271802	(1, 14)	0.2784

Ramsey Reset test sonuçlarına göre %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerinde model kurulum hatası içermemektedir.

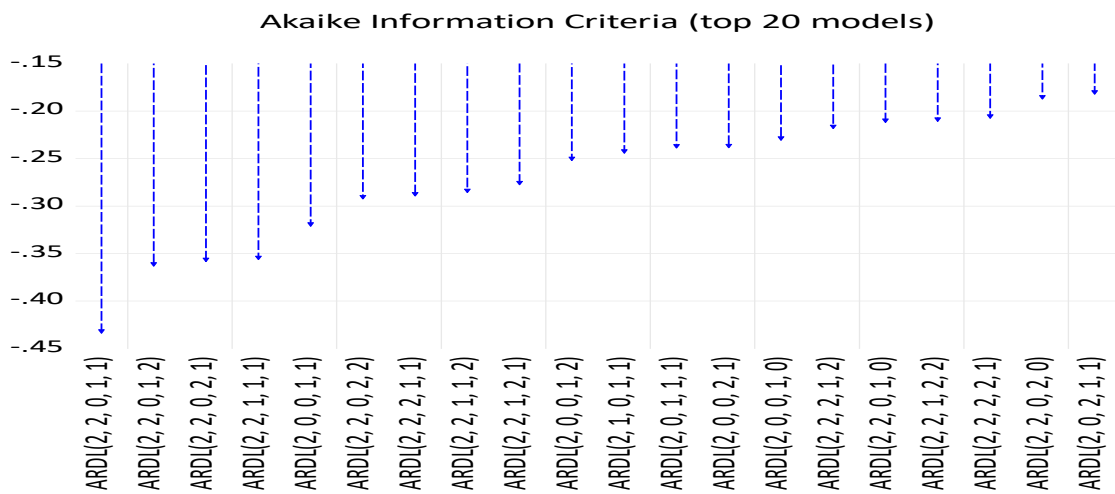

Şekil 2.18. CUSUM Testi

Tahmin edilen ARDL modelinin tutarlılığını araştırmak için CUSUM grafiğinden yararlanılmıştır. CUSUM istatistiği %5 anlamlılık düzeyinde kritik sınırlar içerisinde yer alması ARDL modelindeki katsayılarının istikrarlı olduğunu göstermektedir.

4.7. Politik Globalleşme Tahmin Sonucu

162 modelin içinde AIC bilgi kriteri kullanılarak en uygun gecikme modelin (2, 2, 0, 1, 1) olduğu belirlenmiştir.

Şekil 2.19. Akaike Bilgi Kriteri

Tablo 2.34. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş bütünleşme Testi Sonucu)

Test İstatistiği		Anlamlılık Düzeyi. I(0)		I(1)
F-İstatistik	10.61285	10%	2.45	3.52
		5%	2.86	4.01
		2.5%	3.25	4.49
		1%	3.74	5.06

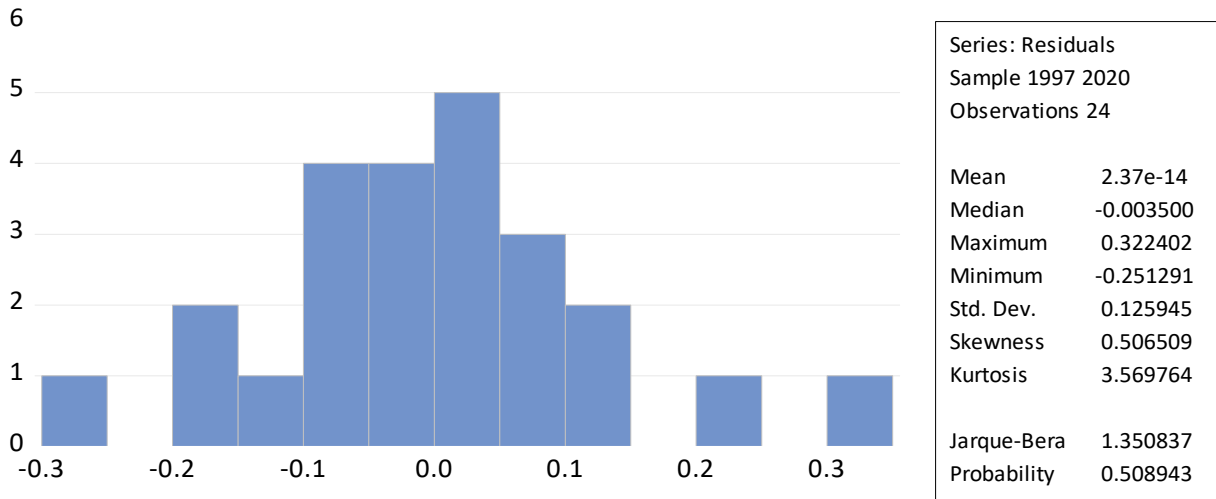
Değişkenler arasında uzun dönemde bir eş bütünleşme ilişkisinin varlığını ortaya koyan sınır testi sonuçlarına göre F istatistik değerinin (10.61285) olduğunun ve üst sınır değerlerinin üzerinde olduğu görülmektedir. Bu sonuç politik globalleşme ve diğer kontrol değişkenler arasında uzun dönemli ilişkilerin varlığı anlamına gelmektedir.

Tablo 2.35. Politik Globalleşme Uzun Dönem Sonucu

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
KBDG	0.661695	0.073018	9.062126	0.0000
NÜFUS	2.110770	0.535412	3.942327	0.0017
POLGLOBAL	8.616100	2.525477	3.411673	0.0046
ENFLASYON	-0.221225	0.055555	-3.982090	0.0016

Tablo 2.35’de uzun dönem sonuçlarına göre Politik Global katsayısının pozitif işaret aldığı ve % 5’te anlamlı olduğu, KBDG değişkenine ait katsayının %10’da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısının pozitif işaret aldığı ve %1’de anlamlı olduğu, ENFLASYON değişkenine ait katsayının negatif ve % 5’te anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Politik Globalleşme indeksinde meydana gelecek olan %1’lik artışın gelen turist sayısını %8.61 arttırdığı görülmüştür. Kişi başına düşen milli gelir %1’lik artış gösterdiğinde gelen turist sayısı % 0.66 artmıştır. Ülke nüfusünde meydana gelecek %1’lik artış, gelen turist sayısını % 2.11 arttırdığı görülmüştür. Türkiye’de enflasyonda meydana gelecek %1’lik artışın gelen turist sayısını %0.22 azaltacaktır.

Modellerde hata terimleri normal dağılmıştır (p değeri 0.508943) (Jarquee-Bera), otokorelasyon sorunu yoktur (Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test), değişen varyans sorunu yoktur (Heteroskedasticity Test: Breusch-Pagan-Godfrey) ve regresyonda model kurma hatası (Ramsey RESET Test) yoktur.

Şekil 2.20. Jargue-Bera Testi

Tablo 2.36. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi

H0 Hipotezi: Hata terimleri arasında Otokorelasyon yoktur.

F-statistic	2.373437	Prob. F(2,11)	0.1390
-------------	----------	---------------	--------

Breusch-Godfrey Otokorelasyon test sonuçları %1, %5 ve % 10 anlamlılık düzeylerinde modelin hata terimlerinin arasında otokorelasyon sorunu olmadığını göstermektedir.

Tablo 2.37. Değişen Varyans Testi Harvey

H0: Hata terimleri sabit varyanslıdır.

F-statistic	4.141277	Prob. F(10,13)	0.0096
-------------	----------	----------------	--------

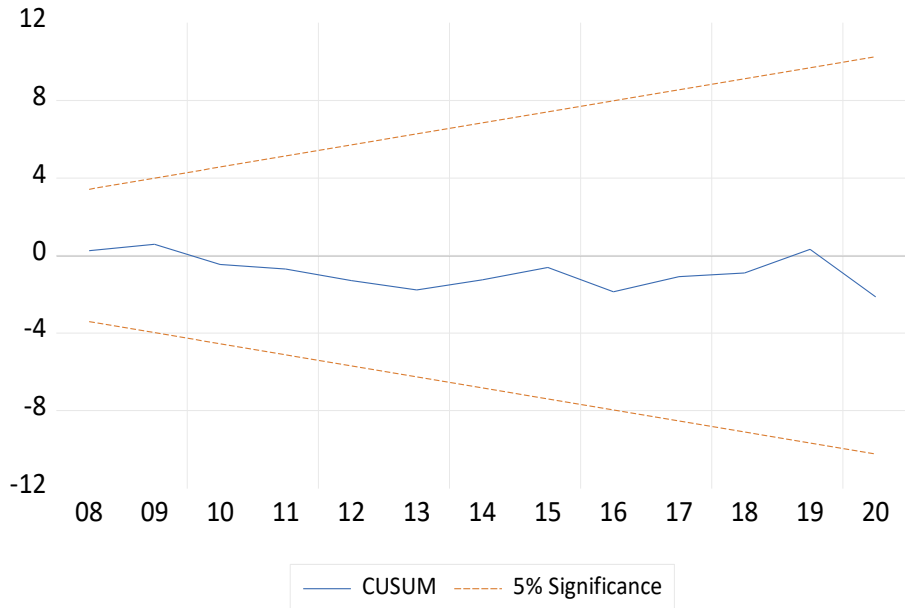
Yukarıdaki Harvey değişen varyans testi sonuçlarına göre modelin hata terimlerinin değişen varyans sorunu olduğu sonucuna götürmektedir.

Tablo 2.38. Ramsey RESET Test

Ho. Model kurulum hatası yoktur.

	Value	Df	Probability
F-statistic	0.053096	(1, 12)	0.8216

Model spesifikasyon hatası için yapılan Ramsey Reset test sonuçlarına göre %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerinde model kurulum hatası içermemektedir.

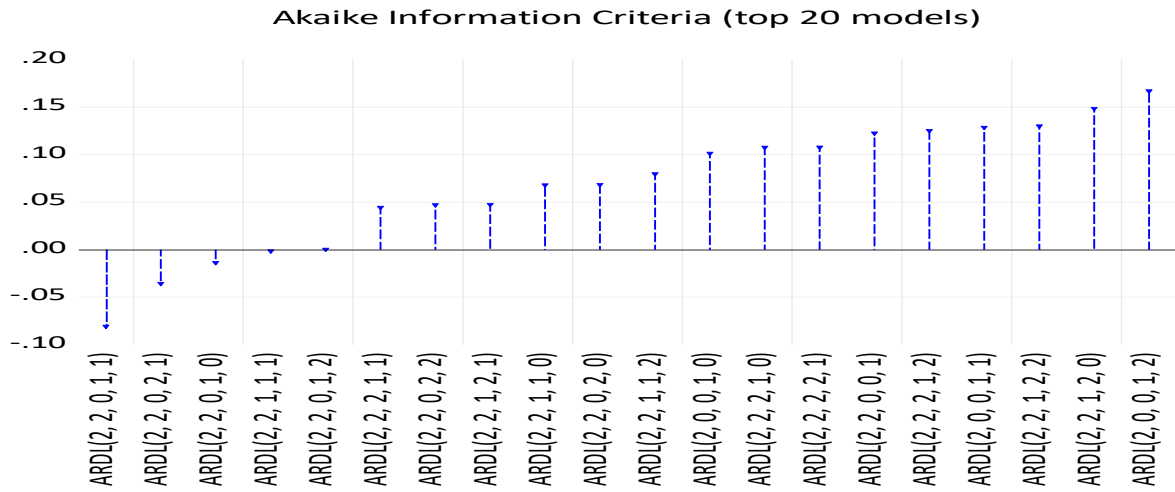

Şekil 2.21. CUSUM Testi

ARDL modeli belirlendikten sonra, modelin katsayıların kararlılığını incelemek için kümülatif toplam testleri olan CUSUM (Kümülatif toplam) Testi uygulanmıştır. Test sonucunda araştırma döneminde modelde tahmin edilen katsayılar %5 anlamlılık düzeyinde kritik sınırlar içinde (iki çizgi arasında) kalarak tutarlı olduğunu göstermektedir.

4.8. Fiili Politik Globalleşme Tahmin Sonucu

162 model içinde en uygun gecikmeli modelin ARDL(2, 2, 0, 1, 1) modeli seçilmiştir.

Şekil 2.22. ARDL Modeli

Tablo 2.39. ARDL Sınır Testi Sonucu (Eş bütünleşme Testi Sonucu)

Test İstatistiği		Anlamlılık Düzeyi. I(0)		I(1)
F-istatistik	6.750827	10%	2.45	3.52
		5%	2.86	4.01
		2.5%	3.25	4.49
		1%	3.74	5.06

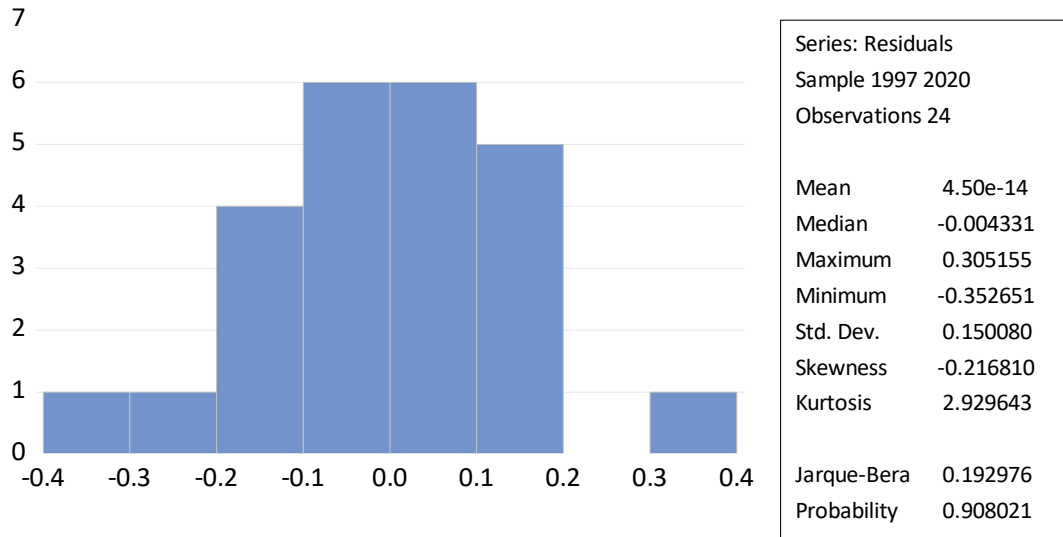
Yukarıdaki tabloda değişkenler arasında bir eş bütünleşme ilişkisi olup olmadığını belirlemek için ARDL (Autoregressive Distribution Lag) modeli ile araştırılmıştır. Test sonucuna göre F-İstatistik değeri olan 6.750827 tüm anlamlılık düzeylerinde üst sınır (I(1)) kritik değerlerinden büyük olduğu için gelen turist sayısı ile fiili politik globalleşme ve diğer kontrol değişkenleri arasında eş bütünleşme ilişkisi olduğunu göstermektedir. Yani değişkenler uzun dönemde birlikte hareket etmektedir.

Tablo 2.40. Fiili Politik Globalleşme Uzun Dönem Sonuçları

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
KBDG	0.698907	0.090799	7.697298	0.0000
NÜFUS	2.411648	0.637658	3.782039	0.0023
POLGLOBAL_F	3.634973	1.607907	2.260686	0.0416
ENFLASYON	-0.111480	0.061474	-1.813450	0.0929

Yukarıdaki Tablo 2.40'da fiili politik globalleşme için uzun dönem sonuçları verilmiştir. Fiili politik globalleşme, KBDG, NÜFUS ve ENFLASYON değişkenlerinin katsayıları sırasıyla 3.634973, 0.698907, 2.411648 ve -0.111480'dir. Bu sonuçlara göre Fiili Politik Global katsayısının %5'te anlamlı olduğu, KBDG değişkenine ait katsayısının %10'da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısının %1'de anlamlı olduğu, ENFLASYON değişkenine ait katsayısının negatif ve %5'te anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Fiili Politik Globalleşme indeksinde meydana gelecek olan yüzde bir birimlik artışın gelen turist sayısını yüzde 3,63 arttırdığı tespit edilmiştir. Kişi başına düşen milli gelir yüzde bir birimlik artış gösterdiğinde gelen turist sayısı yüzde 0,69 arttırmaktadır. Ülke nüfusunda meydana gelecek yüzde bir birimlik artış, gelen turist sayısını yüzde 2,41 arttırmaktadır. Türkiye'de enflasyonda meydana gelecek yüzde bir birimlik artışın gelen turist sayısını yüzde 0,11 azaltacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıdaki Şekil 2.23'de görüldüğü gibi test istatistiğine ilişkin olasılık değeri (0.908021) %10'dan büyüktür. Hata terimlerinin normal dağılıma uygunluk gösterdiği temel hipotezi reddedilememiş ve kurulan model için normal dağılım varsayımının da geçerli olduğuna karar verilmiştir.

Şekil 2.23. Jargue-Bera Testi

Tablo 2.41. Breusch-Godfrey Otokorelasyon Testi

H0 Hipotezi: Hata terimleri arasında Otokorelasyon yoktur.

F-statistic	0.783965	Prob. F(2,11)	0.4805
-------------	----------	---------------	--------

Tablo 2.41’de olasılık değerinin %10 anlamlılık düzeyinden büyüktür. Hata terimleri arasında otokorelasyon bulunmadığını öne süren temel hipotez reddedilememiştir. Bu bağlamda modelde otokorelasyon probleminin bulunmadığına karar verilmiştir.

Tablo 2.42. Değişen Varyans Testi Harvey

H0: Hata terimleri sabit varyanslıdır.

F-statistic	1.873635	Prob. F(10,13)	0.1435
-------------	----------	----------------	--------

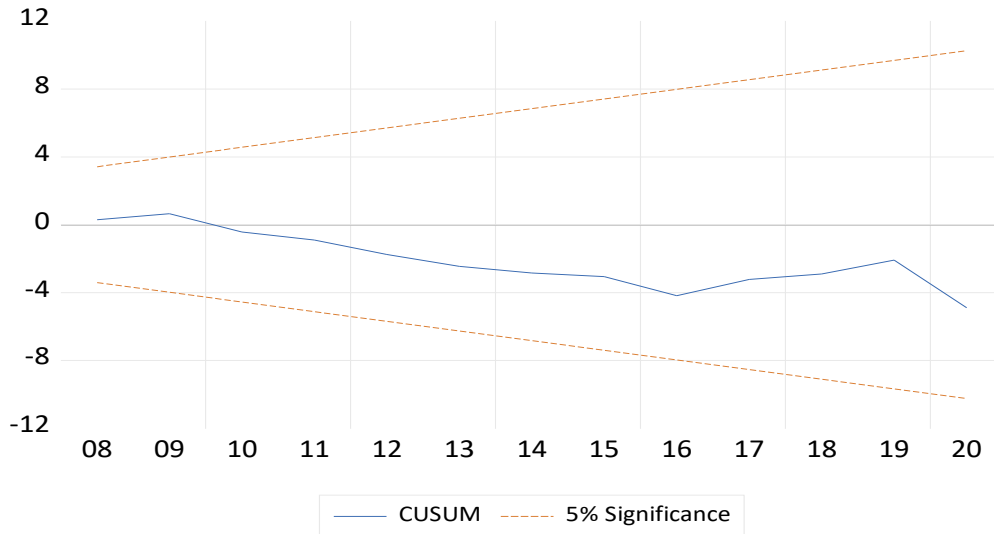
Yukarıdaki Harvey değişen varyans testi sonuçlarına göre %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerinde H0 hipotezi reddedilemediğinden dolayı bizi modelin hata terimlerinin sabit varyanslı olduğu sonucuna götürmektedir.

Tablo 2.43. Ramsey RESET Testi

H0: Model kurulum hatası yoktur.

	Value	Df	Probability
F-statistic	0.044200	(1, 12)	0.8370

Reset test sonuçlarına göre %1, %5, %10 anlamlılık düzeylerinde model kurulum hatası olmadığını iddia eden H0 hipotezi reddedilememektedir. Yani oluşturulan model, model kurulum hatası içermemektedir.

Şekil 2.24. CUSUM Testi

Modelde tahmin edilen tüm parametrelerin istikrarlı olup olmadığı araştırmak için CUSUM Testi uygulanmıştır. Kesikli çizgiler %5 güven düzeyini göstermektedir. Mavi çizgi ise parametre tahminlerini ifade etmektedir. Mavi çizginin kesikli çizgilerle belirtilen sınırların içinde kalması, istikrar koşulunun sağlandığını göstermektedir.

5. Sonuç

Çalışmada genel globalleşme (GLOBAL), ekonomik globalleşme (EKOGLOBAL), ticari globalleşme (TİCGLOBAL), finansal globalleşme (FİNGLOBAL), sosyal globalleşme (SOSGLOBAL), kişilerarası globalleşme (KİŞİGLOBAL), bilgisel globalleşme (BİLGLOBAL), kültürel globalleşme (KÜLGLOBAL) ve politik globalleşme (POLGLOBAL) ile gelen turist sayısı (GELEN TURİST) arasındaki uzun dönem ilişkisi ARDL metodu yardımıyla 1995-2021 yılları için Türkiye örneklemini kullanarak analiz edilmiştir. Yapılan ampirik analizler sonrasında (GLOBAL), (EKOGLOBAL), (POLGLOBAL) globalleşme türleri için istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edildiği için bu globalleşme türleri raporlanmıştır. Yine (GLOBAL), (EKOGLOBAL), (POLGLOBAL) değişkenlerinin her biri için fiili ve yasal globalleşme türleri analiz edilmiş ve yasal politik globalleşme (POLGLOBAL_Y) dışında tüm fiili ve yasal globalleşme türleri için istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır.

Çalışmada kullanılan temel değişkenler; kişi başı reel GSYİH (RKBGSYİH), NÜFUS ve ENFLASYON'dur. Modellerde kullandığımız kontrol değişkenlerine ait katsayılara ilişkin literatürdeki işaret beklentileri; RKBGSYİH için pozitif, NÜFUS pozitif ve ENFLASYON negatif şeklindedir. Sonuçlar, kontrollerin önceki çalışmalara benzer olduğunu göstermektedir. GSYH'nin seyahat harcamaları üzerinde pozitif etkisi vardır; bu da bir ülkede daha yüksek gelirin seyahat talebini artırdığını gösterir. Döviz kurunun etkisi negatif olup, yerel para birimindeki değer kaybının seyahat harcamalarını azalttığını göstermektedir. Bu bulgu, insanların döviz kurlarındaki değer dalgalanmalarına karşı duyarlı olduklarını; dolayısıyla seyahat planları döviz kurunun değerinden önemli ölçüde etkilenebilir. Nüfusun fazla olması ülkelerinin pazar büyüklüğünü arttırdığı gibi uluslararası seyahate olan talebi artırır. Dolayısı ile insanlar iş, eğitim, göç veya tatil amaçlı çok fazla seyahat ederler. Artan turist sayısı ile birlikte konaklama, yeme içme, ulaşım gibi pek çok sektörde ekonomik büyümeyi teşvik eder. Dolayısı ile turizmi olumlu etkilemektedir.

Genel globalleşme uzun dönem sonuçlarına göre GLOBAL katsayısının pozitif işaret aldığı ve %5'te anlamlı olduğu, KBDMG değişkenine ait katsayının %10'da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısının pozitif işaret aldığı ve %1'de anlamlı olduğu, ENFLASYON değişkenine ait katsayının negatif ve %5'te anlamlı olduğu görülmektedir. Genel Globalleşme indeksinde meydana gelecek olan %1'lik artışın gelen turist sayısını %4.45 arttırdığı tespit edilmiştir. Kişi başına düşen milli gelir %1'lik artış gösterdiğinde gelen turist sayısı %0.30 arttırmaktadır. Ülke nüfusunda meydana gelecek %1'lik artış, gelen turist sayısını %2.74 arttırmaktadır. Türkiye'de enflasyonda meydana gelecek %1'lik artışın gelen turist sayısını %0.18 azaltacağı sonucuna ulaşılmıştır

Fiili genel globalleşme söz konusu model aracılığıyla uzun dönem katsayılarının anlamlı olup olmadığı test edilmiştir. Uzun dönem katsayı tahminleri incelendiği zaman (GLOBAL_F) Fiili Genel Globalleşme katsayısı pozitif değer almıştır ve %5'te anlamlı olduğu görülmektedir. Değişkenlere ait kat sayıların işaretleri değerlendirildiğinde KBDG değişkenine ait kat sayının pozitif ve %10'da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısı pozitif değer aldığı ve %1 de anlamlı, ENFLASYON değişkenine ait katsayının negatif ve %5'te anlamlı olduğu görülmektedir. Fiili genel globalleşme indeksinde meydana gelecek olan %1'lik artışın gelen turist sayısını %2,85 arttırdığı ifade edilmektedir. Kişi başına düşen gelir %1'lik artışta gelen turist sayısını %0.44 arttırdığı tespit edilmektedir. Ülke nüfusunda meydana gelecek olan %1'lik artış ise gelen turist sayısını %1,90 arttırmaktadır. Enflasyonda ortaya çıkacak %1'lik artışın gelen turist sayısını %0.12 azaltacağı sonucuna ulaşılmaktadır

Yasal genel globalleşme uzun dönem ARDL sonuçlarına göre; Yasal Genel Globalleşme (GLOBAL_Y) katsayısı pozitif değer almıştır ve %5'te anlamlı olduğu görülmektedir. Diğer değişkenleri incelediğimiz zaman KBDG değişkenine ait kat sayısının %10'da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısı pozitif değer aldığı ve %1 de anlamlı, ENFLASYON değişkenine ait katsayısının ise negatif değer aldığı görülmektedir. Yasal genel globalleşme indeksinde meydana gelecek olan %1'lik artışın gelen turist sayısını %3.32 arttırdığı belirtilmektedir. Kişi başına düşen gelir %1'lik artış olduğunda gelen turist sayısını %0,63 arttırdığı tespit edilmektedir. Ülke nüfusunda meydana gelecek olan %1'lik artış ise gelen turist sayısını %1,92 arttıracığı tespit edilmiştir. Türkiye'de enflasyonda meydana gelecek %1'lik artışın gelen turist sayısını %0.07 azaltacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Ekonomik globalleşme için uzun dönem sonuçlarına yer verilmiştir. Uzun dönem sonuçlarına göre (EKOGLOBAL) Ekonomik Global katsayısının pozitif işaret aldığı ve % 5'te anlamlı olduğu, KBDG değişkenine ait katsayısının %10'da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısının pozitif olduğu ve %1'de anlamlı olduğu, ENFLASYON değişkenine ait katsayısının negatif değer aldığı görülmektedir. Ekonomik Globalleşme indeksinde meydana gelecek olan bir birimlik yüzde artışın gelen turist sayısını yüzde 2,96 birimlik artışa neden olmuştur. Kişi başına düşen gelir bir birimlik yüzde artış gösterdiğinde gelen turist sayısını yüzde 0,58 birim arttırmaktadır. Ülke nüfusunda meydana gelecek bir birimlik yüzde artış, gelen turist sayısını yüzde 2,91 arttırmaktadır. Türkiye'de enflasyonda meydana gelecek bir birimlik yüzde artışın gelen turist sayısını yüzde 0,10 birim azaltacağı sonucuna ulaşılmıştır

Fiili Ekonomik Globalleşme için uzun dönem sonuçları sunulmuştur. Fiili ekonomik globalleşme %5'te anlamlı ve pozitif değer almıştır. KBDMG değişkenine ait katsayısının %10'da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısının negatif değer almış olup, ENFLASYON değişken katsayısının ise % 5'te anlamlı bir etkiye sahip olduğu gözükmektedir. Bu sonuçlara göre Fiili Ekonomik Globalleşme indeksinde meydana gelecek olan %1'lik artışın gelen turist sayısını %2,96 arttırdığı görülmüştür. Kişi başına düşen milli gelir %1'lik artış gösterdiğinde gelen turist sayısı %1.22 artmaktadır. Ülke nüfusunda meydana gelecek %1'lik artış, gelen turist sayısını %4.31 azalttığı görülmüştür. Türkiye'de enflasyonda meydana gelecek %1'lik artışın gelen turist sayısını %0.21 arttıracaktır

Yasal ekonomik globalleşme değişkenlerin uzun dönem katsayıları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, yasal ekonomik GLOBAL katsayısının pozitif işaret aldığı ve % 5'te anlamlı olduğu açıklanmaktadır. Diğer değişkenleri incelediğimiz zaman, KBDMG değişkenine ait katsayısının %10'da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısının pozitif işaret aldığı ve

%1’de anlamlı olduğu, ENFLASYON değişkenine ait katsayının pozitif ve % 5’te anlamlı olduğu görülmektedir. Yasal ekonomik Globalleşme indeksinde meydana gelecek olan yüzde bir birimlik artışın gelen turist sayısını yüzde 1,74 arttırdığı tespit edilmiştir. Kişi başına düşen milli gelir yüzde bir birimlik artış gösterdiğinde gelen turist sayısı yüzde 0,80 arttırmaktadır. lke nüfusunda meydana gelecek yüzde bir birimlik artış, gelen turist sayısını yüzde 2,06 arttırmaktadır. Türkiye’de enflasyonda meydana gelecek yüzde bir birimlik artışın gelen turist sayısını yüzde 0,02 arttıracadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Politik Global katsayısının pozitif işaret aldığı ve % 5’te anlamlı olduğu, KBDG değişkenine ait katsayının %10’da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısının pozitif işaret aldığı ve %1’de anlamlı olduğu, ENFLASYON değişkenine ait katsayının negatif ve % 5’te anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Politik Globalleşme indeksinde meydana gelecek olan %1’lik artışın gelen turist sayısını %8,61 arttırdığı görülmüştür. Kişi başına düşen milli gelir %1’lik artış gösterdiğinde gelen turist sayısı %0,66 artmıştır. lke nüfusunda meydana gelecek %1’lik artış, gelen turist sayısını %2.11 arttığı görülmüştür. Türkiye’de enflasyonda meydana gelecek %1’lik artışın gelen turist sayısını %0.22 azaltacaktır.

Fiili politik globalleşme için uzun dönem sonuçları verilmiştir. Fiili politik globalleşme, KBDG, NÜFUS ve ENFLASYON değişkenlerinin katsayıları sırasıyla 3.634973,0.698907, 2.411648 ve -0.111480’dir. Bu sonuçlara göre Fiili Politik Global katsayısının %5’te anlamlı olduğu, KBDMG değişkenine ait katsayının %10’da anlamlı olduğu, NÜFUS katsayısının %1’de anlamlı olduğu, ENFLASYON değişkenine ait katsayının negatif ve %5’te anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Fiili Politik Globalleşme indeksinde meydana gelecek olan yüzde bir birimlik artışın gelen turist sayısını yüzde 3,63 arttırdığı tespit edilmiştir. Kişi başına düşen milli gelir yüzde bir birimlik artış gösterdiğinde gelen turist sayısı yüzde 0,69 arttırmaktadır. lke nüfusunda meydana gelecek yüzde bir birimlik artış, gelen turist sayısını yüzde 2,41 arttırmaktadır. Türkiye’de enflasyonda meydana gelecek yüzde bir birimlik artışın gelen turist sayısını yüzde 0,11 azaltacadığı sonucuna ulaşılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GLOBALLEŞME İLE İSTİHDAM VE İŞSİZLİK ARASINDAKİ İLİŞKİ

1. Giriş

Globalleşme (küreselleşme), dünya genelindeki sosyo-ekonomik bütünleşme süreci olup, uluslararası ekonomide en çok tartışılan konuların başında gelmektedir. (Doğan, 2016: 620). Bir diğer ifade ile globalleşme, ekonomik faaliyetlerin dünya çapında yeniden yapılandırılması ve bütünleşmesi sürecini ifade eden bir kavramdır. (Tutar, 2000: 18). Globalleşme, yalnızca bir boyutla açıklanamayacak kadar karmaşık bir olgu olup, sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel ve düşünsel birçok boyutu içinde barındırmaktadır. Bu çok boyutlu yapısı, globalleşmeyi yalnızca bir alanda yaşanan değişim olarak değil, tüm toplumları ve bireyleri etkileyen geniş kapsamlı bir süreç olarak değerlendirmeyi gerektirir. Globalleşme süreci ile birlikte hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler hızla karşılıklı etkileşim ve bağımlılık ilişkileri içerisine girmiştir. Bu sürecin dikkat çeken yönlerinden biri toplumların sermaye, iş gücü ve hizmet hareketliliğine zamanla uyum sağlamasıdır. Aynı zamanda işgücü arzı, istihdam koşulları ve çalışma hayatı da bu küresel dönüşümden etkilenmektedir. (Koray, 1997:7).

Literatürde küreselleşmeyi ölçmek için genellikle doğrudan yabancı yatırımlar ve ticaret açıklığı gibi göstergeler kullanılmaktadır. Ancak bu göstergeler tüm makroekonomik etkileri ortaya koymakta yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle küreselleşmenin etkilerini daha kapsamlı bir şekilde analiz edilebilmesi için Dreher (2006) tarafından oluşturulan KOF Küreselleşme endeksi kullanılmaktadır. Bu endeks küreselleşmeyi, ekonomik, siyasi ve sosyal boyutlarıyla ele almakta ve bu üç kategorinin toplamı ile genel küreselleşme düzeyi belirlenmektedir (Altın vd. 2018: s. 1764).

Günümüzde globalleşmenin istihdam üzerindeki etkisi, ekonomi politiğin temel konularından biri olarak öne çıkmaktadır. Gelişmiş ülkelerde çalışanlar için globalleşme çoğu zaman olumsuz bir etken olarak görülürken, gelişmekte olan ülkelerde artan istihdam oranları yoksulluğun azaltılmasına katkı sağlamaktadır (Doğan, 2016: s. 623). Ayrıca globalleşmenin işgücü piyasaları üzerindeki etkileri yeni istihdam alanlarının oluşmasına zemin hazırlayabilir (Jenkins, 2006: s.116). Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, globalleşme ile istihdam arasındaki ilişki gün geçtikçe daha fazla önem kazanmakta olup, bu ilişkiyi analiz etmek oldukça karmaşık hale gelmektedir. Bu karmaşıklığın sebebi, globalleşmenin çok boyutlu bir olgu olması ve her bir boyutunun farklı ülkelerde, farklı zamanlarda ve sektörlerde çeşitli etkiler gösterebilmesidir.

(Doğan, 2016: 623). Bu çerçevede, globalleşmenin emeği etkilediği pek çok yol bulunmaktadır. Bunların en başında artan dış ticaret hacmi, doğrudan yabancı yatırımlar ve uluslararası teknoloji transferi gelmektedir. Ekonomik globalleşme, ülkelerin üretim yapılarında dönüşüm yaratmakta olup, artan ticari ve finansal faaliyetler kapsamında yeniden yapılanmaya yol açmaktadır. Aynı zamanda ülkeler arasındaki karşılıklı bağımlılık ilişkileri de artmaktadır. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler, küresel rekabetin etkileriyle karşı karşıya kalmaktadır; ancak bir ülkenin rekabet gücünün doğası, o ülkenin küresel ekonomik değişimlere uyum sağlama yeteneğine bağlı olarak farklılık göstermektedir. Örneğin, Fosu (2003) ve Obadan (2003), düşük gelirli gelişmekte olan ülkelerin küresel pazardan etkin bir şekilde yararlanma kapasitesinin sınırlı olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum, istihdam yaratma, işçi ücretleri ve iş gücü yeniden yapılanması gibi konularda çeşitli tartışmalara neden olmuştur. (Ogunrinola ve Osabuohien, 2010: 582)

Globalleşme, ekonomik açıdan özellikle 1980'li yıllardan itibaren önemli bir ivme kazanmıştır. Bu dönemin ardından, küresel ölçekte faaliyet gösteren endüstriyel işletmeler; hızla değişen pazar dinamikleri, üretim teknolojilerindeki dönüşümler ve giderek daha karmaşık hale gelen rekabet koşullarından önemli ölçüde etkilenmeye başlamıştır. Özellikle pazarların doygunluk seviyesine ulaşması, tüketici tercihlerini daha seçici hale getirmiş ve bu durum ürün çeşitliliğinde artışa yol açmıştır. Buna ek olarak, rekabetin yoğunlaşması ve teknolojik ilerlemeler, ürünlerin yaşam döngülerini önemli ölçüde kısaltmıştır (Sarı vd., 2019: 243).

Globalleşmenin işsizlik üzerindeki etkileri genellikle belirsizdir. Bir diğer deyişle, ülkelerin ekonomik yapılarına, sektörlerine ve iş gücü piyasalarının özelliklerine bağlı olarak farklılık göstermektedir. Bununla birlikte, globalleşme ile işsizlik arasındaki ilişkiyi açıklayan teorik arka plan, geleneksel dış ticaret teorileri arasında yer alan Ricardo'nun Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi ile Heckscher-Ohlin olarak da bilinen Faktör Donatımı Teorisi gibi iktisadi yaklaşımlara dayanmaktadır. Ricardo'nun teorisine göre, serbest dış ticaret işsizlik oranlarını azaltmaktadır (Dutt vd. 2009: 33). Gelişmiş ülkelerde globalleşme, bazı sektörlerde iş kayıplarına yol açarken, aynı zamanda yeni iş olanakları yaratmakta ve daha yüksek verimlilik ile ekonomik büyümeyi teşvik edebilmektedir. Özellikle, dış ticaretin serbestleşmesi, iş gücünün daha düşük ücretli ve daha az nitelikli işlere kaymasına neden olabilir. Diğer yandan, gelişmekte olan ülkelerde küreselleşme daha fazla istihdam yaratma potansiyeline sahipken, bu istihdam genellikle düşük ücretli ve güvencesiz işlerde artış göstermektedir. Bu durum, globalleşmenin hem istihdam yaratma hem de işsizlik sorunlarını derinleştirme potansiyeline

sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca, teknolojik gelişmeler ve uluslararası rekabet, bazı geleneksel sektörlerde iş kayıplarına yol açabilir ve iş gücünün yeniden yapılandırılmasına neden olabilir. Sonuç olarak, küreselleşme, işsizlik üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratabilir ve bu etkiler, ülkelerin ekonomi politikalarına, sektörel yapısına ve küresel ticaretteki rollerine bağlı olarak şekillenmektedir (Erer ve Erer, 2014: 23-24).

2. Literatür Çalışması

Globalleşmenin işgücü piyasaları üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalar literatürde önemli bir yer tutmaktadır.

Doğan (2016); zaman serisi verilerini analiz ederek 1970-2011 yılları arasında Türkiye'de küreselleşmenin istihdam üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışma, istihdam ve küreselleşme arasındaki ilişkiyi analiz etmeye odaklanmıştır. Araştırmacılar bağımlı değişken olarak istihdamı ve bağımsız değişken olarak da sosyal, politik ve ekonomik küreselleşmeyi ölçmek için bir küreselleşme endeksini kullanmışlardır. ARDL tekniği kullanılarak elde edilen bulgular, uzun vadede küreselleşme ve istihdam arasında pozitif bir korelasyon olduğunu kanıtlamıştır. Ampirik bulgulara dayanarak, küreselleşme endeksindeki %100'lük bir artışın istihdamda uzun vadede %18'lik bir büyümeye yol açtığı gözlemlenmiştir. Ayrıca Türkiye'de emek yoğun çalışmaya dayanan sanayi temelli bir toplumdan bilgi yoğun faaliyetlere değer veren bilgi temelli bir topluma geçiş yaşandığına değinilmiştir.

Asghar vd., (2014); tarafından yapılan bir çalışmada, küreselleşmenin gelişmekte olan ekonomilerde istihdam üzerindeki etkilerinin incelenmesine odaklanılmıştır. Bu çalışmada küreselleşmenin ölçütü olarak ticaretin serbestleştirilmesi kullanılmıştır. Çalışma, ticaretin serbestleşmesinin gelişmekte olan ülkelerde sektörel istihdam üzerinde farklı etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca çalışma neticesinde, ticari açıklığın tarım sektöründeki istihdam üzerinde olumlu, sanayi sektöründeki istihdam üzerinde ise olumsuz bir etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Kiren ve Awan (2018); küreselleşmenin 1972-2014 yılları arasında Pakistan'daki genel istihdam üzerindeki etkilerini analiz etmek için kapsamlı bir çalışma yürütmüştür. Çalışma, Pakistan'da doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) ile işçi döviz transferlerinin toplam istihdam üzerinde olumlu bir etki yarattığını ortaya koymuştur. Bu durum Johansen'in eş bütünleşme yaklaşımı ve hata düzeltme mekanizmasının uygulanmasıyla tespit edilmiştir. Çalışma, veri dönemi boyunca küreselleşmenin ekonomik ve siyasi biçimlerinin Pakistan'da istihdam yaratılmasına katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur.

Di Pietro vd., (2015); küreselleşmenin istihdam üzerindeki etkilerini araştırmış ve bu etkileri ölçmek için farklı yöntemleri değerlendirmiştir. Benzer şekilde, bazı araştırmacılar da küreselleşmenin istihdam üzerindeki etkisini belirli bölgeler veya ülkeler özelinde incelemişlerdir.

Koyuncu ve Özen (2022); 1970-2019 yılları arasında Türkiye üzerinde ARDL, VAR, Granger eş bütünleşme analizlerini kullanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, uzun dönem katsayı tahminleri, küreselleşmenin istihdam düzeyinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Buna karşılık, enflasyonun istihdam üzerindeki etkisi negatif yönde olup, bu etkinin de istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirtilmiştir.

Erer ve Erer (2014); çalışmasında 2000-2012 dönemini kapsayan AB'ye üye olan ülkelerde küreselleşmenin işsizlik üzerindeki etkisi Ricardocu yaklaşıma dayanarak araştırmıştır. Küreselleşme dışı açıklık oranı ile ifade edilmiş olup diğer yandan ülkeler arasındaki mekânsal bağımlılık da modele dahil edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, Ricardocu yaklaşımı desteklemektedir. Bir başka deyişle, AB'ye üye ülkeler için dış ticaretin işsizlik oranını azalttığı sonucunu ortaya koymaktadır.

Gozgor (2014); G7 ülkelerinde ticaret açıklığı ve küreselleşmenin işsizlik oranı üzerindeki etkileri incelenmiştir. Analizde Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere G7 ülkelerine odaklanmıştır. Çalışma, 1991-2011 yılları arasındaki dönemi ele almaktadır ve bu dönemdeki yıllık veriler kullanılarak panel veri (dinamik panel veri) analizi yapılmıştır. Bu modeller, zaman serisi ve kesitsel veri kombinasyonunu içeren panel veri yapısının dinamik özelliklerini dikkate alır. Çalışmada, sabit etkiler ve rastgele etkiler modelleri arasında karşılaştırmalar yapılmış ve sonuçların sağlamlığı test edilmiştir. Ticaret açıklığının dört farklı ölçütü (örneğin, ithalat ve ihracat oranları) ve küreselleşmenin etkileri, işsizlik oranı ile ilişkilendirilmiştir. Sonuçlar, ticaret açıklığı ve küreselleşme göstergelerinin, makroekonomik göstergeler ve pazar büyüklüğü ile birlikte işsizlik oranı ile anlamlı ve negatif yönde ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, gelişmiş ekonomilerde korumacılık yerine küreselleşme sürecinin devamının işsizlik oranını azaltmada önemli olduğunu vurgulamaktadır

Awad ve Youssof (2016); Malezya işgücü piyasasının ülkenin ekonomik küreselleşmesine nasıl tepki verdiğini incelemektedir. Çalışma, 1980 ile 2014 yılları arasındaki dönemde ekonomik küreselleşmenin işsizlik üzerindeki uzun dönemli etkisine odaklanmaktadır. Bu amaçla ilişkinin yapısını incelemek için otoregresif dağıtıcı gecikmeler

yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, ekonomik küreselleşmenin uzun vadede Malezya'daki işsizlik oranlarını azaltmada anlamlı ve olumlu bir etkiye sahip olduğu tespit edilmektedir.

Ahmed vd., (2022); 26 Asya ülkesinde küreselleşme-istihdam bağlantısında beşerî sermayenin ılımlaştırıcı rolünü analiz ederek literatüre katkı sağlamaktadır. Çalışmada 1996'dan 2019'a kadarki yıllık panel veriler kullanılmıştır. Tahminler, küreselleşme ile istihdam arasındaki doğrudan ve dolaylı etki ilişkisini beşerî sermaye kanalı üzerinden incelemek amacıyla 6 farklı modelde toplamda 12 model spesifikasyonu ile yapılmıştır. Çalışmada ampirik analizler için genelleştirilmiş en küçük kareler (GLS) ve genelleştirilmiş momentler yöntemi (GMM) kullanılmıştır. Statik ve dinamik analizler, küreselleşmenin beşerî sermaye kanalı aracılığıyla istihdam üzerinde hem doğrudan hem de dolaylı olarak pozitif etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Endüstriyel katma değer ve ekonomik büyüme, daha fazla istihdam yaratılmasına yol açarken, nüfus artışı ise bu etkiyi azaltmaktadır. Beşerî sermaye, küreselleşmenin istihdam yaratma avantajından faydalanmada önemli bir olumlu rol oynamaktadır. Bu bulgular, daha fazla istihdam yaratmak amacıyla küreselleşmenin faydalarından yararlanabilmek için beşerî sermaye gelişiminin teşvik edilmesi gerektiği yönündeki literatür önerilerini desteklemektedir.

Adamu (2018); çalışmasında 2007-2014 dönemine ait verileri kullanarak Sahra Altı Afrikada'da ki 35 ülke üzerinde küreselleşmenin işsizlik üzerindeki etkisi incelenmektedir. Genelleştirilmiş Momentler tahmin yöntemi kullanılmıştır. Ampirik bulgulara göre, toplu küreselleşme ölçümlerinin (ekonomik, sosyal ve politik) Sahra Altı Afrika'daki işsizlik oranını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Küreselleşmenin bileşenleri arasında yalnızca politik küreselleşme değişkeninin işsizliği azalttığı tespit edilmiştir.

Altınar vd., (2018); 1991-2014 dönemini kapsayan çalışmasında, ekonomik küreselleşmenin 16 yükselen piyasa ekonomisi için inceleme yapmıştır. Ekonomik küreselleşme düzeyi, KOF Ekonomik Küreselleşme Endeksi ile temsil edilmiş; işsizlik oranları ise ILO'nun tahminlerine dayalı verilerle ölçülmüştür. Analiz de öncelikle yatay kesit bağımlılığı CDLM1 ve CDLM2 testleriyle inceleme yapılmış olup, devamında serilerin durağanlığı SURADF birim kök testi ile incelenmiştir. Seriler arasında uzun dönemli bir ilişki olup olmadığı Durbin-Hausman eşbütünleşme testi ile yapılmıştır. Uzun dönemli ilişkinin varlığı belirlendikten sonra, eşbütünleşme katsayıları DSUR yöntemiyle tahmin edilmiştir. Elde edilen analiz sonucuna göre; Kolombiya, Macaristan, Hindistan, Malezya, Polonya, Güney Afrika ve Türkiye'de ekonomik küreselleşmedeki artışın işsizlik oranını yükseltirken, diğer

yandan Brezilya, Çin, Endonezya, Meksika, Pakistan, Peru, Filipinler, Rusya ve Tayland'da ise küreselleşmedeki artışın işsizliği azaltıcı bir etki gösterdiği tespit edilmiştir.

Daly vd., (2017); Bu çalışma, 1980-2013 dönemine ait yıllık verileri kullanarak Pakistan'da küreselleşmenin işsizlik üzerindeki etkisini analiz etmektedir. ARDL ekonometrik çerçevesini kullanarak, küreselleşmenin ekonomik, sosyal ve siyasal yönlerinin etkilerinin çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymuştur. Veriler, siyasal ve sosyal entegrasyonun kısa vadede olumlu sonuçlar vermesine rağmen, uzun dönemde işsizlik oranlarının yükselmesi beklendiğini ortaya koymaktadır. Ekonomik entegrasyonun kısa dönemde sadece sınırlı bir fayda sağladığı tespit edilirken; uzun dönemde ise önemli bir fayda sağlamakta, fakat başka küreselleşme unsurlarıyla olan uzun vadeli eşbütünleşme durumu, faydanın istenmeyen etkilerini tam olarak dengeleyemeyeceğini ortaya koymaktadır.

Pal ve Villanthenkodath (2024); Bu çalışma, 1991-2020 yılları arasında yüksek, orta ve düşük gelirli ülkelerde ekonomik küreselleşmenin ve bileşenlerinin (ticari ve finansal açıklık gibi) işsizlik üzerindeki etkilerini ampirik olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, işsizlik fonksiyonunda kontrol değişkenleri olarak kişi başına reel GSYH (gelirin sektörel bölünmeleri, yani tarım, sanayi ve hizmet sektörü) ve şehirleşmeyi dikkate almaktadır. Ampirik açıdan, bu çalışmada uzun dönem etki tahminleri için Panel Dinamik Simüle ARDL modeli ve Kernel Tabanlı Düzenlenmiş En Küçük Kareler yöntemi kullanılmıştır. Bu analizlerden çıkan sonuç, ekonomik küreselleşmenin uzun vadede işsizliği artırması nedeniyle düşük gelirli ülkeler için istihdam fırsatlarını yok ettiği yönündedir. Ancak, yüksek ve orta gelirli ülkelerde ekonomik küreselleşme istihdam yaratmakta, bu da uzun vadede işsizliğin azalması anlamına gelmektedir. Sonuçlar ayrıca ticari ve finansal açıklığın düşük gelirli ülkelerde istihdam fırsatlarını yok ettiğini göstermektedir. Orta gelirli ülkelerde ticari açıklık aynı etkiyi gösterse de, finansal açıklık aynı etkiyi göstermemektedir. Yüksek gelirli ülkeler için ticari açıklık işsizliği azaltırken, finansal açıklık işsizliği artırmaktadır. Dolayısıyla bu bulgular, işsizliği düşük seviyede tutmak için düşük gelirli ülkelerde faktör hareketliliği, offshoring, outsourcing ve uluslararası ticaret açısından ekonominin dışa açılmasıyla ilgili politikaların uygulanması gerektiğine işaret etmektedir.

Malik vd., (2011); küreselleşmeyi ölçmek için ticari açıklık, DYY, işçi dövizleri ve sosyal, ekonomik ve siyasi yönleri kapsayan bir küreselleşme endeksi dahil olmak üzere çeşitli göstergeler kullanmıştır. Ayrıca kontrol değişkeni olarak okuryazarlık oranını da dikkate almışlardır. Eş-bütünleşme ve ECM tekniklerinin uygulanmasıyla, doğrudan yabancı yatırım (DYY) ve işçi dövizlerinin istihdam yaratma ile pozitif bir şekilde bağlantılı olduğu, ticari

açıklığın istihdam üzerinde negatif bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, küreselleşmenin Pakistan'daki istihdam üzerindeki etkisi, sosyal ve siyasi faktörlerden önemli ölçüde etkilenmektedir.

Mike (2020); bu çalışma, ekonomik küreselleşme sürecinin işsizlik oranları üzerindeki etkisini Türkiye ekonomisi için analiz etmeyi amaçlamıştır. Bu amaçla, 1988-2020 dönemi için farklı eşbütünleşme testlerini dikkate alan Bayer ve Hanck (2012) eşbütünleşme analizi kullanmış ve Türkiye'de işsizlik oranları ile ekonomik büyüme, doğrudan yabancı yatırım, ticari açıklık ve nüfus arasında uzun dönemli bir ilişkinin varlığını araştırmışlardır. Elde edilen sonuçlar, doğrudan yabancı yatırım hariç tüm değişkenlerin istatistiksel açıdan anlamlı katsayılar bulunduğu tespit edilmektedir. Daha spesifik olarak, uzun vadede ekonomik büyüme ile ticari dışa açıklık arasında işsizlik oranlarıyla negatif bir ilişki, nüfus ile işsizlik oranları arasında ise pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre, ekonomik büyüme ve dışa açıklık oranlarındaki artışlar Türkiye ekonomisinde işsizlik oranlarını azaltırken, nüfustaki artışlar ise işsizlik oranlarını hızlandırıcı bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla, ekonomik büyüme ve dış ticaret performansları, Türkiye ekonomisi için işsizlik politikalarının belirlenmesinde kritik öneme sahiptir. Bununla birlikte, özellikle doğrudan yabancı yatırımların işsizlik oranları üzerinde yeterli bir pozitif etkiye sahip olmadığı dikkat çekmektedir. Çalışmanın son aşamasında, Breitung ve Candelon (2006) geliştirdiği frekans alanı nedensellik analizi kullanılarak, seriler arasındaki nedensellik ilişkisi incelenmiştir. Test sonuçları, Türkiye'de orta ve uzun vadede, ekonomik küreselleşme parametreleri doğrultusunda, doğrudan yabancı yatırımlardan işsizlik oranlarına doğru tek yönlü nedensellik bağlantısının mevcut olduğunu göstermektedir.

Prasetyo (2022); söz konusu çalışmada ASEAN'da işsizliğin azaltılmasında ekonomik küreselleşmenin rolünü tartışmaktadır. Bu çalışmanın amacı, ASEAN'da ekonomik küreselleşmenin işsizlik üzerindeki etkisini test ve analiz etmektir. Kullanılan yöntem, 1996-2021 dönemini kapsayan GMM (Genelleştirilmiş Momentler Yöntemi) yöntemidir. Tahmin sonuçları ekonomik büyüme ve enflasyonun ASEAN bölgesindeki işsizlik oranı üzerinde anlamlı bir şekilde azaltan (negatif) etkisini olduğunu, ekonomik küreselleşme ve ticari açıklığın ise ASEAN'daki işsizlik üzerinde anlamlı bir pozitif etki yarattığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte, finansal riskin ASEAN'daki işsizlik oranları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir.

Onaran (2008); tarafından yapılan bir çalışmada, küreselleşmenin Avusturya'da istihdam ve ücretler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) ve

dışa açıklık göstergeleri ile 1997-2005 yılları arasındaki veriler kullanılmıştır. VAR analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın bulguları, istihdam ve küreselleşme arasında açık bir ters korelasyon olduğunu ortaya koymuştur. Çalışmada ayrıca küreselleşme ve ücretler arasında olumsuz bir etkiye işaret eden bir korelasyon keşfedilmiştir. Beceri düzeyinden bağımsız olarak küreselleşmenin ücretler ve istihdam üzerindeki olumsuz etkisine ilişkin benzer bulgular elde edilmiştir. Ticari açıklıkla ilgili olarak, ithalatın istihdamla negatif, ihracatın ise pozitif bir ilişkisi olduğu sonucuna varılmıştır. İthalattaki artıştan kaynaklanan istihdam üzerindeki olumsuz etki, ihracattan kaynaklanan istihdam üzerindeki olumlu etkilerden daha ağır basmaktadır. Ayrıca, çalışma, teknolojik değişim (BİT sermayesinin büyümesiyle ölçülen) ile sanayi sektöründeki istihdam ve ücretler arasında negatif (ters) bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Gozgor (2017); çalışma 1991-2014 dönemi için 87 ülkede küreselleşmenin çeşitli ölçütlerinin yapısal işsizlik üzerindeki doğrudan etkilerini analiz etmeyi hedeflemektedir. Çalışmada kullanılan modelin kurguları, Ricardo'ya dayalı Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi ve Heckscher–Ohlin modellerini temel almaktadır. Elde edilen analiz sonucuna göre, ticaret açıklığındaki bir standart sapmalık artışın, yapısal işsizlik oranını yaklaşık 0,6 puan düşürdüğü tespit edilmiştir. Küreselleşmenin ekonomik, sosyal ve politik boyutlarının yapısal işsizlik üzerindeki etkileri de negatif yönde olmakla birlikte, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Ayrıca, Heckscher–Ohlin modelleri için uygulanan araç değişken tahminlerinin sonuçları da istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Famode vd., (2020); 1991–2017 dönemi için Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde ticari açıklık ile işsizlik arasındaki ilişkiyi ele almışlardır. Analiz yöntemi olarak Vektör Hata Düzeltme (VEC) modeli kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, dışa açıklığın işsizlik üzerinde zayıf ancak pozitif bir etkisi olduğu tespit edilmiş olup, enflasyonun da işsizlik ile pozitif yönde ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur.

Nessa vd., (2021); araştırmasında 1995-2016 dönemlerini kapsayan 12 Az Gelişmiş Ülke ekonomileri için ticaret açıklığının işsizlik oranı üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Çalışmada Yanlılığı Düzeltilmiş En Küçük Kareler Kukla Değişken ((LSDVC) panel tahmin yöntemi kullanılmışlardır. Elde edilen bulgulara göre, ticaret açıklığının işsizlik oranını artırdığı ve farklı ölçütler kullanıldığında da bu durumun geçerli olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, önceki yılın işsizlik oranı mevcut işsizlik oranını artırmakta olup, enflasyon ve reel faiz oranının etkilerinin önem taşımadığı sonucuna varılmıştır.

Ali vd., (2022); tarafından yapılan araştırmada ticaret açıklığı, insan sermayesi, kamu harcamaları ve kurumsal performansın, İslam İş birliği Teşkilatı (OIC) lkelerindeki işsizlik üzerindeki etkisini çeşitli gelir gruplarında incelemişlerdir. 57 tane olan İslam İş birliği Teşkilatı ülkesinden 49 tanesi seçilmiş olup, 1991-2018 dönemlerini kapsamaktadır. Çalışmada "Dinamik Ortak Korelasyonlu Etkiler (DCCE)" analiz yöntemi kullanılmıştır. Buna ek olarak, sonuçların sağlamlığını doğrulamak için Pooled Mean Group (PMG) tahminlemesi de uygulanmıştır. Elde edilen analiz sonucuna göre, uzun dönem tahminleri, ticaret açıklığının genel olarak ve düşük gelirli OIC ekonomilerinde işsizlik oranı ile anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu, yüksek gelirli OIC lkelerinde ise işsizlik ile pozitif bir korelasyon gösterdiğini ortaya koyar. Kamu harcamaları, yüksek gelirli ve genel OIC ekonomilerinde işsizlikle negatif ve anlamlı bir şekilde korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan, insan sermayesi, yüksek gelirli ve genel OIC lkelerinde işsizliği azaltırken, düşük gelirli OIC ekonomilerinde işsizliği artırmaktadır.

Dutt vd.; (2009); 1990-2000 dönemlerini kapsayan ticaretin Heckscher–Ohlin (H-O) ve/veya Ricardo tipi karşılaştırmalı üstünlükten kaynaklandığı ve işsizliğin iş arama süreciyle ortaya çıktığı bir model kurulmuştur. Ticaret politikası, işsizlik ve çeşitli kontrol değişkenlerine ait ülke verilerini kullanarak ve içsellik (endogeneity) ile ölüm hatası problemlerini kontrol ederek, Ricardo modelinin öngördüğü şekilde, ticaret açıklığı ile işsizlik arasında negatif bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir.

Nwaka (2015); alışma, Nijerya’da ticaret politikasının işsizlik oranları üzerindeki etkilerini incelemektedir. 1970–2010 dönemine ait zaman serisi verileri kullanılarak vektör hata düzeltme yöntemi (VECM) uygulanmıştır. Analiz sonuca göre, uzun vadede reel çıktı ve kişi başına gelir işsizliği azaltırken, ticaret açıklığı politikaları uzun vadede işsizliğin artmasıyla ilgili olduğu tespit edilmiştir. Dış fiyat şokları (emtia fiyatlarıyla llmş) işsizlik oranları üzerinde pozitif bir etki yaratmakta ve sistemin dengeye dönmesine katkı sağlamamaktadır. Buna karşın, kısa vadede ticaret açıklığı ve dış fiyat şoklarının işsizliği azalttığı gözlemlenmiştir.

Madanizadeh ve Pilvar (2019); ticaret açıklığının iş gücüne katılım oranı üzerindeki etkisini 1990-2012 yılları için sabit etki panel regresyonu temel alınarak incelenmiştir. Ticaret açıklığını ölçmek için ana gösterge olarak gümrük tarifesi oranı kullanılmakta olup, bu değişkenin içsellik (endogeneity) sorununu azaltmak amacıyla bölgesel ticaret anlaşmalarının sayısı ve komşu ülkelerdeki ortalama gümrük tarifesi oranı araç değişken (instrumental variable) olarak kullanılmaktadır. Elde edilen bulgular, ticaret açıklığının (yani gümrük

tarifelerinin düşürülmesinin) iş gücüne katılım oranını ekonomik ve istatistiksel olarak anlamlı biçimde artırdığını göstermektedir. Bu ilişki, farklı değişkenler kontrol altına alındığında ve çeşitli model spesifikasyonları kullanıldığında da sağlamlığını korumaktadır. Özellikle, gümrük tarifesi oranında %10'luk bir artış, iş gücüne katılım oranını %4 ila %6 oranında azaltmaktadır ve bu ilişkinin uzun vadede daha da güçlü olduğu tespit edilmiştir. Son olarak, çalışma gösteriyor ki, ticaretin serbestleştirilmesini takiben iş gücü nüfusundaki değişimler, işsizlik oranındaki değişimlerin yaklaşık %27'sini açıklamaktadır. Bu da, iş gücüne katılımın işsizlik dinamiklerinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Harms ve Hefeker (2003); çalışmasında küreselleşmenin işsizlik üzerindeki etkilerini, başlıca sermaye gelirlerinin uluslararası çeşitlendirilmesi yoluyla ele almaktadır. Uluslararası portföy çeşitlendirmesinin işsizliği azaltmaya yardımcı olabileceğini göstermektedir. Eğer işçiler, yurtiçi işgücü talebindeki şoklarla negatif korelasyon gösteren bir sermaye geliri elde ediyorsa, tekelci bir sendikanın belirlediği ücret daha düşük olabilir ve böylelikle beklenen istihdam, pozitif korelasyon durumuna kıyasla daha yüksek olabilir sonucuna ulaşmışlardır.

Tausch (2010); bu çalışmada küreselleşmenin işsizlik üzerindeki etkilerini dünya-sistem teorisi çerçevesinde ele almaktadır. 1960-2009 yılları arasındaki veriler kullanılarak Avrupa'daki işsizlik oranlarını ve ekonomik büyümeyi, çok uluslu şirketlerin (MNC'ler) etkisiyle ilişkilendirerek analiz etmektedir. Çok uluslu şirketlerin etkilerini değerlendirmek için çok sayıda ülkenin verilerini kullanarak istatistiksel (Kantitatif Karşılaştırmalı Analiz, Zaman Serisi Analizi, Dünya-Sistem Teorisi Çerçevesi) analizler yapmıştır. Bu analizlerde, çok uluslu şirketlerin ekonomik penetrasyonunun, işsizlik oranları, gelir eşitsizliği ve yaşam beklentisi gibi göstergeler üzerindeki etkileri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre; çok uluslu şirketlerin ekonomik penetrasyonu, Avrupa'daki ülkelerde işsizlik oranlarını artırmakta ve sosyal eşitsizliği derinleştirmektedir. Bu durum ise Avrupa'nın ekonomik büyüme ve sosyal refah açısından ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.

Costilla ve Revuelta (2018); çalışmanın amacı 1980'lerin sonlarından itibaren yapılan çalışmalarda küreselleşmenin büyüme ve işsizlik oranları üzerindeki etkilerini incelemektir. Bu çalışmalarda, Ortodoks görüşlere göre küreselleşme büyümeyi artırırken, Post-Keynesyenler için ise küreselleşmenin büyümeyi azalttığını ve işsizlik oranlarını artırdığını belirtmektedir. Analiz yöntemi olarak birim kök testleri (unit root tests) uygulanmıştır. Sonuçlara göre, büyüme ve işsizlik oranlarının uzun dönemdeki değerlerinde değişiklikler olduğunu, ancak bu değişikliklerin globalleşmeden olmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, küreselleşmenin doğrudan

bir etkisi olmadığını ve büyüme ile işsizlik oranlarındaki değişimlerin diğer faktörlere bağlı olduğunu belirtmektedir.

Banerjee ve Nag (2011); çalışmasında üç sektörlü genel denge modeli kullanarak, tarım ticareti serbestleşmesi, gümrük tarifesi oranlarının yeniden yapılandırılması ve doğrudan yabancı sermaye girişinin gelişmekte olan bir piyasa ekonomisinde işsizlik ve ücret eşitsizliği üzerindeki etkilerini incelemektedir. Sonuçlara göre, tarım ticareti serbestleşmesi ve tarifelerin yeniden yapılandırılması, nitelikli ve niteliksiz işçiler arasındaki ücret farkını düşürmektedir. Yabancı sermaye akışındaki artış, gelir dağılımının bozulmasına yol açabilir. Ekonomik reformlar sonrası, çıktı bileşimi, faktör ödülleri ve işsizlik oranlarında önemli değişiklikler olduğu gözlemlenmiştir.

Felbermayr vd., (2011); uzun dönemde dış ticaret açıklığının yapısal işsizlik oranı üzerindeki etkisini ampirik olarak incelemektedir. Özellikle, ticaretin işsizlik üzerindeki etkisinin verimlilik artışı yoluyla gerçekleştiği ve işgücü piyasası kurumlarının bu etkinin gücünü etkilemediği ileri sürülmektedir. 20 OECD ülkesine ait panel veri analizi ve kesitsel veri analizi yöntemi uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre, ticaret açıklığının yapısal işsizlik oranı üzerinde olumsuz bir etkisi olmadığını ve hatta olumlu bir etkisi olduğunu göstermiştir.

Hasan vd., (2012); çalışmanın amacı Hindistan'da ki ticaret koruması (gümrük tarifeleri, tarife dışı engeller) ile işsizlik arasındaki ilişkiyi ampirik (veriye dayalı) olarak değerlendirmektir. Bilhassa, ticaretin serbestleşmesinin işsizlik üzerindeki etkisini incelemektir. Hindistan'a ait eyalet ve sektör düzeyinde işsizlik ve ticaret koruma verileri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, ticaret reformlarının işsizliği artırdığına dair bir bulguya rastlanmamıştır.

Gennari ve Albuquerque (2011); ekonomik globalleşme süreçlerinin, işgücü piyasalarındaki değişimlerin ve yeni yoksulluk biçimlerinin Portekiz ve Brezilya ülkeleri üzerindeki etkilerini incelemeyi hedeflemektedir. Portekiz ülkesi ekonomik kriz ve yavaş büyüme yaşarken, Brezilya ülkesinin yüksek büyüme ve azalan yoksulluk seviyeleriyle karşı karşıya olduğu iki farklı ekonomik bağlamda bu etkiler incelenmiştir. Karşılaştırmalı analiz yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen analiz sonuçlarına göre; Portekiz ülkesinde küreselleşme, ekonomik kriz ve yavaş büyüme, işgücü piyasasında esneklik ve güvencesizliğe neden olmuş; bu durum yeni yoksulluk biçimlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Brezilya da ise yüksek ekonomik büyüme ve sosyal politikalar, yoksulluk seviyelerini düşürmüş; fakat işgücü piyasasında esneklik ve güvencesizlik gibi sorunlar devam etmektedir. Diğer bir ifade ile, her

iki ülkede de küreselleşme süreçleri, işgücü piyasasında değişimlere ve yeni yoksulluk biçimlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Lipsmeyer ve Zhu (2011); çalışmada, göç, entegrasyon ve yerel politikaların, işsizlik politikalarını belirlemede nasıl bir araya geldiği incelenmektedir. Globalleşmeye dair literatürde kapitalin rolüne odaklanırken, bu çalışma göçün de etkisini dikkate alarak, emeklilik yardımlarını ekonomik bir şok olarak modellemektedir. Göç ve işgücü entegrasyonu süreçlerini küreselleşme ile ilişkilendirerek ekonomik bir model geliştirmiştir. Bu modelde, göç, işsizlik yardımlarını ekonomik bir şok olarak şekillendiriyor. Siyasi baskılar ve kurumsal yapıların işsizlik yardımı politikaları üzerindeki etkileri araştırılmaktadır. EU işgücü piyasası entegrasyonu ve yerel siyasi kurumlar arasındaki etkileşim incelenmiştir. Bulgulara göre, işgücü hareketliliği ve açık işgücü piyasaları, refah devletlerinin cömert işsizlik yardımlarını sürdürmelerine dair baskılar yaratmaktadır. Göçmenlerin işsizlik tazminatına etkisi, yerel politik kurumlar tarafından filtrelenmiştir. EU işgücü piyasası entegrasyonu, yerel siyasi kurumların etkisi kadar güçlü bir etki yaratmamaktadır. Yani yerel siyasi baskılar, küresel ekonomik güçlerden daha fazla etkili olmaktadır.

CM vd., (2025); çalışma, 1991–2019 dönemleri arasında 158 ülkede kişi başına düşen GSMH ile ekonomik küreselleşme arasındaki etkileşimin işsizlik oranları üzerindeki etkisini, mekânsal Durbin modeli (SDM) kullanarak incelemektedir. Daha doğru tahminler elde etmek için çalışmada kültürel, politik, sosyal, dilsel ve tarihsel geçmişler ile ticaret anlaşmalarına (CPSLHT) dayalı bir ağırlık matrisi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, gayri safi yurt içi hasılanın (GSYİH) doğrudan ve dolaylı etkilerinin hem kısa hem de uzun vadede işsizlik üzerinde negatif ve anlamlı olduğunu tespit etmektedir. Nüfus artışı, işsizlik üzerinde pozitif ve anlamlı bir etki yapmaktadır. Kadın işgücüne katılım oranı, dolaylı olarak işsizlik üzerinde negatif ve anlamlı bir etki göstermektedir. Net göçün etkisi, genel modelde negatif ancak anlamsız, ayrıştırılmış küreselleşme modellerinde ise anlamlı hale gelmektedir.

2.1. Globalleşme- İşgücü İlişisini İnceleyen Ampirik Çalışmalara Ait Literatür

Özeti

Tablo 3.1. Negatif Etki Bulguları

Yazar (Yıl)	Ülke/Kapsam	Dönem	Yöntem	Sonuç
Pal & Villanthenkodath (2024)	Yüksek Gelirli Ülkeler	1991–2020	ARDL, FMOLS	Küreselleşme işsizliği azalır.
Awad (2019)	50 Afrika Ülkesi	1994-2013	Aralleno-Bond GMM	Küreselleşme arttıkça genç işsizlik azalır.
Mike (2020)	Türkiye	1988-2020	Bayer-Hank Eşbütünleşme Testi	Küreselleşme arttıkça işsizlik azalır.
Felbermayr vd. (2011)	20 OECD Ülkesi	1980-2003	Panel veri ve çapraz kesit regresyonu	Ticaret açıklığı işsizliği azalır.
Awad & Youssof (2016)	Malezya	1980–2014	ARDL	Ekonomik küreselleşme uzun dönemde işsizliği azalır.
Ali vd. (2021)	İİT Ülkeleri	1991-2018	DCCE	Ticaret açıklığı işsizliği azalır.
Altiner vd. (2018)	16 ülke	1991–2014	DSUR	Çin, Endonezya vb. ülkelerde işsizliği azalır.
Dutt vd. (2009)	Çeşitli ülkeler	1990–2000	Panel veri	Ticaret açıklığı işsizliği azalır.
Madanizadeh & Pilvar (2019)	Gelişmekte olan ülkeler	1990–2012	Sabit etkili panel regresyon	Gümrük tarifesi azaldığında işgücüne katılım artıyor.
Harms & Hefeker (2003)	Kuramsal	Teorik	Modelleme	Portföy çeşitlendirmesi işsizliği azaltabilir.
CM vd. (2025)	158 ülke	1991–2019	Spatial Durbin Model	GNI ve küreselleşme etkileşimi işsizliği azalır.
Erer ve Erer (2014)	AB	2000–2012	Mekânsal Panel	Dış ticaret işsizliği azalır.
Gozgor (2014)	G7 ülkeleri	1991–2011	Panel veri analizi	Küreselleşme işsizliği azalır.
Adamu (2018)	35 Afrika ülkesi	2007–2014	GMM	Politik küreselleşme işsizliği azalır.
Jayadevan vd. (2025)	158 ülke	1991–2019	Spatial Durbin Model	Ekonomik küreselleşme + GNI işsizliği azalır.
Onaran (2008)	Avusturya	1997-2005	VAR	Dışa açılma arttıkça istihdam ve reel ücret azalır.
Asghar vd. (2014)	Gelişmekte olan ülkeler	1991-2012	Panel regresyon	Sanayi sektöründe istihdamı azalır.
Hübler (2017)	Küresel	1990-2012	Kantil regresyon	Ticaret ve gelişme eşitsizlik ve işsizliği azalır.
Hasan vd. (2012)	Hindistan	Belirtilmemiş	Panel Veri Analizi	Ticaretin serbestleşmesi işsizliği azalır.
Nwaka vd. (2015)	Nijerya	1970-2010	VECM	Kısa vadede ticaret açıklığı arttığında işsizlik azalır.
Malik vd. (2011)	Pakistan	1973-2009	Johansen Eşbütünleşme-ECM	Ticaret açıklığı arttıkça istihdam azalır.

Tablo 3.2. Pozitif Etki Bulguları

Yazar (Yıl)	Ülke/Kapsam	Dönem	Yöntem	Sonuç
Xu & Lin (2020)	Çin	2005-2017	Kantil regresyon	Sanayide çevresel etkiler bağlamında pozitif etki.
Daly vd. (2017)	Pakistan	1980–2013	ARDL	Sosyal ve politik küreselleşme işsizliği artırıyor.
Pal & Villanthenkodath (2024)	Düşük Gelirli Ülkeler	1991–2020	ARDL, FMOLS	Düşük gelirli ülkelerde işsizlik artırıyor.
Prasetyo (2022)	ASEAN	1996–2021	GMM	Küreselleşme işsizliği artırıyor.
Gennari & Albuquerque (2011)	Portekiz-Brezilya	Belirtilmemiş	Kavramsal analiz	Küreselleşme işsizliği yoksulluğu artırıyor.
Tausch (2010)	Avrupa	1960–2009	Dünya sistem analizi	ÇUŞ penetrasyonu işsizliği artırıyor.
Sharma (2015)	Hindistan	1991–2012	VAR	Finansal küreselleşme işsizliği artırıyor.
Sahoo & Sethi (2017)	Hindistan	1991–2014	Panel regresyon	Bazı bölgelerde işsizliği artırıyor.
Siddiqui (2018)	Güney Asya	1990–2015	VAR	DYY ve küreselleşme işsizliği artırıyor.
Doğan (2016)	Türkiye	1970–2011	ARDL	Küreselleşme uzun vadede istihdamı artırıyor.
Koyuncu & Özen (2022)	Türkiye	1970-2019	ARDL, VAR, Granger	Küreselleşme istihdamı artırıyor.
Ahmed vd. (2022)	26 Asya Ülkesi	1996–2019	GLS, GMM	Beşeri sermaye aracılığıyla istihdam artırıyor.
Chen & Lei (2018)	30 ülke	1980-2014	kantil regresyon Panel	Yenilebilir enerji istihdamı artırır.

3. Veri ve Model

Bu çalışmada globalleşme (genel globalleşme, ekonomik globalleşme, ticari globalleşme) ile işsizlik arasındaki ilişki OECD örnekleme bağlamında 1990-2021 periyoduna ait veriler kullanılarak ampirik olarak irdelenmektedir. Modelde kullanılan kontrol değişkenleri belirlenirken (CM vd., 2025:5) kullandığı değişkenler tercih edilmiştir.

$$İŞSİZ_{it} = \beta_0 + \beta_1 GSYİH_{it} + \beta_2 NÜFUS_{it} + \beta_3 KDNİKO_{it} + \beta_4 NETGÖÇ_{it} + \beta_5 ENFLASYON_{it} + \beta_6 GLOB_{it} + \beta_7 GLOBGEL_{it} + u_{it} \quad (1)$$

$$İŞSİZ_{it} = \beta_0 + \beta_1 GSYİH_{it} + \beta_2 NÜFUS_{it} + \beta_3 KDNİKO_{it} + \beta_4 NETGÖÇ_{it} + \beta_5 ENFLASYON_{it} + \beta_6 EKGLB_{it} + \beta_7 EKGLBGEL_{it} + u_{it} \quad (2)$$

$$İŞSİZ_{it} = \beta_0 + \beta_1 GSYİH_{it} + \beta_2 NÜFUS_{it} + \beta_3 KDNİKO_{it} + \beta_4 NETGÖÇ_{it} + \beta_5 ENFLASYON_{it} + \beta_6 TİCGLB_{it} + \beta_7 TİCGLBGEL_{it} + u_{it} \quad (3)$$

Burada i ve t indisleri sırasıyla ülkeyi ve zamanı temsil etmektedir. Tablo değişkenlerin tanımları ve alındığı kaynaklar Tablo 3.3’de sunulmaktadır.

Tablo 3.3. Değişkenler ve Tanımlamaları

Değişkenler	Tanım	Kaynak
İŞSİZ	İşsizlik, toplam (% toplam işgücü) (ulusal tahmin)	WDI
GLOB	Genel Globalleşme İndeksi	KOF INDEX
EKGLB	Ekonomik Globalleşme İndeksi	KOF INDEX
TİCGLB	Ticari Globalleşme İndeksi	KOF INDEX
GSYİH	GSYİH (sabit 2015 ABD\$)	WDI
NÜFUS	15-64 yaş arası nüfus, toplam	WDI
KDNİKO	İşgücü katılım oranı, kadın (% 15-64 yaş arası kadın nüfusu) (modellenmiş ILO tahmini)	WDI
NETGÖÇ	Net göç	WDI
ENFLASYON	Enflasyon, tüketici fiyatları (yıllık %)	WDI
KBGSMH	Kişi başı gayri safi milli hasıla	WDI
GLOBGEL	GLOB değişkeni ile KBGSMH çarpımından türetilmiş etkileşim değişkenidir.	
EKGLBGEL	EKGLBGEL değişkeni ile KBGSMH çarpımından türetilmiş etkileşim değişkenidir.	
TİCGLBGEL	TİCGLBGEL değişkeni ile KBGSMH çarpımından türetilmiş etkileşim değişkenidir.	

Globalleşmenin işsizlik üzerindeki etkisi, Ricardo ve Heckscher-Ohlin (H-O) teorilerine dayanmaktadır. Ricardo'nun karşılaştırmalı üstünlükler teorisi (Comparative Advantage Theory) ülkelerin üretim faktörlerini görece daha verimli oldukları alanlara yönlendirerek dış ticaret yoluyla uzmanlaşmalarını öne sürer. Bu uzmanlaşma süreci, daha etkin kaynak kullanımı ve artan üretkenlik ile birlikte istihdam imkanını genişletebilir dolayısıyla işsizlik oranlarını azaltabilir. Ricardo yaklaşımına göre, dışa açılma özellikle gelişmekte olan ülkelerde işgücü talebini artırarak işsizliğe karşı olumlu bir etki yaratmaktadır. (Ricardo, 1817: 128). Fakat buna karşın, Heckscher-Ohlin (H-O) modeli, ülkelerin bol olan üretim faktörlerini kullanarak dış ticaretten kazanç sağlayacaklarını ileri sürer. Ancak bu modelin varsayımları kapsamında, gelişmiş ülkeler sermaye yoğun üretim yapısına sahip oldukları için, globalleşme sürecinde sermaye-yoğun sektörler lehine bir yönelim gözlemlenir. Bu durum, özellikle emek-yoğun sektörlerin daralmasına ve düşük vasıflı işçilerin iş gücü piyasasından dışlanmasına sebep olabilir ve işsizlik artabilir. Bundan dolayı, küreselleşmenin iş gücü piyasaları üzerindeki etkisi ülkelerin gelişim düzeyi, üretim yapısı ve teknolojik altyapısı ile yakından bağlantılıdır (Ohlin, 1933: 13).

Çalışmada kullanılan kontrol değişkenlerden (GSYH) arttıkça, işletmeler genişleyebilir, yeni teknolojilere ve sermaye yoğun endüstrilere yatırım yapabilir ve iş gücünü artırabilir, böylece işsizliği azaltabilir. (NÜFUS) arttıkça işsizlik üzerinde yaratacağı nihai etkiyi piyasanın

iş yaratma imkanı hızı ile nüfus artış hızı arasındaki ilişki belirleyecektir Nüfus artış hızı piyasanın iş yaratma hızını aşıyorsa işsizlik artacaktır. Göçmenler vasıflı ve vasıfsız işgücü kullanan sektörlerde çalışırlar, gelir düzeyi yüksek ülkeler işgücü piyasalarındaki açığı kapatmak için yurtdışından vasıflı işgücü transfer ederek işsizlik oranlarını düşük tutmaya çalışabilirler. Bu bağlamda (NETGÖÇ)'ün işsizliği düşürmesi beklenmektedir. Kadınların işgücüne katılım oranı (KDNİKO), işgücü piyasasındaki toplumsal cinsiyet dinamiklerini ortaya koymaktadır. Cinsiyet bazlı bakıldığında hanehalkından işgücü piyasasına ilk katılan cinsiyet erkektir. Genellikle kadının katılımı daha sonra gerçekleşmektedir. Kadının işgücü piyasasına katıldığı dönem piyasada işgücü açığının fazla, dolayısıyla işsizliğin daha az olduğu dönemdir. Bu dinamiğe bağlı olarak kadın işgücü ile işsizlik arasında ters korelasyon oluşmaktadır. Bir ekonomide çok yüksek düzeylerde gerçekleşen ENFLASYON yatırımlar üzerinde caydırıcı etki yapacağından dolayı üretimi azaltıp işsizliği arttıracaktır. Diğer taraftan makul düzeydeki bir enflasyon ekonomik büyümenin dinamiklerinden biri olduğundan dolayı istihdamı arttırıcı ve işsizliği azaltıcı bir etkiye sahip olabilir.

3.1. Yöntem ve Uygulama

Literatürde Panel Kantil yöntemleri sunduğu farklı avantajlardan dolayı EKKY (Havuzlanmış EKKY, Sabit Etki Modeli (SEM), Rastsal Etki Modeli (REM), vd.) tahmin yöntemleri yerine daha fazla tercih edilmektedir. Gerçek hayatta örnekleme yer alan verilerin istatistiksel dağılımlarının eşit olmayıp değişkenlik gösterdiği gözlemlenmekte olup, bu nedenle incelenmekte olan değişkenler arasındaki ilişki bağımlı değişkenin şartlı dağılımının lokasyonuna bağlı olarak aynı kalmayıp farklılık gösterebilmektedir. Bu bağlamda ortalama değerlere dayanan tahmin yöntemleri (Havuzlanmış EKKY, Sabit Etki Modeli (SEM), Rastsal Etki Modeli (REM) vd.) yanlış sonuçlar verebilmektedir (Cade ve Noon 2003: 413). Kantil regresyon modeli ortalama değerlere bağlı olmayıp, bağımlı değişkenin şartlı dağılımının farklı farklı lokasyonlarını analiz ederek daha sağlıklı sonuçlar vermekte ve ilgili değişkenler arasındaki ilişkiyi daha detaylı bir şekilde irdelemektedir. Geleneksel tahmin yöntemleri gözlem değerlerinde aykırı değerlerin var olduğu durumlarda yanlış tahminler vermekte iken kantil tahmin yöntemi aykırı değerlerin varlığında dirençli ve güvenilir tahminler üretmekte olup aykırı değerlerden etkilenmemektedir (Hübler 2017: 176; Chen & Lei, 2018: 5). EKKY tahmin yöntemleri örnekleme yer alan verilerin normal dağılmadığı durumda tutarlı tahminler üretmiyor iken kantil tahmin yönteminde elde edilen tahminler dağılım varsayımından bağımsız olarak daima tutarlı tahminler vermektedir (Xu ve Lin, 2020: 6). Kantil yöntemi, EKKY tahmin yönteminin bazı varsayımları (doğrusallık varsayımı, sabit

varyans varsayımı, normal dağılım varsayımı gibi) sağlayamadığı durumlarda iyi bir alternatif olarak ortaya çıkmaktadır. EKKY tahmin yöntemi en küçük kareler methodu yardımıyla bağımlı değişkenin şartlı ortalamasını tahmin etmeye çalışıyor iken; kantil tahmin yöntemi bağımlı değişkenin şartlı medyanını ve diğer kantilleri hesaplamak için medyanın mutlak uzaklığını minimize eden methodu kullanmaktadır. Yukarıdaki argümanlar bağlamında çalışmamızda panel kantil tahmin yöntemi tercih edilmiştir.

Tablo 3.4’de Shapiro–Wilk Normallik testi sonuçları, Tablo 3.5’de ise Shapiro–Francia normallik testi sonuçları gösterilmektedir. Her iki testin sonuçlarına göre bağımlı ve bağımsız değişkenler normal dağılıma sahip değildir çünkü tüm değişkenler istatistiksel olarak anlamlı test istatistik değerlerine sahiptir. Söz konusu iki test sonucu, normal dağılım varsayımından etkilenmeyen kantil tahmin yönteminin kullanılmasının daha doğru olacağını teyit etmektedir.

Tablo 3.4. Shapiro–Wilk Normallik Testi

	W	V	Z	P-değeri
İŞSİZ	0.95628	114.82500	12.43200	0.00000
GLOB	0.98689	61.82600	11.02200	0.00000
EKGLB	0.97249	126.61400	12.92800	0.00000
TİCGLB	0.96595	157.31000	13.50900	0.00000
GLOBGEL	0.98655	58.13300	10.82800	0.00000
EKGLBGEL	0.98748	53.67100	10.61200	0.00000
TİCGLBGEL	0.98626	58.81300	10.85500	0.00000
GSYİH	0.99790	10.38300	6.26400	0.00000
NÜFUS	0.97357	150.59500	13.48000	0.00000
KDNİKO	0.83029	568.69100	16.76500	0.00000
NETGÖÇ	0.02888	5541.02200	23.17300	0.00000
ENFLASYON	0.63201	1513.10300	19.48300	0.00000

Tablo 3.5. Shapiro–Francia Normallik Testi

	W'	V'	Z	P-değeri
İŞSİZ	0.95605	124.26800	12.18900	0.00001
GLOB	0.98702	68.26000	11.11400	0.00001
EKGLB	0.97258	140.48700	12.99100	0.00001
TİCGLB	0.96604	174.68900	13.56700	0.00001
GLOBGEL	0.98670	63.68900	10.86500	0.00001
EKGLBGEL	0.98764	58.64200	10.64300	0.00001
TİCGLBGEL	0.98643	64.29800	10.88300	0.00001
GSYİH	0.99799	11.12600	6.36200	0.00001
NÜFUS	0.97368	170.13300	13.69600	0.00001
KDNİKO	0.83031	619.51200	16.52300	0.00001
NETGÖÇ	0.02819	6291.40700	23.32500	0.00001
ENFLASYON	0.63095	1674.82900	19.35000	0.00001

Bir çalışmada kullanılan serilerin durağan olmadığı durumda sahte regresyon sorunuyla karşılaşma durumu söz konusudur. Bundan dolayı öncelikle çalışmada kullandığımız serilerin durağanlık durumları test edilmektedir. Fisher Panel birim kök test sonuçları Tablo 3.6’da

raporlanmıştır. Tablo 3.6'dan görüldüğü üzere tüm değişkenler için elde edilen test istatistik değerlerinin istatistiksel olarak % 1 anlamlılık düzeyinde anlamlı oldukları görülmektedir. Dolayısıyla her bir değişken için H0 hipotezi reddedilip onun yerine alternatif hipotez kabul edilmektedir. Bu test sonuçları bize düzeyde durağan olduklarını göstermektedir.

Tablo 3.6. Fisher Panel Birim Kök Testi (Düzeyde)

H0: Tüm paneller birim kök içermektedir.		
H1k: En azından bir panel durağandır.		
	Test İst.	P-değeri
İŞSİZ	164.22190	0.00000
GLOB	135.57520	0.00000
EKGLB	138.28210	0.00000
TİCGLB	103.84640	0.00000
GLOBGEL	138.31180	0.00000
EKGLBGEL	147.40020	0.00000
TİCGLBGEL	145.81080	0.00000
GSYİH	95.92770	0.00000
NÜFUS	111.45760	0.00000
KDNİKO	109.53740	0.00000
NETGÖÇ	129.80840	0.00000
ENFLASYON	120.43530	0.00000

4. Tahmin Sonuçları

Genel Globalleşme İndeksinin kullanıldığı modele (1 nolu denklemin kullanıldığı model) ilişkin elde edilen sonuçlar Tablo 3.7'de sunulmaktadır.

4.1. Genel Globalleşme İndeksi Tahmin Sonucu

Tablo 3.7. (1)'nolu Denklem İçin Kantil Regresyon Sonuçları

Quantile(Kantil) ==>	10		20		30		40		50		60		70		80		90	
	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri
GSYİH	-0.7411	0.0000	-1.2093	0.0000	-0.6498	0.0000	-0.5671	0.0000	-0.7016	0.0000	-0.8961	0.0000	-0.8259	0.0000	-0.8639	0.0000	-0.9272	0.0000
NÜFUS	0.8599	0.0000	1.3045	0.0000	0.8011	0.0000	0.7205	0.0000	0.8108	0.0000	0.9720	0.0000	0.8748	0.0000	0.8464	0.0000	0.8984	0.0000
KDNİKO	-0.3528	0.0000	-0.4104	0.0000	-0.1935	0.0000	-0.3304	0.0000	-0.3945	0.0000	-0.4085	0.0000	-0.4232	0.0000	-0.6063	0.0000	-0.5569	0.0000
NETGÖÇ	-1.3120	0.0000	-1.6304	0.0000	-2.6188	0.0000	-2.6358	0.0000	-2.0453	0.0000	-2.8599	0.0000	-1.3138	0.0000	-0.0457	0.0790	-0.2666	0.0250
ENFLASYON	-1.5570	0.0000	-0.5132	0.0000	-0.8891	0.0000	-0.8943	0.0000	-0.9823	0.0000	-1.0063	0.0000	-0.9966	0.0000	-1.1745	0.0000	-1.2446	0.0000
GLOB	-0.6956	0.0000	-0.3740	0.0000	-0.2336	0.0020	-0.3860	0.0000	-0.4369	0.0000	-0.6223	0.0010	-0.2352	0.0000	-0.1208	0.0000	-0.4593	0.0000
GLOBGEL	0.3369	0.0000	0.7527	0.0000	0.1137	0.0010	0.0750	0.0000	0.1592	0.0000	0.2802	0.0000	0.1887	0.0000	0.1206	0.0000	0.2009	0.0000
Gözlem sayısı:	607		607		607		607		607		607		607		607		607	
Ülke sayısı:	19		19		19		19		19		19		19		19		19	
Ülke başına min. gözlem	31		31		31		31		31		31		31		31		31	
Ülke başına mak. gözlem	32		32		32		32		32		32		32		32		32	
Wald Test İst.	360000.00		82000.00		30535.47		61630.65		1.00000		2000.00		5600000.00		2800.00		38300.28	
P-değeri (Wald Test)	0.0000		0.0000		0.0000		0.0000		0.0000		0.0000		0.0000		0.0000		0.0000	

Tablo 3.7’de ki sonuçlar tek başına GLOB değişkeninin işsizlik (İŞSİZ) üzerinde istatistiksel olarak negatif ve anlamlı bir etkisi olduğunu dokuz kantilin her birinde göstermektedir. Bir başka ifadeyle genel globalleşmedeki artış işsizliği azaltmaktadır. GLOB değişkeni ile ekonomik gelişmişliği temsil eden KBGSMH’nın çarpımından türetilmiş olan etkileşim değişkeni GLOBGEL’in ise İŞSİZ değişkeni ile pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir. Globalleşme ve ekonomik gelişmişliğin birlikte artış gösterdiği durumda işsizlik artmaktadır. Bir ülkede ekonomik gelişmişlik arttıkça söz konusu ülkenin üretim süreçleri emek yoğun üretim süreçlerinden teknoloji yoğun üretim süreçlerine dönüşmektedir. Bu durum da doğası gereği emeğe olan ihtiyacı ve talebi azaltmakta ve dolayısıyla işsizliği arttırmaktadır. Çalışmanın bulgularına göre globalleşme değişkeni tek başına ele alındığında Ricardo teorisini destekleyen sonuçlara ulaşılmaktadır. Diğer taraftan sadece etkileşim değişkeninin (yani globalleşme ile ekonomik gelişmişliğin birlikte ele alındığı durumda) ise Heckscher-Ohlin teoremini destekleyen sonuçlara ulaşılmaktadır.

Genel globalleşmenin işsizliği azaltıcı etkisinin 10. ve 30. kantiller arasında düzenli azaldığı 30. ve 60. kantiller arasında düzenli arttığı, 60. ve 80. kantiller arasında azaldığı, 80. ve 90. kantiller arasında arttığı tespit edilmiştir. Genel globalleşmenin işsizlik üzerindeki en büyük negatif etkisi 10. kantilde gözlemlenirken, en küçük negatif etki 80. kantilde gözlemlenmiştir. Etkileşim değişkeninin işsizlik üzerindeki pozitif etkisinin 10. ve 20. kantiller arasında arttığı, 20. ve 40. kantiller arasında azaldığı, 40. ve 60 kantiller arasında arttığı, 60. ve 80. kantiller arasında azaldığı ve 80. ve 90. kantiller arasında arttığı görülmüştür. Etkileşim değişkeninin işsizlik üzerindeki en büyük pozitif etkisinin 20.kantilde, en küçük pozitif etkisinin 40. kantilde olduğu görülmüştür.

Etkileşim değişkeni hariç kontrol değişkenlerimizin belirlenmesinde referans aldığımız (C.M vd., 2025: 5) nın çalışmalarındaki ile aynı bulgulara ve aynı işareti alan istatistiksel olarak anlamlı katsayılara ulaştık. Kontrol değişkenlerinden GSYİH’nın işsizlik üzerindeki etkisi incelendiğinde, kantiller arasında düzenli bir sistematik ilişki tespit edilememiştir. Tutarlı şekilde kantiller arasında aynı işareti almayı sürdürmesine rağmen düzenli bir sistematik ilişki gözlemlenememiştir. Kantiller arasında düzenli olmayan bir biçimde artış ve azalışlar sergilemektedir. Nüfusun işsizlik üzerindeki pozitif etkisinin 10. ve 20. kantiller arasında artmakta, 20. ve 40. kantiller arasında azalmakta, 40. ve 60. kantiller arasında artmakta, 60.ve 80. kantiller arasında azalmakta, 80. ve 90. kantiller arasında artmaktadır. Nüfusun işsizlik üzerindeki en büyük pozitif etkisi 20. kantilde görülürken, en düşük pozitif etki 40.kantilde görülmektedir. Kadın işgücüne katılım oranının işsizliği azaltıcı etkisinin 10. ve 20. kantiller

arasında arttığı, 20. ve 30. kantiller arasında azaldığı, 30. ve 80. kantiller arasında düzenli arttığı, 80. ve 90.kantiller arasında azaldığı Tablo 3.7’de izlenmektedir. Kadın işgücüne katılım oranının işsizlik üzerindeki en büyük negatif etkisi 80. kantilde yer alır iken en düşük negatif etkisi 30. kantilde yer almaktadır. Net göçün işsizliğe negatif etkisinin 10. ve 40. kantiller arasında arttığı, 40. ve 50. kantiller azaldığı, 50. ve 60. kantiller arasında arttığı, 60. ve 80. kantiller arasında azaldığı, 80. ve 90. kantiller arasında arttığı görülmektedir. Net göçün işsizlik üzerindeki en büyük negatif etkisinin 60.kantilde, en küçük negatif etkisinin ise 80. kantilde olduğu görülmektedir. Enflasyonun işsizliği azaltıcı etkisi 10. ve 20 kantillerde düşmüş, 20. ve 60. kantiller arasında düzenli artmış, 60. ve 70. kantiller arasında azalmış, 70. ve 90. kantiller arasında artmıştır. Enflasyonun işsizlik üzerindeki en büyük negatif etkisi 10. kantilde yer alırken, en küçük negatif etkisi 30. kantilde yer almaktadır.

Wald testleri her bir kantildeki modelin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmektedir. Her bir model için yapılan Wald testi sonuçları tüm kantillerde yer alan modellerin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu işaret etmektedir.

Ekonomik Globalleşme İndeksinin kullanıldığı modele (2 nolu denklemin kullanıldığı model) ilişkin elde edilen sonuçlar Tablo 3.8’de sunulmaktadır.

4.2. Ekonomik Globalleşme İndeksi Tahmin Sonucu

Tablo 3.8. (2)'nolu Denklem İçin Kantil Regresyon Sonuçları

Quantile(Kantil) ==>	10		20		30		40		50		60		70		80		90	
	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri
GSYİH	-0,7907	0,0000	-0,6983	0,0000	-0,5342	0,0000	-0,5772	0,0000	-0,6542	0,0000	-0,6491	0,0000	-0,8148	0,0000	-1,0095	0,0000	-1,0141	0,0000
NÜFUS	0,8937	0,0000	0,8079	0,0000	0,6783	0,0000	0,7037	0,0000	0,7670	0,0000	0,7490	0,0000	0,8604	0,0000	1,0132	0,0000	0,9927	0,0000
KDNİKO	-0,4054	0,0000	-0,6928	0,0000	-0,1807	0,0010	-0,3562	0,0000	-0,1022	0,0650	-0,5225	0,0000	-0,4597	0,0000	-0,3849	0,0000	-0,5722	0,0000
NETGÖÇ	-1,3531	0,0000	-1,3940	0,0000	-3,0801	0,0000	-2,2397	0,0000	-1,5172	0,0000	-2,3922	0,0000	-1,2669	0,0000	-0,9958	0,0000	-0,1043	0,3050
ENFLASYON	-1,4438	0,0000	-0,8414	0,0000	-0,7981	0,0000	-0,9453	0,0000	-0,9884	0,0000	-0,7811	0,0000	-1,0943	0,0000	-1,2947	0,0000	-0,7638	0,0000
EKGLOB	-0,8338	0,0000	-0,8979	0,0000	-0,4423	0,0000	-0,2755	0,0030	-0,1243	0,0010	-0,1179	0,0000	-0,2393	0,0000	-0,0576	0,0000	-0,1598	0,0000
EKGLBGEL	0,4214	0,0000	0,3671	0,0000	0,0781	0,0010	0,0799	0,0010	0,1103	0,0000	0,1901	0,0000	0,1662	0,0000	0,1616	0,0000	0,3347	0,0000
Gözlem Sayısı	589		607		607		607		607		607		607		607		607	
Ülke sayısı	19		19		19		19		19		19		19		19		19	
Ülke başına min. gözlem	31		31		31		31		31		31		31		31		31	
Ülke başına mak. gözlem	31		32		32		32		32		32		32		32		32	
Wald Test İst.	780000		590000		9066,17		23864,51		870000		270000		82000000		15000000		140000	
P-değeri (Wald Test)	0,0000		0,0000		0,0000		0,0000		0,0000		0,0000		0,0000		0,0000		0,0000	

Tablo 3.8’de ki sonuçlar incelendiğinde, tek başına EKGLB (ekonomik globalleşme) değişkeninin işsizlik üzerinde istatistiksel olarak negatif ve anlamlı etkisi olduğunu 10. kantilden 90. kantile kadar gösterilmektedir. Bu sonuç, Ricardo Teorisi’ni desteklemektedir. Ülkeler karşılaştırmalı üstünlüklerine göre uzmanlaşp ticarete açıldığında, verimlilik artar ve istihdam olanakları genişlemesine katkıda bulunur. Fakat, etkileşim değişkeni EKGLBGEL (ekonomik globalleşme \times kişi başına gelir) tüm kantillerde pozitif ve anlamlı etkiler göstermektedir. Bu sonuç, Heckscher-Ohlin Teoremi ile örtüşmektedir. Bir başka ifade ile gelir düzeyi yüksek ülkelerde globalleşme, üretimi teknoloji ve sermaye yoğun hale getirerek emek talebini azaltmakta, bu da işsizlik oranlarını artırmaktadır.

Ekonomik genel globalleşme (EKGLB), 10–20. kantiller arasında negatif etkinin arttığı, 20–30. kantillerde önemli bir düşüş olduğu, 30–60. kantiller arasında istikrarlı zayıflama eğiliminde, 60–70. arasında yeniden arttığı, 70–80. kantillerde en zayıf hale geldiği, 80–90. kantilde ise kısmen toparladığı tespit edilmektedir. En büyük negatif etki (işsizliği en fazla azaltan) 20. kantilde (-0.8979) olurken, en düşük negatif etki (en zayıf azalma) 80. kantilde (-0.0576) gözlemlenmektedir.

Etkileşim EKGLBGEL değişkenini incelendiğinde 10–20. kantiller arasında azalma, 20–30. kantilde ciddi düşüş, 30–60. kantillerde kademeli artış, 60–80. arasında azalma, 80–90 arasında tekrar artış göstermektedir. En büyük pozitif etki 90. kantilde (0.3347), en düşük pozitif etki 30. kantilde (0.0781) olduğu tespit edilmektedir.

Sonuç olarak; EKGLB değişkeni Ricardo yaklaşımını destekleyerek işsizliği azaltmaktadır. EKGLBGEL ise Heckscher-Ohlin çerçevesinde yüksek gelirli ülkelerde artan teknoloji yoğun üretimin işsizliği artırdığına işaret etmektedir. Ayrıca ekonomik globalleşmenin düşük kantillerde (daha düşük işsizlik seviyelerinde) daha fazla işsizlik azaltıcı etki gösterdiğini, buna karşın gelirle birlikte olan etkileşimin yüksek kantillerde (yüksek işsizlik seviyelerinde) işsizliği artırdığını gözlemlenmektedir.

Kontrol değişkenleri incelendiği zaman, GSYİH tüm kantillerde negatif ve anlamlı işsizlik oranını düşürmektedir. En güçlü etki 90. kantilde (-1.0141) tespit edilirken en zayıfı 30. kantilde (-0.5342) tespit edilmektedir. NÜFUS değişkenine bakıldığı zaman, tüm kantillerde pozitif ve anlamlı olduğu görülmektedir. Artan nüfusun işgücü piyasası üzerindeki baskıyı artırdığı anlaşılmaktadır. En büyük etki 80. kantildeyken (1.0132), en düşük etki 30. kantilde (0.6783) olmaktadır. KDNİKO değişkeninde ise, (Kadın İşgücüne Katılım Oranı) tüm kantillerde negatif ve anlamlı olup sadece 50. kantilde anlamlılık sınırındadır ($p=0.0650$). En

büyük negatif etki 80. kantilde (-0.3849), en düşük 30. kantilde (-0.1807). NETGÖÇ değişkeni ele alındığında genelde negatif ve anlamlı, sadece 90. kantilde anlamlı değildir. ($p = 0.3050$). En büyük etki ise 30. Kantilde tespit edilirken (-3.0801), en düşük etki 90. kantilde (-0.1043) meydana gelmektedir. ENFLASYON değişkeni ise tüm kantillerde negatif ve anlamlı olduğu görülmektedir. En güçlü etki 10. kantilde (-1.4438), en zayıfı 60. Kantildedir. (-0.7811).

Her bir kantilde tahmin edilen modellerin istatistiksel anlamlılığını değerlendirmek amacıyla Wald testleri uygulanmıştır. Test sonuçları, tüm kantillerdeki modellerin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Ticari Globalleşme İndeksinin kullanıldığı modele (3 nolu denklemin kullanıldığı model) ilişkin elde edilen sonuçlar Tablo 3.9’da sunulmaktadır.

4.3. Ticari Globalleşme İndeksi Tahmin Sonucu

Tablo 3.9. (3) nolu Deneklem Kantil Regresyon Sonucu

Quantile(Kantil) ==>	10		20		30		40		50		60		70		80		90	
	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri	Katsayı	P-değeri
GSYİH	-0,8206	0,0000	-1,1925	0,0000	-0,6826	0,0000	-0,6540	0,0000	-0,7027	0,0000	-0,7054	0,0000	-0,8875	0,0000	-0,9419	0,0000	-1,1167	0,0000
NÜFUS	0,9278	0,0000	1,3420	0,0000	0,8347	0,0000	0,7850	0,0000	0,8172	0,0000	0,7718	0,0000	0,9400	0,0000	0,9016	0,0000	1,0613	0,0000
KDNİKO	-0,2981	0,0000	-0,3722	0,0000	-0,2310	0,0000	-0,4472	0,0000	-0,4075	0,0000	-0,4294	0,0000	-0,1390	0,0030	-0,4692	0,0000	-0,3041	0,0000
NET GÖÇ	-1,3942	0,0000	-1,7246	0,0000	-2,7699	0,0000	-3,1323	0,0000	-2,3751	0,0000	-2,7821	0,0000	-2,1716	0,0000	-0,9549	0,0000	-0,8664	0,0000
ENFLASYON	-1,3752	0,0000	-0,7042	0,0000	-0,8124	0,0000	-0,8376	0,0000	-0,9088	0,0000	-0,9164	0,0000	-1,0838	0,0000	-1,0858	0,0000	-1,2250	0,0000
TİCLOB	-0,5953	0,0000	-0,2609	0,0670	-0,1794	0,0000	-0,3762	0,0000	-0,1133	0,0010	-0,5114	0,0000	-0,5597	0,0000	-0,6602	0,0000	-0,5021	0,0000
TİCGLBGEL	0,4000	0,0000	0,7172	0,0000	0,1554	0,0000	0,1901	0,0000	0,1314	0,0000	0,2321	0,0000	0,2035	0,0000	0,2541	0,0000	0,2161	0,0000
Gözlem sayısı:	607		607		607		607		607		607		607		607		607	
Ülke sayısı:	19		19		19		19		19		19		19		19		19	
Ülke başına min gözlem:	31		31		31		31		31		31		31		31		31	
Ülke başına mak. gözlem:	32		32		32		32		32		32		32		32		32	
Wald Test İst.	3500000		120000		18225		190000		46658,61		51790,88		11970,23		6500000		1500000	
P- değeri (Wald Test)	0,0000		0,0000		0,0000		0,0000		0,0000		0,0000		0,0000		0,0000		0,0000	

Tablo 3.9’da yer alan sonuçlara göre, TİCGLB (Ticari Globalleşme) değişkeni dokuz kantilin hepsinde işsizlik (İŞSİZ) üzerinde negatif ve istatistiksel olarak anlamlı etkiye sahiptir. Bu durum, Ricardo Teorisi çerçevesinde yorumlanmaktadır. Bir diğer ifade ile ticari açıdan dışa açılan ülkeler, karşılaştırmalı üstünlükleri doğrultusunda uzmanlaşarak üretimlerini artırır ve bu da işsizlik oranlarını azaltır. Ancak TİCGLBGEL etkileşim değişkeni (ticari globalleşme × kişi başına gelir) dokuz kantilin tamamında pozitif ve anlamlı etkiler gösterdiği gözlemlenmektedir. Ve bu da Heckscher-Ohlin Teoremi’ni desteklemektedir. Gelişmiş ülkelerde sermaye yoğun üretim arttıkça emek talebi düşmekte ve bu da işsizliği yükseltmektedir

TİCGLB (Ticari Globalleşme) değişkenini incelendiğinde, 10. ve 20. kantiller arasında azaldığı, 20–30 arasında düşüşün sürdüğü, 30–50 arasında çok düşük kaldığı, 50–70 kantiller arasında yeniden artmaya başladığı, 70–90 arasında ise görece sabit kaldığı gözlenmektedir. En güçlü işsizlik azaltıcı etki 10. kantilde (-0.5953) olup, en zayıf işsizlik azaltıcı etki ise 50. kantildedir (-0.1133).

Etkileşim TİCGLBGEL değişken değerleri incelendiğinde ise, 10–20. kantiller arasında artış, 20–30 arasında ciddi düşüş, 30–60 kantiller arasında dalgalı ama yükselen eğilim, 60–80 arasında artış devam etmekte, 80–90 arasında hafif düşüş göstermektedir. En büyük pozitif etkisi 20. kantilde (0.7172) tespit edilmiş olup, en düşük pozitif etkisi ise 30. Kantildedir. (0.1554)

Kontrol değişkenlerine bakıldığında; GSYİH her kantilde negatif ve anlamlı etki gösterirken, ekonomik büyümenin işsizlik üzerindeki azaltıcı etkisi 10. ve 90. kantillerde daha güçlü olmaktadır. En büyük etkisi 90. kantil (-1.1167) olup, en zayıf etkisi ise 30. kantildir. (-0.6826) NÜFUS değişkeni ise tüm kantillerde pozitif ve anlamlıdır. Nüfus artışının işsizliği artırdığı görülmektedir. En yüksek pozitif etki 90. kantilde (1.0613), en düşük pozitif etki ise 30. kantildedir. (0.8347). KDNİKO (Kadın İşgücüne Katılım Oranı) değişkeni, her kantilde negatif ve anlamlıdır sadece 70. kantilde etkisi zayıflamış ama yine anlamlıdır. Sonuçlara göre en büyük negatif etki 40. kantilde (-0.4472) olduğu görülmektedir. En düşük negatif etki ise 70. kantildedir. (-0.1390) NETGÖÇ değişkenine bakıldığı zaman, tüm kantillerde negatif ve anlamlı olduğu gözlemlenmektedir. En güçlü negatif etki 40. kantilde (-3.1323), en zayıf etki ise 90. Kantildedir. (-0.8664). Son olarak ENFLASYON değişkeni incelendiğinde, her kantilde negatif ve anlamlıdır. En büyük işsizlik azaltıcı etki 10. kantilde (-1.3752), en düşük etki ise 30. kantildedir. (-0.8124).

Her bir kantilde kurulan modellerin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını değerlendirmek için Wald testleri uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar, tüm kantillerdeki modellerin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir.

5. Sonuç

Çalışmada globalleşmenin işsizlik üzerindeki etkisi, OECD ülkeleri örneklemini kapsamında ve 1990–2021 dönemine ait panel veriler kullanılarak kantil regresyon yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışmada globalleşme kavramı üç boyutta ele alınmıştır. Genel globalleşme, ekonomik globalleşme ve ticari globalleşmedir. Her biri için ayrı ayrı oluşturulan modellerde, ilgili globalleşme değişkeni ve ekonomik gelişmişlik düzeyiyle (KBGSMH) etkileşimini temsil eden çarpım değişkenleri (GLOBGEL, EKGLB, TİCGLB) kullanılmıştır. Kantil regresyon yöntemiyle, işsizlik düzeyine göre farklı etkilerin gözlemlenmesi mümkün kılınmış, böylece ortalama etki yerine dağılımın farklı bölümlerinde değişkenlerin nasıl işlediği ayrıntılı biçimde incelenmiştir.

Tablo 3.7'nin bulgularına göre, genel globalleşme (GLOB) değişkeni tüm kantillerde işsizlik üzerinde negatif ve anlamlı bir etkiye sahiptir. Bu, Ricardo'nun karşılaştırmalı üstünlükler teorisini destekler niteliktedir. Ancak GLOBGEL etkileşim değişkeninin pozitif ve anlamlı etkisi, yüksek gelirli ülkelerde globalleşmenin üretimi emek yoğun sektörlerden teknoloji yoğun sektörlerle teşvik ettiğini ve bu sürecin işsizliği artırabileceğini göstermektedir. Bu sonuç da Heckscher-Ohlin teorisi ile uyumludur.

Tablo 3.8'de ise ekonomik globalleşme (EKGLB) değişkeni de dokuz kantilde negatif ve anlamlı etkiler göstererek Ricardo yaklaşımını desteklemiştir. Fakat ekonomik globalleşme ile gelir düzeyinin etkileşimini temsil eden EKGLBGEL değişkeni, her kantilde pozitif ve anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, ekonomik globalleşmenin yüksek gelir düzeylerinde iş gücü yerine teknoloji ve sermaye kullanımını teşvik ettiğini, dolayısıyla işsizliği artırabileceğini sonucunu göstermektedir.

Tablo 3.9'den elde edilen sonuçlara göre ise, ticari globalleşme (TİCGLB) değişkeni, tüm kantillerde negatif ve anlamlı sonuçlar üretmiş, yani işsizliği azaltıcı etkiler sergilemiştir. Bu sonuç Ricardo teorisine paraleldir. Ancak TİCGLBGEL etkileşim değişkeni ise yine tüm kantillerde pozitif ve anlamlı bulunmuştur. Bu da, gelir düzeyinin yüksek olduğu ülkelerde ticari globalleşmenin istihdamı olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir.

Kantil regresyon yöntemiyle elde edilen sonuçlar göstermektedir ki, globalleşmenin işsizlik üzerindeki etkisi homojen olmayıp, etkiler hem globalleşmenin türü (genel, ekonomik, ticari) hem de ülkenin işsizlik düzeyi ve ekonomik gelişmişliği ile farklılık göstermektedir. Özellikle düşük kantillerde (daha düşük işsizlik oranına sahip ülkelerde) globalleşme çoğunlukla işsizliği azaltırken; yüksek kantillerde, özellikle gelirle etkileşim halinde, işsizliği artırıcı etkiler gözlemlenmektedir. Kontrol değişkenleri olan GSYİH, nüfus, kadın işgücüne katılım oranı, net göç ve enflasyon da genel olarak teorik beklentilere uygun sonuçlar vermiştir. GSYİH ve kadın işgücü katılımı işsizliği azaltıcı yönde; nüfus artışı ve bazı göç dinamikleri ise işsizliği artırıcı yönde etkiler sergilemiştir.

SONUÇ

Bu tez kapsamında yer alan üç ayrı ampirik çalışma, globalleşmenin farklı boyutlarının çeşitli makroekonomik göstergeler üzerindeki etkileri incelenmiştir. Globalleşmenin kamu harcamaları yapısı, işsizlik ve turizm gibi alanlarda nasıl bir rol oynadığını ortaya koymayı amaçlamış; farklı veri setleri, ekonometrik yöntemler ve teorik çerçevelerle kapsamlı bir analiz sunulmuştur.

Birinci denemede, globalleşmenin kamu harcamalarının bileşimi üzerindeki etkisi, etkinlik ve telafi hipotezleri çerçevesinde analiz edilmiştir. 1989 sonrası hiper-globalleşme dönemine odaklanan bu çalışma, kamu harcamalarının on iki farklı alt bileşeni ile çeşitli globalleşme türleri (genel, ekonomik, ticari, finansal, sosyal, kültürel, kişilerarası, bilgisayar, politik, fiili ve yasal) arasında çok yönlü ilişkiyi incelemiştir. Elde edilen bulgular, genellikle telafi hipotezinin geçerli olduğunu ve globalleşmenin çoğu durumda kamu harcamalarını artırıcı yönde etkide bulunduğunu göstermiştir. Fakat ticari ve finansal globalleşme gibi bazı alt türlerde, özellikle savunma ve madencilik gibi alanlarda etkinlik hipotezinin geçerli olduğu ve bu harcamalarda azalma eğilimi gözlemlendiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, globalleşmenin sadece işgücü piyasasında değil, aynı zamanda kamu politikalarının yöneliminde de yapısal değişimlere neden olabileceğini ortaya koymaktadır.

İkinci denemede, 1995–2021 dönemi Türkiye örneklemini için globalleşmenin gelen turist sayısı üzerindeki etkisini incelemiştir. ARDL sınır testi yaklaşımı kullanılarak yapılan analizlerde, genel, ekonomik ve politik globalleşmenin (hem fiili hem yasal düzeylerde) turizmi pozitif ve anlamlı düzeyde etkilediği görülmüştür. Kişi başına gelir artışı ve nüfus büyüklüğünün de turist sayısını artırıcı yönde etkilediği tespit edilirken, enflasyonun negatif etki yarattığı gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar, globalleşmenin Türkiye’de turizm talebini artırıcı bir işlev gördüğünü ve makroekonomik değişkenlerin bu etkiyi pekiştirdiğini göstermektedir.

Üçüncü denemede ise OECD ülkeleri örneklemini için 1990–2021 dönemi verileriyle yapılan analizde, genel, ekonomik ve ticari globalleşme değişkenlerinin işsizlik üzerindeki etkileri kantil regresyon yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Sonuçlar, Ricardo’nun karşılaştırmalı üstünlükler teorisini destekler biçimde globalleşmenin düşük kantillerde işsizliği azaltıcı etkide bulunduğunu; ancak globalleşmenin kişi başına gelir ile etkileşimi dikkate alındığında, Heckscher-Ohlin yaklaşımıyla uyumlu biçimde yüksek gelirli ülkelerde işsizliği artırıcı etkilerin gözlemlendiği tespit edilmiştir. Bu durum, globalleşmenin işgücü piyasasında sektörel yapıyı ve üretim faktörleri tercihini değiştirebildiğine göstermektedir.

Üç çalışma (deneme) birlikte değerlendirildiğinde, globalleşmenin ekonomik yapı ve politika tercihleri üzerindeki çok boyutlu etkilerini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. İşsizlik, kamu harcamaları ve turizm gibi temel alanlarda globalleşmenin etkisi, sadece globalleşme düzeyine değil, globalleşmenin çeşidine, ülkenin gelişmişlik seviyesine, kurumlarının niteliğine ve iç dinamiklerine göre değişkenlik göstermektedir. Genel olarak, globalleşme istihdamı ve kamu harcamalarını farklılaştırmakta, turizm sektörünü ise özellikle gelişen ekonomilerde büyümeye teşvik etmektedir. Ancak bu etkiler homojen değildir ve belirli şartlar altında tersine dönebilmektedir. Dolayısıyla, politika yapıcılarının global entegrasyon süreçlerinin ekonomik alt etkilerini daha yakından izlemeleri, sektörel dönüşümleri gözetim stratejiler geliştirmeleri ve gelir düzeyi ile kurumsal yapıya özgü önlemler almaları son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

- Abizadeh, S.** (2005). An analysis of government expenditure and trade liberalization. *Applied Economics*, 37, 1881-1884.
- Acemoglu, D., & Yared, P.** (2010). Political limits to globalization. *American Economic Review*, 100(2), 83–88.
- Adamu, P., Kaliappan, S. R., Bani, Y., & Nor, M. N.** (2017). Impact of globalization on unemployment in Sub-Saharan African (SSA) countries. *Governance and Sustainability of Global Business Economics*, 14, 302-310.
- Adserà, A., & Boix, C.** (2002). Trade, democracy, and the size of the public sector: The political underpinnings of openness. *International Organization*, 56(2), 229–262.
- Aghion, P. Boustan, L. Hoxby, C. L., & Vandebussche, J.** (2009). *The causal impact of education on economic growth: Evidence from U.S.* (1st ed.). London: Harvard University Press.
- Agiomirgianakis, G. M., & Sfakianakis, G.** (2014). Determinants of tourism demand in Greece: A panel data approach. *Econometrics. Ekonometria Advances in Applied Data Analytics*, 1(43), 15-26.
- Ahmed, S., Mushtaq, M., Fahlevi, M., Aljuaid, M., & Saniuk, S.** (2022). Globalization and employment nexus: Moderating role of human capital. *PLOS ONE*, 17(10), 27-31.
- Ali, S., Yusop, Z., & Meo, M. S.** (2022). Impact of trade openness, human capital, public expenditure and institutional performance on unemployment: Evidence from OIC countries. *International Journal of Manpower*, 43(5), 1108–1125.
- Al-Mulali, U., Solarin, S. A., & Gholipour, H. F.** (2021). Relationship between financial development and inbound tourism: A revisit. *Journal of Public Affairs*, 21(3), 22-33.
- Altner, A., Bozkurt, E., & Toktaş, Y.** (2018). The effect of economic globalization on unemployment in emerging market economies. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 1763-1783.
- Anderson, E., & Obeng, S.** (2021). Globalization and Government Spending: Evidence for The ‘Hyper-Globalisation’ of the 1990s and 2000s. *The World Economy*, 44(5), 1144-1176.

- Asghar, M., Yousuf, M. U., & Ali, S.** (2014). Impact of trade liberalization on employment: Review of SAARC countries. *Applied Sciences and Business Economics*, 1(1), 49–55.
- Awad, A., & Youssef, I.** (2016). The impact of economic globalisation on unemployment: The Malaysian experience. *The Journal of International Trade & Economic Development*, 25(7), 938–958.
- Awad, A.** (2019). Economic globalisation and youth unemployment: Evidence from African countries. *Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies*, 13(2), 204–216. <https://doi.org/10.1080/25765949.2019.1604787>.
- Balle, F., & Vaidya, A.** (2002). A regional analysis of openness and government size. *Applied Economics Letters*, 9(5), 289–292.
- Banerjee, R., & Nag, R. N.** (2011). Globalization, labour market segmentation, unemployment and wage inequality: A theoretical analysis. *Journal of Economic Integration*, 26(3), 578–599.
- Benarroch, M., & Pandey, M.** (2012). The relationship between trade openness and government size: Does disaggregating government expenditure matter? *Journal of Macroeconomics*, 34(1), 239–252.
- Bernauer, T., & Achini, C.** (2000). From 'Real' to 'Virtual' States? Integration of the World Economy and Its Effects on Government Activity. *European Journal of International Relations*, 6(2), 223–276.
- Blum, J., Dorn, F., & Heuer, A.** (2021). Political institutions and health expenditure. *International Tax and Public Finance*, 28, 323–363.
- Boğa, S., & Erkişi, K.** (2019). The relationship between tourism revenues and economic growth: Evidence from the Asia-Pacific region. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(2), 45-58.
- Borghi, E.** (2009). *Trade openness and public expenditure on labor market policies* (1st ed.). New York: University of Milan and CESPRI.
- Bretschger, L., & Hettich, F.** (2002). Globalization, capital mobility and tax competition: theory and evidence for OECD countries. *European Journal of Political Economy*, 18, 695–716.

- Busemeyer, M.** (2009). From myth to reality: Globalisation and public spending in OECD countries revisited. *European Journal of Political Research*, 48(4), 455–482.
- Cade, B. S., & Noon, B. R.** (2003). A gentle introduction to quantile regression for ecologists. *Frontiers in Ecology and the Environment*, 1(8), 412–420.
- Cameron, D. R.** (1978). The expansion of the public economy: A comparative analysis. *American Political Science Review*, 72, 237–269.
- Chen, W., & Lei, Y.** (2018). The impacts of renewable energy and technological innovation on environment energy-growth nexus: New evidence from a panel quantile regression. *Renewable Energy*, 123, 1–14.
- Chiu, Y. B., Zhang, W., & Ding, K.** (2020). Does globalization influence inbound tourism? Evidence from a dynamic panel threshold analysis. *Journal of Travel Research*, 60(5), 1074-1084.
- Churchill, S. A., Pan, L., & Paramati, S. R.** (2022). Air pollution and tourism: Evidence from G20 countries. *Journal of Travel Research*, 61(2), 223-234.
- Churchill, S. A., Pan, L., & Paramati, S. R.** (2022). Air pollution and tourism: Evidence from G20 countries. *Journal of Travel Research*, 61(2), 223–234.
- Daly, V., Ullah, F., Rauf, A., & Khan, G. Y.** (2017). Globalization and unemployment in Pakistan. *Kingston University Discussion Paper*, 2, 1–16.
- Danish & Wang, Z.** (2019). Does biomass energy consumption help to control environmental pollution? Evidence from BRICS countries. *Science of the Total Environment*, 670, 1075-1083.
- Di Pietro, M. A., Girsberger, E. M., & Vuille, A.** (2015). The impact of economic globalization on employment. *Swiss Federal Statistical Office (FSO)*, 29(11), 13-21.
- Doğan, B.** (2016). The effects of globalization on employment: Bounds test approach in Turkey sample. *Asian Economic and Financial Review*, 6(10), 620.
- Dreger, C., & Reimers, H. E.** (2005, 18 May). Health care expenditures in OECD countries : *A panel unit root and cointegration analysis* Retrieved from: http://researchgate.net/publication/4811198_Health_Care_Expenditures_in_OECD_Countries_A_Panel_Unit_Root_and_Cointegration_Analysis

- Dritsakis, N., & Adamopoulos, A.** (2004). Financial development and economic growth in Greece: An empirical investigation with granger causality analysis. *International Economic Journal*, 18(4), 547–559.
- Dutt, P., & Mitra D., & Ranjan P.** (2009). International Trade and Unemployment: Theory and Cross-National Evidence. *Journal of International Economics* 78 (2009), s. 32-44.
- Dwyer L.** (2015, 20 April). *Globalization of tourism: Drivers and outcomes' tourism recreation research*. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.1080/02508281.2015.1075723>.
- Epifani, P., & Gancia, G.** (2009). Openness, government size and the terms of trade. *Review of Economic Studies*, 76(2), 629–668.
- Erer, D. ve Erer, E.** (2014). AB Ülkelerinde Küreselleşmenin İşsizlik Üzerine Etkileri: Mekansal Panel Veri Analizi. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 18(2), 21-36.
- Famode, D. M., Makalamba, P. M., & Ngbolua, K.-T.-N.** (2020). Econometric assessment of relationship between trade openness and unemployment in Africa: The case study of Democratic Republic of Congo. *International Journal of Economics and Business Administration*, 6(1), 23–29.
- Fan, Q., Yang, H., Ge, J., Zhang, S., Liu, Z., Lei, B., ... & Gao, C.** (2020, 13 May). *Customizable ligand exchange for tailored surface property of noble metal nanocrystals*. Retrieved from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6998038/>.
- Fedeli, S.** (2015). The impact of gdp on health care expenditure: The case of Italy (1982- 2009). *Social Indicate Research*, 122, 347–370.
- Felbermayr, G., Prat, J., & Schmerer, H.-J.** (2011). Trade and unemployment: What do the data say? *European Economic Review*, 55, 741–758.
- Fereidouni, H. G., Al-Mulali, U., & Najdi, Y.** (2014). Globalization indicators–inbound tourism relationship in the MENA region. *Anatolia*, 25(3), 364-373.
- Ferris, J. S., Park, S. B., & Winer, S. L.** (2008). Studying the role of political competition in the evolution of government size over long horizons. *Public Choice*, 137(1/2), 369–401.

- Figlio, D. N., & Blonigen, B. A.** (2000). The effects of foreign direct investment on local communities. *Journal of Urban Economics*, 48(2), 338–363.
- Garret, G.** (1998). *Partisan politics in the global economy* (1st ed.). New York: Cambridge University Press.
- Garrett, G.** (2001). Globalization and government spending around the world. *Studies in Comparative International Development*, 35(4), 3–29.
- Garrett, G., & Mitchell, D.** (2001). Globalization, government spending and taxation in the OECD. *European Journal of Political Research*, 39, 145–177.
- Gennari, A., & Albuquerque, C.** (2011). Globalization, unemployment and the (new) poverty: Their impacts upon Portuguese and Brazilian societies. *Revista Crítica de Ciências Sociais*, 92, 5–28.
- Ghosh, S.** (2021). Inbound Australian tourism demand from Asia: A panel gravity model. *Journal of Economic Studies*, 48(7), 1388-1400.
- Gómez Costilla, P., & Herrera Revuelta, J.** (2019). Globalization, growth and unemployment in the UE countries. *Revista de Economía Mundial*, 52, 23–46.
- Gormus, S. & I. Gocer** (2010), The socio-economic determinant of tourism demand in Turkey: A panel data approach. *International Research Journal of Finance and Economics*, 55, 88-99.
- Gozgor, G.** (2017). The impact of globalization on the structural unemployment: An empirical reappraisal. *International Economic Journal*, 31(4), 471–484.
- Gozgor, G., & Demir, E.** (2018). The effects of economic policy uncertainty on outbound travel expenditures. *Journal of Competitiveness*, 10(3), 5-15.
- Gözgör, G.** (2014). The impact of trade openness on the unemployment rate in G7 countries. *Applied Economics Letters*, 21(15), 1039–1043.
- Gulcemal, T.** (2020). The globalization indicators and tourism development: A dynamic panel-data analysis for Mediterranean countries. *Journal of Business Economics and Finance*, 9(3), 253-261.
- Gygli, S., Florian Haelg, N. P., & Sturm, J. E.** (2019). The KOF globalisation index – revisited. *Review of International Organizations*, 4(3), 543-574,

- Hansson, Å., & Olofsdotter, K.** (2008). Integration and the structure of public spending. *Comparative Political Studies*, 1(1), 1001–1027.
- Harms, P., & Hefeker, C.** (2003). Globalization and unemployment: The role of international diversification. *Economics Letters*, 78(2), 281–286.
- Harun A., & Suprayitno, E.** (2012). *The important factors of tourism development in singapore*. Retrieved from: 10.18860/iq.v0i0.1736.
- Hasan, R., Mitra, D., Ranjan, P., & Ahsan, R. N.** (2012). Trade liberalization and unemployment: Theory and evidence from India. *Journal of Development Economics*, 97(2), 269–280.
- Haseeb, M., Zandi, G., Andrianto, N. M., & Chankoson, T.** (2019). Impact of macroeconomic indicators on development patterns: Case of tourism industry in Asean region. *Journal of Security & Sustainability Issues*, 9(1), 257-268.
- Haseeb, M., Zandi, G., Andrianto, N. M., & Chankoson, T.** (2019). Impact of macroeconomic indicators on development patterns: Case of tourism industry in ASEAN region. *Journal of Security and Sustainability Issues*, 9(1), 257–268.
- Hazera-Tun-Nessa, Alauddin, M., & Khan, R. H.** (2021). Effects of trade openness on unemployment rate: Evidence from selected least developed countries (LDCs). *Journal of Business Administration*, 42(1), 59-76.
- Heckscher, E., & Ohlin, B.** (1933). *International and Inter-Regional Trade*. Cambridge: Harvard University Press.
- Hociung, I. G., & Frâncu, L. G.** (2012). Globalization-tourism-communication, competitiveness triangle on the market affected by the economic crisis. *Theoretical & Applied Economics*, 19(7), 133–146.
- Hübler, M.** (2017). The inequality-emissions nexus in the context of trade and development: A quantile regression approach. *Ecological Economics*, 134, 174–185.
- Islam, M. Q.** (2004). The long run relationship between openness and government size: Evidence from bounds test. *Applied Economics*, 36(9), 995–1000.
- Ivanov, S., & Webster, C.** (2012). Tourism's impact on growth: The role of globalisation. *Annals of Tourism Research*, 41, 231–236.

- Javid, E., & Katircioglu, S. (2017).** The globalization indicators-tourism development nexus: A dynamic panel-data analysis. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 22(11), 1194-1205.
- Jayadevan, C. M., Hoang, N. T., & Yarram, S. R. (2025).** Interaction effect of economic globalization and income per capita on unemployment. *Economies*, 13(1), 72-80.
- Jena, S. K., Dash, A. K., Mitra, A., & Tiwari, A. K. (2021).** Analysing the impact of FDI and globalization on tourism development. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 33(2), 277–280.
- Jena, S. K., Dash, A. K., Mitra, A., & Tiwari, A. K. (2022).** Analysing the impact of FDI and globalization on tourism development. *Anatolia*, 33(2), 277-280.
- Jenkins, R. (2006).** Vietnam'da küreselleşme, yabancı yatırım ve istihdam. *Transnational Corporations*, 15(1), 115-142.
- Kaufman, R. R., & Segura-Ubiergo, A. (2001).** Globalization, domestic politics, and social spending in Latin America: A time-series cross-section analysis, 1973-97. *World Politics*, 53(4), 553–587.
- Kimakova, A. (2009).** Government size and openness revisited: The case of financial globalization. *KYKLOS*, 62(3), 394-406.
- Kiren, K., & Awan, A. G. (2018).** The role of globalization in employment generation: Evidence from Pakistan. *Global Journal of Management, Social Sciences and Humanities*, 4(1), 111–132.
- Koray, M. (1997).** Küreselleşme ilerlerken gerileyenler: Ekonomi karşısında sosyal, sermaye karşısında emek, piyasa karşısında siyaset. *İktisat Dergisi*, 369(97), 17-27.
- Kosolapov, N.A. (2001).** Глобализация: сущностные и международно-политические аспекты. *Международная экономика и международные отношения*, 3, 70–75.
- Koyuncu, C. ve Özen, E. (2022).** Globalization and Employment: The case of Turkey. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 1-6.
- Kueh, J. S.-H., Puah, C.-H., & Wong, C.-M. (2008).** Bounds estimation for trade openness and government expenditure nexus of ASEAN-4 countries (MPRA Paper No. 12351). *University Library of Munich*. <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/12351/>

- Liberati, P.** (2007). Trade openness, capital openness and government size. *Journal of Public Policy*, 27(2), 215–247.
- Lipsmeyer, C. S., & Zhu, L.** (2011). Immigration, globalization, and unemployment benefits in developed EU states. *American Journal of Political Science*, 55(3), 647–664.
- Lubbers, M.** (1996). *Globalization: An exploration, globalization studies* (1st ed.). London: Harvard University Press.
- Madanizadeh, S. A., & Pilvar, H.** (2019). The impact of trade openness on labour force participation rate. *Applied Economics*, 51(24), 2654–2668.
- Malec, L., & Abrham, J.** (2016). Determinants of tourism industry in selected European countries: A smooth partial least squares approach. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 29(1), 66-84.
- Malik, S., Chaudhury, I. S., & Javed, I.** (2011). Globalization and employment: Evidence from Pakistan. *Pakistan Journal of Social Sciences*, 31(2), 215–226.
- Martens, P., & Zywiets, D.** (2006). Rethinking globalization: A modified globalization index. *Journal of International Development*, 18(3), 331–350.
- Martins, L. F., Gan, Y., & Ferreira-Lopes, A.** (2017). An empirical analysis of the influence of macroeconomic determinants on World tourism demand. *Tourism Management*, 61, 248-260.
- Mike, F.** (2020). The dynamic effect of globalization on unemployment rates in developing countries. *Perspectives on Modern Economy*, 10, 81-97.
- Mourao, P. R.** (2007). Has trade openness increased all portuguese public expenditures? A detailed time-series study. *Financial Theory & Practice*, 31(3), 225–247.
- Nwaka, I. D., Uma, K. E., & Tuna, G.** (2015). Trade openness and unemployment: Empirical evidence for Nigeria. *The Economic and Labour Relations Review*, 1(1), 1–20.
- Nyasha, S. & Odhiambo, N. M.** (2021). Determinants of tourism development: Empirical evidence from three developing countries. *Economia Internazionale / International Economics*, 74(3), 335- 368.
- Nyasha, S., & Odhiambo, N. M.** (2022). Determinants of tourism development: Empirical evidence from three developing countries. *University of South Africa, Department of Economics*, 74(3), 1-15.

- Ogunrinola, I. S., & Osabuohien, E. S. C.** (2010). Küreselleşme ve Nijerya'nın imalat sektöründe istihdam yaratma (1990-2006). *European Journal of Social Sciences*, 12(4), 581-593.
- Olgun, H.** (2006). Küreselleşme kavramı ve içeriğine genel bir bakış. *Sosyoekonomi*, 3(3), 141-152.
- Onaran, O.** (2008). The effects of globalization on employment. *Wages and the Wage Share in Austria*, 34(3), 337-360.
- Pal, S., & Villanthenkodath, M. A.** (2024). Economic globalization and unemployment: Evidence from high-, middle- and low-income countries. *International Social Science Journal*, 74, 1087–1112.
- Pedak, M.O.** (2018). *The effect of tourism on GDP* (Unpublished Masters Thesis). A Dissertation Submitted to Jonkoping University
- Petrou, K.** (2014, 10 May). *Government size and trade openness using bayesian model average*. Retrieved from: http://www.ucy.ac.cy/econ/documents/seminarpapers/2014/Article_1_Draft_2.pdf.
- Pickup, M.** (2006). Globalization, politics and provincial government spending in Canada. *Canadian Journal of Political Science/Revue*, 39(4), 883–917.
- Prasetyo, A. S., & Amar, Z. A.** (2022). Relationship of trade openness, financial openness, and unemployment rate in ASEAN. *Buletin Ekonomika Pembangunan*, 3(2), 309–325.
- Qiu, H., & Zhang, J.** (1995). Determinants of tourist arrivals and expenditures in Canada. *Journal of Travel Research*, 34(2), 43–49.
- Qiu, H., & Zhang, J.** (2013). Determinants of tourist arrivals and expenditures in Canada. *Journal of Travel Research*, 34(2), 43-49.
- Ram, R.** (2009). Openness, country size, and government size: Additional evidence from a large cross-country pnael. *Journal of Public Economics*, 93, 213-218.
- Ricardo, D.** (1817). *On the principles of political economy and taxation*. Retrieved from: <https://competitionandappropriation.econ.ucla.edu/wp-content/uploads/sites/95/1970/01/Principles-of-Political-Economy-and-Taxation-1817.pdf>.
- Rodrik, D.** (1997). *Küreselleşme sınırı aştı mı?* (İ. Akyol ve F. Ünsal, Ed.). İstanbul: Kızılelma Yayıncılık.

- Rodrik, D.** (1998). Why do more open economies have bigger governments? *Journal of Political Economy*, 106(5), 1–47.
- Saenz, E., Sabate, M., Gadea, M.D.** (2013). Trade openness and public expenditure. The Spanish Case, 1960-2000. *Public Choice*, 154, 173-195.
- Sagarik, D.** (2014). Public Expenditures on health in ASEAN member countries: An analysis of trends and policy determinants. *International Conference on Trends in Economics, Humanities and Management*. Pattaya/Thailand.
- Saha, S., Su, J. J., & Campbell, N.** (2016). Does political and economic freedom matter for inbound tourism? A cross-national panel data estimation. *Journal of Travel Research*, 56(2), 221-234.
- Samimi, P., & Jenatabadi, H.S.** (2014). Globalization and economic growth: Empirical evidence on the role of complementarities. *Globalization and Economic Growth*, 9(4), 1-7.
- Sanz, I., & Velázquez, F. J.** (2003). Does globalization increase government size? An analysis of the effects of foreign direct investment on total government expenditures and its components. *European Economy Group-UCM and FUNCAS*, 1, 1-19.
- Sarı, D. B., Gülmez, M. ve Şahin, İ.** (2019). Küreselleşmenin ekonomik ve sosyolojik etkileri: 1997’den günümüze bibliyografi tabanlı sistematik derleme çalışması. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(1), 241-259.
- Shafiullah, M., E.M. Okafor, & Khalid, U.** (2019). Determinants of international tourism demand: Evidence from Australian states and territories. *Tourism Economics*, 25(2), 274-296.
- Shahzad, S. J. H., Shahbaz, M., Ferrer, R., & Kumar, R. R.** (2017). Tourism-led growth hypothesis in the top ten tourist destinations: New evidence using the quantile-on-quantile approach. *Tourism Management*, 60, 223-232.
- Sharif, A., Ullah, S., Shahbaz, M., & Mahalik, M. K.** (2021). Sustainable tourism development and globalization: Recent insights from the United States. *Sustainable Development*, 29(5), 957-973.
- Solmaz, E.** (2014). OECD Ülkelerinde ülke içi gelir eşitsizliklerinin çok boyutlu küreselleşme endeksleri ile ilişkisi. *Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 19(3), 91-108.

- Song, H., S. Lin, X. Zhang & Gao, Z.** (2010). Global financial/economic crisis and tourist arrival forecasts for Hong Kong. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 15, 223–242.
- Stiglitz, J. E.** (2017). The overselling of globalization. *Business Economics*, 52(3), 129-137.
- Swank, D.** (2001). Mobile capital, democratic institutions, and the public economy in advanced industrial societies. *Journal of Comparative Policy Analysis*, 3, 133–162.
- Syed, Q. R., Bouri, E., Zafar, R. F., & Adekoya, O. B.** (2022). Does geopolitical risk mitigate inbound tourism? Evidence from panel quantile regression. *Journal of Public Affairs*, 22, 41640-41652.
- Tausch, A.** (2010). Globalization and unemployment: Empirical reflections from the world-system theory perspective. *Revista de Ciencias Sociales*, 128(129), 71–86.
- Tsaurai, K.** (2022). Is financial development a determinant of tourism? A case of selected emerging markets. *Acta Universitatis Danubius Economica*, 18(4), 80-99.
- Tutar, H.** (2000). *Küreselleşme sürecine işletme yönetimi* (1. Basım). İstanbul: Hayat Yayınları.
- Türk Dış Ticareti Üzerinde Etkili Olacak Yapısalıkları.** (2025, 15 Nisan). Erişim Adresi: <http://www.dtm.gov.tr/ead/strateji/I-4.htm>.
- Tütüncü, A. ve Zengin, H.** (2018). Telafi ve etkinlik hipotezlerinin MINT ülkeleri için geçerliliğinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 81–94.
- Tzeremes, P.** (2020). How do globalization indicators de jure–de facto and total factor productivity affect tourism development in European countries?. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, 4(5), 601-621.
- Vencovska, J.** (2014, 21 May). *The determinants of international tourism demand*. Retrieved from: https://www.ajhtl.com/uploads/7/1/6/3/7163688/article_7_9_4__484-499.pdf.
- Ventura, R. V., Fernandes, E., Tshikovhi, N., & Sucheran, R.** (2023). Brics inbound and outbound tourism versus socio-economic indicators. *Geo Journal of Tourism and Geosites*, 48, 733-740.
- Wacziarg, R.** (2001). Measuring the dynamic gains from trade. *The World Bank Economic Review*, 15(3), 393–429.

- Winner, H.** (2012). Fiscal competition and the composition of public expenditure: An empirical study. *University of Salzburg and Austrian Institute of Economic Research*.
- Xu, B., & Lin, B.** (2020). Investigating drivers of CO₂ emission in China's heavy industry: A quantile regression analysis. *Energy*, 206, 118-159.
- Yun, W. S., & Yusoff, R.** (2019). Determinants of public education expenditure. *A Review Southeast Asian Journal of Economics* 7(2), 127-142.
- Zhao, W., & Li, X.** (2006). Globalization of tourism and third world tourism development. *Chinese Geographical Science*, 16(3), 203–210
- Zortuk, M. ve Beşer, B.** (2014). Dışa açıklık ve demokratik yapının kamu kesimi büyüklüğü üzerindeki etkisi: Rodrik hipotezine geçiş ekonomilerinden kanıt. *Ege Akademik Bakış*, 14(3), 345-35.